

JUBILEUMBLAD VAN DIE DEPARTEMENT JOERNALISTIEK, US

SMEF

STELLENBOSCH MEDIA FORUM

25 Joernalistiek-opleiding Journalism Training

Get ready for the 2003 Telkom ICT Journalist of the Year

The Telkom ICT Journalist of the Year makes reporting on the Information, Communications and Technology industry attractive for any journalist. Now open for entries, the 2003 Awards will again reward South Africa's top ICT journalist with R25 000 and a trip to Malaysia and the United States of America.

interface *n* ('intafeis) a common point or boundary between two phases.

Inter-Face *n* the common point between technology and human intelligence
(e.g. Journalists are the Inter-Face between the ICT sector and an informed audience)

Rewarding excellence, balance and fairness, last year's Awards had no less than 19 winners and runners-up from various forms of media, including print, television and electronic, bringing the total prize money to close to R160 000.

For his regular features in *Mail & Guardian* and *GQ Magazine*, David Shapshak was the overall winner in 2002 as well as category winner for Print Mainstream and Lifestyle Magazines. Said one of the judges of the Awards, Andile Mazwai (Director of Mazwai Securities) of David's work, "He demonstrated a skillful blend of wit and story telling that engaged the judges. Each piece of his work described an event in which the technology was a colourful character that was brought to life. Neither jargon nor the gadget ever took charge of the narratives making it easier to read and relevant at all times."

The overall runners-up were *Financial Mail's* Marina Bidoli and Douglas Sias of *District Mail*.

Launched in association with the Institute for the Advancement of Journalism (IAJ) in 2000, the Awards seek to distinguish those journalists who report, with clarity, on developments in the ICT industry, albeit technological, regulatory, financial or lifestyle reporting. Company-generated information on new products or profiles on people in the industry do not qualify as entries.

In 2002, the close to 300 entries were each judged by a panel of industry experts, bringing together a collective understanding of the influence effective ICT journalism has on all South Africans.

David Shapshak, 2002 overall winner with Telkom Chairman Nomazizi Mshoshisa

These judges were from left to right Mondli Makhanya (Editor-in-Chief for *Mail & Guardian*), Nick Worrall (Head trainer at Institute for Advancement of Journalism), Tholoana Qhobela (CEO of *Diagonal Street Communications*, Ogilvy & Mather), Mabalane Mfundise (Chairman of the Freedom of Expression Foundation) and Andile Mazwai (Director of Mazwai Securities).

They were guided in their judging by three main criteria: excellence, clarity and balance. With these qualities in mind, the judges set out to reward skillful and enterprising journalism that goes beyond the obvious, the ordinary, the expected and the regular. The winners are informed journalists, who demonstrate a depth of understanding, thoroughness of research and richness in resources. They have shown that they can explain technology to their specific audience, be conscious of quality in their writing, comment effectively and insightfully and generate light as well as heat on an issue. Lastly, when looking for balance in the work submitted, judges look for journalists who can put issues into context and in perspective, not unquestioningly accepting only one point of view.

The various categories make it possible for journalists from any beat to enter. These categories are: Mainstream Newspapers, Business Magazine, Lifestyle Magazine, Community Newspaper, Television, Radio, Electronic and New Journalist. Category winners stand to win R10 000, while category runners-up could be awarded, depending on the quality of entries received.

Important dates for the 2003 Telkom ICT Journalist of the Year:

Deadline for entries: 15 November 2003

Awards Ceremony: 12 February 2004

For details on how to enter, who can enter and more information on the 2003 Awards, go to www.telkom.co.za/journalist, or phone Ashley on 011 883 0470.

www.telkom.co.za

Stellenbosch Media Forum

- 2 Voorwoord**
- 4 Dankwoord**
- 5 Acorns and Aikôna's en Akkers**
- 7 Media & Transformation/Media & Transformasie**
 - Verandering as die grootste uitdaging van ons tyd *Salie de Swardt*
 - Diversiteit en geloofwaardigheid *Ainsley Moos*
 - 'n Tradisie van soms kritiese joernalistiek *Johannes Froneman*
- 14 Joernalistiek & Opleiding/Journalism & Education**
 - Training to unlock the world *Stephen Wrottesley*
 - Opleiding moet 'positiewe hardekoejawels' kweek *Mohamed Shaikh*
 - Percy Qoboza's legacy lives on in Stellenbosch *Mmuso Pelesa*
 - Bemagtiging deur beurse *Conrad Sidego*
 - Training as part of the news process *Gwen Ansell*
 - Keep the passion – by studying *Lizma van Zyl*
 - What are the challenges for j-training? *Compiled by AS de Beer*
 - One utilized opportunity *Sandile Mchunu*
 - Wat 'n lektor moet leer *Tobie Wiese*
- 31 Media & Research/Media & Navorsing**
 - Oor profete, sosioloë en skoenveters *AS de Beer*
- 32 Media & Bestuur/Media & Management**
 - Gender as a management issue *Lizette Rabe*
 - The oldest media's newest challenge *Cathy Pestana*
- 36 Media & Government/Media & Regering**
 - Spanning tussen SA regering en drukmedia *Willem Jordaan*
 - Die PPK – nie 'n presidensiële harem *Jan-Jan Joubert*
- 40 Media & Technology/Media & Tegnologie**
 - Towards an information community *Sizwe Nxasana*
- 42 Media & Community/Media & Gemeenskap**
 - No one's lapdog while bridging the gap *Anne Kruger*
 - Stellenbosch in stereo *Gerjo Hoffman*
- 46 Media & Etiek/Media & Ethics**
 - Etiek? Wat's dit? deur *Herman Wasserman*
- 47 25 jaar aan Crozierstraat 26**
 - Dit het met 'n knal begin *Herman Binge*
 - PJC – die on-ideale professor *Tim du Plessis*
 - Groot tye saam met Gross *Bun Booyens*
 - Claassen – die prof “for all seasons” *Mia Malan*
- 54 'n Fotobeeld**
- 60 Punt**
 - Gaan na Crozierstraat... *Marita van der Vyver*

Lizette Rabe, huidige
hoof, by die stigter-hoof,
Piet Cillié

Die Joernalistiekskool aan Crozierstraat: 25 jaar

“DIE SORGSAME inagneming van die geskiedenis is deel van sy verantwoordelikheid. Maar terselfdertyd is vernuwing dwingend deel van sy taak,” skryf die kanselier, prof Elize Botha, in die Universiteit van Stellenbosch se jongste jaarverslag oor die rol van die nuwe rektor in die “Heiligen Hallen” van hierdie besondere universiteit op hierdie besondere dorp in hierdie besondere land – in hierdie besondere tyd.

Dié woorde van Prof Elize, wat haar loopbaan as joernalis begin het, en onder andere ook ’n lid van Naspers se moederdireksie is, kan ook op ons departement toegepas word. Ook op die joernalistiek en die media.

Die geskiedenis is deel van ons verantwoordelikheid. En dit moet verreken word. Nie verniet nie is ons die “geskiedskrywers op galop” – “history in a hurry”. Maar ewe veel is dit die joernalistiek en die media se rol om ’n katalisator te wees vir die dwingende vernuwing op alle terreine in ons gemeenskappe en in ons land.

Die Departement Joernalistiek, wat met hierdie jubileum-uitgawe 25 jaar van joernalistiek-opleiding aan die US vier, het, soos die media die afgelope 25 jaar, deur sy eie transformasie gegaan. Van mense, tegnologie, kursus-inhoud. Dit was altyd ’n departement aan ’t morfeer, ’n weerspieëling van die mediabedryf self. Reg van die begin af. Wie van daardie eerste klas in 1978 onthou nie die terugkoms ná die winterwegbreek, en die afvaardiging wat die professor in sy eie “Oval Office” gaan spreek het nie? Moet ’n mens ook byvoeg, ’n professor wat vinnig agter teekoppies (en natuurlik, ook die vrug van die omgewing) in ’n Pa Piet getransformeer het.

Dit het gegaan oor die Vreeslike Verskrikking, by name Shorthand en Snelskrif. Oulike studente – soos wat die departement nog altyd gehad het – het naamlik in die vakansie ’n groot ontdekking gemaak. Dit staan nie in die boek van die lewe, oftewel die Jaarboek, dat die twee S’e deurgekom moet word om die kursus te slaag nie. En: het Sy Eminensie dalk al van bandopnemers gehoor? Die kursus is summier getransformeer na een waar dié Piet slegs maar ’n beroep kon doen op ons om tog maar ter wille van die joernalistiek te probeer.

Dit was die begin, glo sommige van ons graag, van die tegnologie se revolusie in die media. Een van daardie eerste klas se studente, ons eie “verdwaalde hippie”, het immers

toe al gedroom van ’n rekenaarprogram waarvoor jy slegs maar die inligting invoer, ’n knoppie druk, en die rekenaar prut voort op die storie. Sonder die pyn en lyding van ’n intro skryf. En herskryf en weer skryf. En dan poleer tot hy blink. En dan die tweede paragraaf, en so voort tot die laaste pynlike paragraaf.

BUT LET’S take the focus back to the department. It has developed in such a way that it today delivers multi-skilled, multi-media beginner-journalists to the industry in its BPhil programme (the former BHons). In its master’s programme it gives practising journalists an opportunity to “sharpen the sword.” And for those who want to take it even further, the DPhil in Journalism is in place. At the same time we have literally moved from the old black Olivetti’s and “takes” to state of the art computers, complete with digital editing programmes for TV production – shot on digital video cameras.

Yet, beyond the practical skills, the department has built a reputation of delivering well-rounded beginners, those with not only exceptional practical skills, but especially with exceptional conceptual skills. Journalists who are able to analyse and contextualise – the most important skills for the profession.

This is thanks to the lecturers who over the years contributed to build the department’s curriculum. From founder-professor Piet Cillié, to his successor Johannes Grosskopf, to the third head, George Claassen, plus all their co-lecturers.

This past 25 years have also seen our media developing from the “most free” oppressed media in the world to a media where freedom of expression as entrenched in our constitution sets an example to the world. The media’s role in our so-called “fledgling democracy”, however, is more important than ever. And we need to train future journalists who will have the knowledge, the skills, the passion and the heart to serve our democracy, and to be servants to our people.

For the standards set, and the challenges to live up to, I want to thank all who went through the front door of Protea, 26 Crozier Street, over this past 25 years.

Thank you for your example. And wishing success and sweet years of learning and discovering to all those who still have to experience Stellenbosch in springtime.

LIZETTE RABE
Stellenbosch, September 2003

Opleing van joernaliste is vir Media24 'n noodsaaklike belegging.

Belegging in die toekoms van joernaliste

Vlymskerp joernalistiek en skrywers wie se nuusstories Suid-Afrikaners aangryp, is die lewensbloed wat Media24 aan die voorpunt van die mediabedryf hou.

Daarom het die mediareus – die grootste in Afrika, met meer as 80 gewilde tydskrifte en koerante in sy stal – hom daartoe verbind om die vaardighede en talente van die land se joernaliste op alle vlakke te help ontwikkel.

Die organisasie strewre daarna om van grondvlak af 'n vrugbare opleidingsveld te skep deur die talent van aspirantverslaggewers in hoërskoolklaskamers te koester, beurse aan nagraadse studente uit voorheen benadeelde gemeenskappe toe te ken en met praktiese opleiding die vaardighede van joernaliste en subredakteurs te slyp.

In die klaskamer

Sy projek Media in die Klaskamer is ongeveer drie jaar gelede begin om in hoërskole belangstelling in die media te wek, 'n begrip daarvan te kweek en nuwe talent te ontgin en te ontwikkel.

Gesoute joernaliste, fotografe en uitleg-subredakteurs offer hul tyd op en deel hul kennis in werksessies wat elke jaar deur meer as 3 000 hoërskoolleerders oor die land heen bygewoon word. 'n Groot deel van hierdie leerders kom uit arm gemeenskappe.

Jong mense wat die nodige vermoë en belangstelling toon, word gestuur na 'n

gevorderde kursus vir skoolkoerantredakteurs wat in samewerking met die departement joernalistiek van die Universiteit van Stellenbosch aangebied word. 'n Nasionale skoolkoerantkompetisie word ook onder deelnemende skole gehou.

Op tersiêre vlak

Media24 beywer hom ook daarvoor om joernalistiek op tersiêre vlak uit te bou. Verlede jaar het die maatskappy 'n beursfonds-ooreenkoms van R1 miljoen met die Universiteit van Stellenbosch onderteken met die oogmerk om nagraadse studente aan te moedig tot 'n graad in die joernalistiek en mediastudie.

Die fonds behels vyf beurse oor ses jaar. Dit is uitsluitlik bedoel vir nagraadse studente uit voorheen benadeelde gemeenskappe en sal bydra tot die vestiging van 'n meer verteenwoordigende joernalistiekorps in Suid-Afrika.

Aan die tuisfront

Joernaliste en subredakteurs wat in die dinamiese omgewing van die reuse-uitgewer se eie koerante en tydskrifte werk, word nie afgeskeep nie. Media24 belê aansienlik in praktiese indiensopleiding om toe te sien dat al sy redaksionele personeel gereeld hul vaardighede opskerp en op die hoogte bly van die jongste ontwikkelings en tegnologie op hul gebied.

Werkessies wat deur die maatskappy se afdeling redaksionele ontwikkeling aangebied word, behels spesialiskursusse oor 'n groot verskeidenheid onderwerpe, beroepsgerigte kursusse vir senior joernaliste en bestuurs- en leierskapsprogramme vir afdelingshoofde en assistentredakteurs.

'n Uitgebreide webwerf op die intranet is uitsluitlik gemik op die ontwikkeling van sy verslaggewers om hulle te help om werk van gehalte te lewer waarop die maatskappy trots kan wees en hul potensiaal ten volle te verwesenlik.

Toekomsblik

Media24 glo dat kennis 'n mensereg is. Die maatskappy besef die toekoms van die joernalistiek rus in die hande van diene wat nou in die bedryf werk en dié wat hulle voorberei om hierdie bruisende wêreld te betree. Hierdie mense is sy kosbaarste bate, daarom sien hy die opleiding van joernaliste as 'n lewensnoodsaaklike belegging.

Media24

Kennis is 'n mensereg

Naspers-sentrum, Heerengracht 40, Posbus 2271,
Kaapstad 8000, Suid Afrika

Tel +27 21 406-2121, Faks +27 21 406-3322

www.media24.com

Ons weldoeners

OP DIE Rooi Plein (daardie rooi geplaveide plein in die hart van die kampus – bokant die “KGB” – die Kosie Gericke Biblioteek – en neffens die “Kremlin” – die Administrasieblok) staan ene JH Marais se standbeeld. Daar’s net twee woorde op die voetstuk: Ons Weldoener.

Vra maar enige joernalistiek-student – hulle weet, want dit word in hul “waarnemingstoets” gevra: Wat staan op die standbeeld op die Rooi Plein? En as dit nie hoe is nie: In watter rigting kyk hy? Want joernaliste se antennes moet immers immer uit wees, en hul GPS – globale posisioneringstelsel – altyd aan. Hoe anders kan jy rapporteer as jy nie met al jou sinne waarneem nie?

Maar terug na “Ons Weldoener”. Diegene wat die Universiteit van Stellenbosch se geskiedenis ken, sal weet dat dit danksy JH Marais se skenkings is dat die universiteit die universiteit is. Anders sou hy in die herstrukturerings kort ná die vorige eeuwenwending al by die Universiteit van Kaapstad moes inskakel. (Inderdaad, daar is niks nuuts onder die son nie – die Nuwe Suid-Afrika het nie alleenreg op “mergers” nie.)

Nietemin, dit was “Ons Weldoener” se geld wat die US die US gemaak het.

Ewe so sou die Departement Joernalistiek in die beskeie maar karaktervolle Eduardianse huis aan Crozierstraat nie die joernalistiekskool wees wat hy is, was dit nie vir “ons weldoeners” nie. Uit verskeie oorde, maar veral uit die Naspers-groep.

Dit is danksy samewerking tussen dié mediagroep en die US dat die departement tot stand gekom het. En was dit nie vir die aansienlike skenkings oor die afgelope 25 jaar wat Naspers mildelik na Crozierstraat 26 laat vloei het nie, sou die skool nie die gehalte kon handhaaf wat hy wel doen nie.

Dus: aan “ons weldoener”, Naspers, en in die laaste jare veral die Media24-groep: dankie dat ons kan wees wat ons is. Die monetêre skenkings, veral toe die departement desperaat was om hom by die tegnologieë eeu aan te sluit; die sekonderingspos Rykie van Reenen, waarin ’n genoot op die maatskappy se onkoste gesekondeer word om sy of haar kennis en ervaring vir ’n nuwe generasie aan te gee; die baie gaslektore wat so gewillig is om aan die Vrydag-seminaar te kom deelneem; die borgskappe vir etlike aktiwiteite, van die Mediatouer tot ons konferensie vanjaar: dankie.

En, hoewel nie geld aan die departement nie, maar ’n eie belegging in toekomstige diversiteit in nuuskantore: die Media24-beursfonds is ’n voorbeeld aan die private sektor wat betref bemagtiging van voorheen benadeelde groepe.

Aan Ton Vosloo, wat altyd ’n oop hart en ’n oop hand vir die departement het, en Salie de Swardt by name: dankie vir jul ondersteuning aan ons departement. Ons hoop ons gee ruim dividende terug in beginner-joernaliste wat met kundigheid, passie en vreugde die media-wêreld betree wanneer hulle in jul nuuskantore arriveer.

ALSO TO our other benefactors, a grateful thank you. Ramsay, Son & Parker, a partner since the early years, who supports a number of students every year, and who sponsors the prize for the top-student in the BPhil group: thank you. Some of our short courses would not be possible were it not for sponsors. For the Financial

Journalism course, a big thank you to Sanlam, a partner on whom we always can count. And our new and exciting TV journalism courses, a big thank you to M-Net for their support.

And lastly, for all our other sponsors who have made our conference and this jubilee publication possible, a big thank you: Telkom, SAASTA, Touchline Media and Independent Newspapers.

And may we add: with partners such as you, we look forward to the future, and to meeting the challenges of educating and training journalism students. – *Lizette Rabe, Head of the Department of Journalism, University of Stellenbosch.*

REDAKSIE

Redakteur Lizette Rabe

Eindredakteur Tobie Wiese

Uitlegredakteur Louwra Marais

Redaksionele assistent Leona Amoraa

Voorblad: Hooffoto: N du Plooy; ander: Media24

Medewerkers Gwen Ansell, Herman Binge, Bun Booyens, Arrie de Beer, Salie de Swardt, Tim du Plessis, Johannes Froneman, Gerjo Hoffman, Willem Jordaan, Jan-Jan Joubert, Anne Kruger, Mia Malan, Sandile Mchunu, Ainsley Moos, Sizwe Nxasana, Mmuso Pelesa, Cathy Pestana, Hugo Redelinghuys, Mohamed Shaikh, Conrad Sidego, Marita van der Vyver, Lizma van Zyl, Herman Wasserman, Stephen Wrottesley.

Stellenbosch Media Forum word uitgegee deur die Departement Joernalistiek, Universiteit van Stellenbosch. Rig korrespondensie aan Die Redakteur: SMF, Departement Joernalistiek, Privaatsak X1, Matieland 7602 of aan lrabe@sun.ac.za, Tel. 021 808 3488 Webadres: www.sun.ac.za/journalism SMF word gedruk deur US Drukkery.

DIE WONDERLIKE WERK VAN DIE MEDIA – EN SOMS OOK DIE MINDER PRYSENSWAARDIGE – KOM EN GAAN DAG NÁ DAG. HIER ONDER HET SMF 'N PAAR DAARVAN VASGEVANG EN MET 'N AKKER OF AIKÔNA "BELOON"

 DIE SENSASIONELE manier waarop die media in die algemeen die Happy Sindane-storie gehanteer het, verdien 'n aikôna. Die veronderstelling waarmee meesal gewerk is, is dat Happy nie soseer 'n verdwaalde kind is nie, maar 'n verdwaalde wit kind, en dat hy as't ware "ontsnap" het uit die township. Hy is uitgebeeld, soos John Matshikiza tereg in die *Mail & Guardian* opgemerk het, as 'n soort Tarzan wat sy pad uit die oerwoud gevind het.

Die media het 'n geleentheid laat verbygaan om die samelewing se obsessie met ras te bevraagteken, of om kritiese vrae te vra oor die strukturele faktore wat dit steeds die norm maak dat wit en swart mense apart bly. Daar is eerder gekies om Happy steeds in die ou apartheidsboksies te plaas – soos lesers op *Beeld* se webtuiste kon stem of Happy 'wit', 'swart' of 'n klug' (!) was.

Onlangs het die *Cape Argus* 'n hoof-voorbladberig gehad oor 'n Kaapse man wat Vryheidsdag gevier het deur in Guguletu te gaan woon. Sy daad is gesien as heldhaftig. (pleks dat uitgewys is dat dit eintlik 'n publisiteitsstruuk deur 'n aspirant-popster was), terwyl miljoene Suid-Afrikaners in sulke omstandighede bly sonder die keuse om te verhuis. As dieper gedelf is, sou die media in beide bogenoemde gevalle eerder gevra het hoekom sulke grensoorskrydings steeds nuuswaardig en ongewoon is (daarom dat *Beeld* se hoofkop kon roep: 'Wit township-kind') na byna 'n dekade van demokrasie. Dis 'n kwessie van perspektief. –

HW

NUMEROUS acorns and aikônas here, but what goes to whom?

An acorn definitely to Rhodes journalism student Rob Boffard who

disclosed in *The Saturday Star* in August that parts of a recent book by the acclaimed columnist Darrel Bristow-Bovey is "almost identical" to sections in Bill Bryson's book *Notes from a Big Country*, published in 1998.

When approached, Bristow-Bovey reportedly replied: "One reads, one adapts things. I have the kind of memory that remembers things like this. I may have done the same thing with other pieces of information from all over the place." And in an e-mail to Boffard he said amongst other things "... good luck to you, young fella, some might question the long-term wisdom of kickstarting a career in journalism by seeking to tarnish a colleague's reputation..."

One of Boffard's lecturers at Rhodes was quoted as saying plagiarism in journalism was "not that unusual" – and may even be standard practice (!) Which prompted another columnist, David Bullard, to express the hope that she was misquoted!!

– **TW**

 GENDER EN die media is 'n kwessie wat nie naastenby genoeg aandag kry in nuuskantore nie. Stereotipering en objektivering van veral vroue (maar mans ook) gaan lustig voort – sonder dat joernaliste eens besef wat hulle besig is om te doen. Daar is talle voorbeelde, maar 'n tipiese een waar 'n joernalis onbewustelik in die slaggetrap het, was in Junie vanjaar in *Die Burger* in 'n onderskrif: "Die Suid-Afrikaanse Wêreldbeker-kaptein en Leeds-speler, Lucas Radebe, en sy splinternuwe vrou, Feziwe Radebe, gister in Soweto ná hul troue."

Ag askies! Splinternuut? Is die bruid dan 'n kommoditeit, 'n objek, wat "splinternuut" kan wees? Sou 'n bruidegom ooit beskryf word as "splinternuut"? En het Feziwe nie 'n eie identiteit, en dus 'n eie van

gehad nie? Wie sê hoegenaamd sy neem haar eggenoot se van aan? Aikôna! – **LR**

EN 'N AKKER - blink gepoets en op 'n staandertjie - aan Sanef, die Suid-Afrikaanse Nasionale Redakteursforum, wat die tema van sy jaarvergadering gewy het aan gender en die media. Die tema was "En-gendering the media" - en daar het voorwaar 'n paar "engendered" manne daar uitgestap. En kommentaar: Suid-Afrika is in sovele gevalle 'n toonbeeld van 'n nuwe demokrasie in 'n nuwe eeu. 'n Gender-kenner het ná die tyd gesê dat Suid-Afrika ook in dié opsig die leiding neem en dat die wêreldmedia gerus na die SA voorbeeld kan kyk.

– **LR**

TWEE AIKÔNAS, die een aansienlik groter as die ander. 'n Klompie jare gelede het *Die Burger* in 'n berig uit Stellenbosch vertel van die sonde wat ene prof B H Koeppen en sy vrou, Eva Maria, met die bure gehad het. Die laaste strooi was toe 'n gebruikte kondoom, gevul met water, met 'n boog in hul swembad beland het. Die egpaar het 'n klag by die polisie gaan indien. Die volgende dag het die *Cape Times* die saak verder gevoer met 'n berig onder die opskrif "Prof is mad over condom". Daarin "vertel" prof Koeppen in 'n onderhoud hoe hy twee jaar lank al geteister is en wat al alles in sy swembad beland het.

As die *Times* maar geweet het van die regstelling wat *Die Burger* die volgende dag moes publiseer! Daarvolgens het mev Koeppen, 'n Poolse immigrant, die koerant laat weet dat haar man nie prof Koeppen is nie. Hy is al tien jaar tevore oorlede, al staan sy naam nog in die telefoongids. Eish! (Uit *Flaters en Kraters* van Hennie van Deventer, Tafelberg.)

**Dance when you protest. Braai in a thunderstorm.
Cry when you meet Madiba. Eat boerewors for breakfast.
Buy your parents a house. Walk the Comrades.
Live in Pietersburg one day and Polokwane the next.
See into the future. Never forget the past.
Do a nca handshake. Work in Jozi. Play in Cape Town.
Watch M-Net.**

MEER OPWINDING AS WAT SUID-AFRIKAANSE JOERNALISTE DIE LAASTE DEKADE VAN DIE TWINTIGSTE EEU EN DIE EERSTE VAN DIE NUWE BELEWE HET, IS SKAARS MOONTLIK. DIE AANLOOP TOT DIE "SUID-AFRIKAANSE TRANSFORMASIE-WONDERWERK," DIE VESTIGING VAN 'N NUWE DEMOKRASIE ONDERSTEUN DEUR 'N MODEL-GRONDWET EN DIE HERSKIKKING VAN DIE SAMELEWING DEUR DIE NUWE POLITIEKE EN EKONOMIESE ELITE, HET BUITENGEWONE GELEENTHEDE VIR VERSLAGGEWING EN BESINNING DEUR ERNSTIGE JOERNALISTE GELEWER, SKRYF SALIE DE SWARDT

Verandering as die grootste uitdaging van ons tyd

VOORDAT iemand sou dink hierdie is nog 'n aflewering van Suid-Afrikaanse sonskyn-joernalistiek waarin uitasem oor die groot prestasies van die nasie berig word, moet beklemtoon word dat dit nie die bedoeling is nie. Die teelaarde vir grootse joernalistiek is dikwels (meestal?) juis die mislukkings van regerings, organisasies en individue om aan hoë ideale te voldoen. Magsmisbruik, slegte oordeel, ondoeltreffendheid, 'n gebrek aan ervaring, egoïsme en gewone gierigheid is die prikkels wat die verslaggewer tot aksie en die kommentator tot evaluering roep.

Maar darem nie net dit nie. Ook prestasies dien as inspirasie vir werkende joernaliste. Die triomf van 'n eenbeen-swemmer, die vergewensgesinde wysheid van 'n Nelson Mandela, uitmuntende fiskale bestuur deur die staat of bewyse van agting vir die *rule of law* deur regeerder en onderdaan, maak dit vir kommentators moontlik om geloofwaardige rolmodelle vir prestasie voor te hou.

Oor die media in ons nuwe demokrasie is die vraag: voldoen ons aan die hoogste standarde van ons bedryf deurdat ons die essensie van ons veranderende samelewing weerspieël deur redaksies wat daarvoor toegerus is?

Oor die gehalte van opleiding sou gedebatteer kon word (die geleenthede vir media-opleiding is veel beter as vir vorige geslagte) en ook oor die gehalte van die joernalistiek wat beoefen word (in sommige mediagroepes beter as in die verlede, in ander verrassend swakker).

Waaroor meer duidelikheid is, is dat die medialeiers van ons tyd nog nie verteenwoordigend genoeg van ons veranderende samelewing is nie. Om dit nog duideliker te stel: meer mense van kleur en vroue behoort die gedrukte media te lei sodat die veranderende samelewing so eg moontlik weerspieël word.

Vele van ons ervaar hierdie uitdaging as die grootste van ons tyd. Dit is so om eenvoudige, maar ook meer ingewikkelde redes. Eenvoudig gestel, is die grootste probleem die tekort aan ervare mensekrag, met die klem op ervaring. Opwindende jong individue kom nou byna daagliks uit voorheen agtergeblewe bevolkingsgroepe na vore terwyl organisasies soos Media24 met studiebeurse, toegespitste werwing, binnehuise opleiding, diversiteitskursusse, mentorskappe en die stigting van nuwe publikasies voorheen onbekende talent ontgin.

Ongelukkig is dié pogings nie genoeg nie omdat niks professionele ervaring in 'n beroep ►

... meer mense van kleur en vroue behoort die media te lei sodat die veranderende samelewing so eg moontlik weerspieël word

soos die joernalistiek kan vervang nie. In kritiek op die stadiger pas van die private sektor teenoor die openbare sektor waar ervaring dikwels as 'n voorvereiste veronagsaam word, word gewoonlik uit die oog verloor dat die redakteur en sy senior span daaglik onderworpe is aan die genadelose oordeel van die mark. 'n Gebrek aan kreatiwiteit, onbetroubare verslaggewing en futlose kommentaar, spoor lesers verbasend snel aan om sulke publikasies die rug toe te keer. Die opperste prys is die bankrotskap van so 'n publikasie.

In die algemeen is die meeste mediamaatskappye desondanks bereid om groot risiko's met regstellende aanstellings te loop. In enkele gevalle is al groot sukses behaal, in ander was die skade erg.

Van die bekendste voorbeelde is die aanstelling van Khanyi Dhlomo sewe jaar gelede as redakteur van *True Love*. So riskant en omstrede was die aanstelling van 'n 23-jarige, dat die destydse voorsitter van die Black Editors' Forum haar in haar kantoor gaan takel het omdat sy toegelaat het dat sy as "marionet" gebruik word. Hy het nie gedink sy sou toegelaat word om die volwaardige vryheid van 'n redakteur te hê nie. Hy was heeltemal verkeerd, want sy persepsie van Naspers, beheermaatskappy van Media24, se waardes was verkeerd. Sy was tot onlangs redakteur van dié besonder suksesvolle glanstydskrif waartoe sy 'n reuse-bydrae gelewer het.

Meer filosofies is die vraag wat die transformasie van 'n redaksie aan die aanslag van 'n publikasie kan doen. Die ideaal is om die nuwe waardes van 'n transformerende gemeenskap ten beste te weerspieël, maar hoeveel verandering is nodig, hoe vinnig moet dit gebeur en vir oorlewering die belangrikste van alles, wat wil die mark hê?

Die nimmer eindigende, maar taamliek futiele debat oor "objektiwiteit" in die media is ter sake. Die werklikheid is dat objektiwiteit vir een leser, maklik as subjektiwiteit deur 'n

ander geag kan word omdat ons almal die wêreld vanuit 'n bepaalde waardestelsel beoordeel.

Joernaliste is nie anders nie – of jy 'n Christen, Mohammedaan, agnostikus, ateïs, algehele vrydenker, anargis, passifis of militaris is, bepaal wat vir jou reg en verkeerd, wat nuuswaardig en wat prysenswaardig is. Om uit 'n onlangse rubriek van Leopold Scholtz in *Die Burger* (wat nie oor transformasie handel het nie) aan te haal: " 'n Oortuigde kommunis sal Stalin uiteraard anders beoordeel as 'n oortuigde liberale demokrat."

Die mees onlangse en besonder skouspelagtige voorbeeld van nuusvertolking was die dekking van die oorlog in Irak. Die verskil tussen die Oosterse en Westerse media se weerspieëling van gebeure was groot. Selfs die Britse en Amerikaanse weergawes van wat nuuswaardig is, het hemelsbreed verskil – danksy die verskille in die belangstelling van hul lesers, kykers of luisteraars.

DIT IS onontkombaar dat die redaksies van veral meningsvormende publikasies binne 'n gemeenskaplike waardestelsel moet werk wat betref nuusbeoordeling en die amptelike standpunte van die koerant self. Selfs 'n demokraties-liberale uitgangspunt soos die van Media24 se publikasies impliseer dat duidelike keuses gemaak moet word.

Verskeidenheid in sy redaksionele leiersgeledere kompliseer die taak van die redakteur wat 'n eenvormige waardestelsel vir sy koerant probeer handhaaf. Sonder 'n sin vir rigting en vir waardes, soos wat die definisie van nuus is, raak redaksies onseker en publikasies koersloos. Selfs die

Dit is juis in hierdie vervlegting waarin die uiteindelijke oplossing vir publikasies soos koerante sal lê

Voortdurende tegnologiese vernuwung. Hier is 'n gedeelte van Paarl Print, 'n filiaal van Naspers, se moderne drukkerij in die Paarl.

bekende New York Times-slagspreuk van "All the news that's fit to print" impliseer 'n evalueringsstelsel wat op 'n bepaalde definisie van nuus berus.

Gedwing deur die werklikhede van die SA mark, word die oplossings hier dikwels gesoek in verskillende publikasies vir verskillende kultuurgroepe of gemeenskappe, uitgegee deur lede van daardie groepe. In beginsel sekerlik nie verkeerd nie, want spesialisasie is een van die duidelike media-neigings van ons tyd, maar in die praktyk soms anachronisties in 'n samelewing wat snel vervleg raak.

Dit is juis in hierdie vervlegting waarin die uiteindelijke oplossing vir publikasies soos koerante sal lê. Wanneer ons 'n nuwe Suid-Afrikaanse bewussyn het, die groot ooreen-

stemming oor waardestelsels soos vervat in ons Grondwet uitleef, en die vrymoedigheid het om mekaar te prys en te kritiseer ongeag ons onderskeie verleides, sal transformasie op die redaksievloer makliker wees.

Vir die huidige is die taak van menige medialeier duidelik. Verandering is noodsaaklik. Dit is omdat dit so belangrik en so moeilik is, dat dit die grootste media-uitdaging van ons tyd is.

SALIE DE SWARDT is oud-redakteur van *Finansies & Tegniek* en *Beeld*, 'n Nieman-genoot en besturende direkteur van Media24

Pres Thabo Mbeki by die bestuur van die SA Nasionale Redakteursforum (Sanef) tydens die historiese All Africa Editors' Conference in April vanjaar in Midrand, Johannesburg. Dié konferensie het onder meer gelei tot die stigting van die All Africa Editors' Forum.

Foto: Robbie Schneider, Beeld

MOVING AT 80 METRES EVERY SECOND,
THE CORNERS ARRIVE FAST.

A PERFECTLY TIMED DIVE TOWARDS
THE APEX IS REQUIRED TO STAY ON THE TRACK.

SUDDENLY THERE IS A NEW HORIZON,
NOW LYING AT A 55 DEGREE ANGLE.

Anthony Doman - Car journalist

Good old analog. When the electronic speed equipment fails, out comes the trusty mechanical fifth wheel. It's still highly accurate.

In a speed test, safety has top priority. We check everything - the driving conditions, the seatbelts, the brakes and most importantly, the tyre pressure.

If you go up to the first floor of CAR magazine's offices, you'll find it very quiet. Not much happens here. Maybe a chirp from the fax machine, a cold pot of coffee, perhaps an echo but very rarely a journalist. That's because they're all out there gathering, testing,

researching and driving. If they're still not happy, they go out and find the story that just waiting to be told. And not only do they tell the story, they live and breathe it too. If the 840 000* monthly readers consume our magazines with half the voracity with which the journalists write them, then your ad will not only get noticed, it will be devoured. To advertise in CAR magazine, speak to Mark Leighton. Call 011 783 7030, 083 252 8383 or email mark@rsp.co.za (he's at his desk right now).

FOR ENTHUSIASTS
BY ENTHUSIASTS

HORSE POWER FORMULAE
Formulae for indicated horse power

$$\begin{aligned} & .000001 D^2 L R P N \\ & .000002 D^2 L R P N \\ & .000008 D^2 L R P N \end{aligned}$$

* AMPS 2002A (Jan-Jun)

DIE GEVAL JAYSON BLAIR EN *The New York Times* HET ONNODIG DIE WENKBROU LAAT LIG OOR DIVERSITEIT EN GELOOFWAARDIGHEID, SKRYF AINSLEY MOOS

Diversiteit vs geloofwaardigheid?

BINNE twee jaar het die mensdom twee van die belangrikste internasionale nuusgebeure van die laaste eeu ervaar – die 11 September-aanvalle op Amerika en die inval van Irak deur Amerikaanse en Britse magte. Van die beriggewing daarvoor wat die media as “inligting” voorgehou het, was leuens. Soos die leuens wat die jong Amerikaner Jayson Blair as joernalistiek voorgehou het.

Naas sy deels fiktiewe berigte het die 27-jarige Blair gesorg vir nog 'n groot storie. As verslaggewer het hy *The New York Times*, die wêreld se mees gerespekteerde koerant, sekerlik sy grootste verleenheid nóg besorg.

Die *Times* het verskeie berigte van Blair gedra.

Sommige van die stories het die koerant se bestuur laat glo hulle is 'n tree voor hul mededingers, danksy Blair se goeie werk.

Ná bewerings van plagiaat het die koerant se topbestuur 'n ondersoek geloods. Uiteindelik is bevind Blair het 'n geruime tyd oneties en by tye onwettig opgetree deur dele – en moontlik volledig – berigte van sy kollegas te neem en dit as sy eie werk aan te bied.

Dan wonder 'n mens: hoekom het die mense oor wie Blair geskryf het, nie die koerant laat weet iets is nie pluis nie? Hoekom was dit eerder mede-joernaliste wat uiteindelik Blair se wanpraktyke oopgevelek het?

'n Suid-Afrikaanse media-kenner meen een moontlike rede hoekom die mense in Blair se berigte nie die koerant gekontak het om sy leuens te rapporteer nie, was omdat hulle aanvaar het joernaliste maak só.

'n Koerant móét geloofwaardig wees. Dit beteken lesers behoort te glo die koerant se berigte is onder meer waar en akkuraat en dat hy billik teenoor die mense optree oor wie hy rapporteer.

Maar dit kan slegs volg as die koerant se joernaliste werk volgens etiese kodes en riglyne.

Die Universiteit van Stellenbosch se Departement Joernalistiek is vir sommige sinoniem met een van die grondleggers van die Afrikaanse joernalistiek, Piet Cillié. Dit is egter nie net in dié hoedanigheid dat Cillié hom gevestig het as 'n legendariese koerantman nie. Sy statuur het vorm gekry vanweë sy rol as joernalis, as redakteur van *Die Burger* en ook voorsitter van Nasio-

nale Pers, nou Naspers, die koerant se moedermaatskappy.

Die koerant se openlike assosiasie destyds met die Nasionale Party – skeppers en volgelinge van 'n beleid van onderdrukking – het daartoe gelei dat hy vir die meerderheid van sy wit lesers 'n belangrike, geloofwaardige produk gelewer het.

Diegene wat Afrikanernasionalisme voorgestaan het, kon aanklank vind by die berigte wat *Die Burger* gepubliseer het. Mense wat teenkanting uitgespreek het teen die koerant se politieke agenda, het geen invloed op die beriggewing gehad nie.

Vandag word aanvaar *Die Burger* het sy openlik verkrampte politieke agenda – en enige twyfel oor sy geloofwaardigheid – saam in die kis gegooi met die NP se afsterwe. Op dié manier het die makro-politieke veranderinge in die land *Die Burger* gedwing om te verander.

In die laaste klompie jare het die koerant en sy houermaatskappy, Media24, volfiliaal van Naspers, hom openlik begin verbind tot die transformasie van die Suid-Afrikaanse samelewing.

Diversiteit in 'n koerant se hoofredaksie, wat verantwoordelik is vir sy redaksionele bestuur, dra by tot onafhanklike en objektiewe beriggewing. So word ook verseker dat besluitneming oor die plaas van berigte aan wye kritiek blootgestel word voordat dit verskyn.

In die joernalistiek is joernaliste die hekwagters. Dit beteken die inligtingsvloei word van binne die beroep beheer. Maar dit behoort ook die hekwagters se taak te wees om te keer dat joernaliste se onverantwoordelike beriggewing die beroep se geloofwaardigheid besoedel.

Blair se aanstelling in die *Times* se redaksie was juis 'n teken dat die koerant diversiteit voorstaan. Die bohaai het opnuut allerhande vrae laat ontstaan oor regstellende aksie. Sommige kommentators meen Blair het moontlik geswig onder die druk om te presteer.

Maar diversiteit behoort nie geloofwaardigheid te ondermyn nie. Histories gesien het *Die Burger* 'n gebrek aan geloofwaardigheid onder sy bruin en swart lesers gehad. Sou daar vandag nog twyfel oor sy geloofwaardigheid wees, sal dit nie weens politiek wees nie.

Die geval Blair is een van iemand wat onverantwoordelik opgetree het – en dit is hoe dit gesien moet word.

AINSLEY MOOS is lid van *Beeld* se Sake-redaksie, en was lid van die BPhil-klas van 2001.

JOERNALISTIEKOPLEIDING OP STELLENBOSCH IS WEL 'N HELE 25 JAAR OUD, MAAR STUDENTEJOERNALISTIEK OP DIE MATIEKAMPUS GAAN VEEL VERDER TERUG. UIT HIERDIE TRADISIE VAN IDEALISTIESE EN KRITIESE, MAAR SOMS OOK POLITIEK KORREKTE JOERNALISTIEK, IS NOGAL IETS TE LEER, SKRYF JOHANNES FRONEMAN

'n Tradisie van soms

ET MOOI 120 jaar gelede het die eerste "studentekoerant" op Stellenbosch die lig gesien – 'n handgeskrewe poging, genaamd *The College Advertiser*, wat agter die glas van 'n kennis-gewingbord aangebring is. Dit het glo nogal 'n opskudding veroorsaak, al het hy nie vir lank verskyn nie.

Gelukkig was daar opvolgers, sommige met 'n kort, stormagtige leeftyd; ander weer was respekabel genoeg om instellings te word. Soos die *Stellenbosch Universiteitsblad* en sy opvolger, die *Stellenbosse Student* (wat sedert 1923 verskyn) en *Die Matie* (sedert 1941 – dus 'n kind van die Tweede Wêreldoorlog).

Die Matie het die literêre ordentlikheid van die *Stellenbosse Student* eers aangevul (tot vreugde van die hele kampus), maar metterwyl 'n politieke voertuig van die pro-Duitse nasionaal-sosialistiese Afrikaanse Nasionale Studentebond geword. Daardeur het die blad kant gekies in die broedertwis tussen Afrikaners en het 'n monstervergadering die

universiteitsenaat onsuksesvol versoek om die blad te verbied.

Die Nasionale het 'n eie blad, *Werda*, laat verskyn terwyl die meer liberale studente die naam *Pro Libertate* kortstondig laat herleef het, tot groot ontsteltenis van die studenteraad.

Toe gemoedere hieroor gaan lê het, het die Maties uiteindelik 'n koerant gekry wat die hele studentemassa sou dien. Daarvoor is die naam *Die Matie* weer gekies.

Die *Stellenbosse Student* (wat eintlik maar altyd 'n tydskrif was en nie so gereeld verskyn het nie) het ook deur die jare kritiese standpunte geakkommodeer. So moes die hoof-redakteur in 1931 noodgedwonge bedank weens "te fel en voortvarende" artikels oor veral die godsdienste, soos een waarnemer dit beskryf het.

Stellenbosch was toe 'n "siedende vulkaan van botsende menings en hartstogtelike antipatieë," aldus prof. André

Hugo, wat later daarvoor geskryf het. Dit was onder meer die tyd van die beroemde Du Plessis-saak – in wese 'n stryd tussen die "verligte" prof. Johannes du Plessis van die Kweekskool en die behoudendes, wat hom as 'n ketter beskou het.

Die minder konserwatiewe studente ('n minderheid, maar darem 'n paar) het die optrede teen die redaksie van die *Stellenbosse Student* nie sommer aanvaar nie. 'n Nuwe blad, *Pro Libertate*, het daarom op 15 April 1932 die lig gesien – 'n teken van verzet teen en onvergenoegdheid met die politieke korrektheid van die debat op die kampus.

Die blad is noodgedwonge anoniem uitgegee. Dit het 'n gaping vir die konserwatiewes geskep om 'n blad onder dieselfde naam – maar uiteraard met ander inslag – te publiseer. In die warboel het die oorspronklike *Pro Libertate* gesneuwel. Maar hy het sy punt tog gemaak.

GUS CLUVER, een van die oorspronklike belhamels, het soos volg oor die dryfvere agter die publikasie van *Pro Libertate* geskryf: "In a sense... we were rebels in a community of tightly-knit conventions. Our object was not to revolutionise the accepted order of things, but vigorously and fearlessly to focus the attention on the many anomalies and outmoded systems which existed... We felt the student body required a good shaking up."

Cluver is in sy verzet bygestaan deur medestudente soos Beyers Naudé (wat jare later sy anti-apartheidstandpunte in die blad *Pro Veritate* gestel het). Die Stellenbosse joernalistiek was nog altyd (maar nie eksklusief nie) 'n goeie teelaarde vir mense wat bereid sou wees om téén die stroom in te beur.

Ironies genoeg het die *Stellenbosse Student* nie sy nuwe konkurrent as opposisie beskou nie.

"Waar in *Pro Libertate* 'n geroep opgaan teen verstarheid en doodsheid in ons Stellenbosse gemeenskap, gaan die *Stellenbosse Student* bepaald akkoord," het die blad opgemerk.

kritiese joernalistiek

Dit was die Stellenbosse tradisie: om nie sonder kritiek in 'n ideologiese suigstroom te beland nie. Daarom het die Matieleiers van dié tyd telkens koppe gestamp met hul noordelike eweknieë wat veel vinniger en met groter passie die radikaliserings van Afrikanernasionalisme en later ook die Ossewa-Brandwag omhels het.

Nie dat die Maties nie ook vir 'n kort rukkie met die militaristiese Ossewa-Brandwag geflankeer het nie. Maar hulle was altyd allereers goeie Nasionaliste.

So het die later bekende skrywer Frans (F.A.) Venter tot sy eie skade agtergekom. Eers is sy geesgenoot, Frans O'Brien Geldenhuys, as redakteur en hyself as assistent-redakteur van die *Stellenbosse Student* geskors. Kort daarna is Venter finaal van die kampus verdryf omdat sy berigte vir *Die Suiderster* (die destydse opposisie van *Die Burger*) die Nasionaliste in die verleentheid gestel het.

Die latere eerste minister, staatspresident en US-kanselier, John Vorster, was toe studenteraadsekretaris en voorsitter van die NP-studentetrek en het die leiding geneem om afwykende stemme soos dié van Venter stil te maak.

Dit was 1938 en nie 'n tyd vir kritiese geluide nie. Die Groot Trek van 'n honderd jaar tevore is herdenk met ossewaens wat van oor die hele land (onder meer via Stellenbosch) na Pretoria en Bloedrivier getrek het.

Dit was 'n opswelling van Afrikanernasionalisme sonder weerga. Daar is teruggegryp na die helde van die verlede.

Selfs die oud-Matie Schalk Pienaar, wat nooit vir sy konformisme bekend was nie – ook nie in sy latere loopbaan as stigterredakteur van sowel *Die Beeld* as *Beeld* nie – het die vuur van nasionalisme onder *Die Burger* se blanke lesers aangeblaas met die een hoofberig na die ander. Dit was die daaglikse leesstof van die meeste Maties.

IE MATIES was en is kinders van hul tyd, ook dié wat die moed en geleentheid gevind het om te protesteer. Later sou ander

‘Die Stellenbosse joernalistiek was nog altyd (maar nie eksklusief nie) 'n goeie teelaarde vir mense wat bereid sou wees om téén die stroom in te beur’

dieselfde doen, soms tot hul eie skade. Beheer oor *Die Matie* was maar altyd 'n strydpunt, seker tot vandag toe nog.

Hoe om enersyds nie bloot die *status quo* te aanvaar nie, maar om andersyds deel van die universiteitsgemeenskap te bly, was maar altyd problematies.

Vandag is die definisie van daardie “gemeenskap” ingewikkelder as ooit. Dit is moontlik ook moeiliker om ideale te formuleer as sewe dekades gelede. Dit maak die taak van die studentejoernalis, insluitende die studente-joernalis-in-opleiding, weer soveel moeiliker.

Die uitdaging bly egter dieselfde, naamlik om ideale te formuleer wat 'n morele vertrekpunt aan kontemporêre joernalistiek gee – binne en buite die studentegemeenskap. Daarsonder is wins die enigste doel. En dit is net nie goed genoeg nie.

DIE SKRYWER is 'n medeprofessor in kommunikasiestudies aan die Potchefstroomse Universiteit. Hy het sy M in Joernalistiek (*cum laude*) in 1989 aan die Universiteit van Stellenbosch verwerf en 'n PhD in 1996 oor die kommunikasie van Afrikanernasionalisme deur Stellenbosse studente, 1902-1948.

THE LACK OF GENERAL KNOWLEDGE AMONGST POTENTIAL JOURNALISTS IS OF DEEP CONCERN. HOPEFULLY PRIMARY AND SECONDARY LEVEL EDUCATION WILL ADDRESS THIS PROBLEM IN THE LONG TERM. HOWEVER, IN THE IMMEDIATE FUTURE, IT IS IMPERATIVE THAT JOURNALISM TRAINING INSTITUTIONS ADDRESS THIS, WRITES **STEPHEN WROTTESELEY**

Training to unlock the WORLD

THE 25 YEARS the Journalism Department has been operating at Stellenbosch University have probably been the most significant years for journalism since the era of the development of the first printing press.

In the global community, journalists have gone from copy paper, "blacks", the spike and off-stone times to fourth wave technology, folders, the trash bin and off-screen times.

Picture-by-radio has been replaced by picture-by-satellite. And, months-old news captured in black and white on the big screen by African Mirror has been replaced by instantaneous television broadcasts by video-phone from the front-line.

With the internet, the world has been reduced to the size of a computer screen.

In South Africa, we have gone from the start of the final death-knells of apartheid – 1978 was a mere two years after the Soweto uprising – to a democratic country. One brought draconian media legislation, the other brought freedom of expression under an enlightened constitution.

During the first decade of the Journalism Department's existence, thousands of South Africans – many of them journalists or potential journalists – fled the country to take up residence elsewhere in Africa or further afield.

And the South Africans remaining behind became increasingly isolated from the world in general and the continent in particular.

IN WHICH COUNTRIES ARE THESE CITIES LOCATED?

Antananarivo

Tripoli

Bujumbura

Jakarta

Kandahar

Seoul

Prague

Davos

Manchester

PERCENTAGE CORRECT ANSWERS & EXAMPLES OF WRONG ANSWERS

16%; Russia, Iraq, Italy, Brazil, Austria, Czech Republic

19%; Australia, Indonesia, Morocco, Namibia, Sri Lanka, Italy, Greece, Denmark

8%; Gaza Strip, Nigeria, Mozambique, Zimbabwe, Jamaica, Congo, Angola, Ghana, India

24%; Germany, Iraq, India, Japan, Jamaica, Slovakia, Iran, Pakistan, Nigeria, Venezuela, Gineva (sic)

24%; India, Iraq, Pakistan, Israel

26%; Sierra Leone, Senegal, France, Israel, Kenya, Hong Kong, Asia, Sudan

14%; France, Russia, Israel, Britain, Austria, Netherlands, Greece, Slovenia, Holland, Italy, Brussels, Amsterdam, Rome, The Hague

8%; Nigeria, Amsterdam, Iraq, Crete, Israel, India

81%; South America, USA, London

It was an issue noted by President Thabo Mbeki in his address to the All Africa Editors' Conference earlier this year. In his speech, he said: "During the years of our struggle against apartheid, I spent nearly 28 years in exile, with 20 of these on the African continent. As a result of this, I got to know something, however limited, about a fair number of African countries.

"When we returned to our country in 1990, we realised how little many of our people knew about the rest of our continent," he said.

Later, he said: "Indeed the oppressed in our country did not even know anything about the state of African soccer and fondly imagined themselves as the inevitable champions of Africa. Soon after we were readmitted into international sport, our national soccer team suffered humiliating defeats at the hands of the national teams of Zambia and Zimbabwe. The circumstances demanded that we try as fast as possible to understand the state of African soccer."

What the President said is correct. The years of isolation have done us no good. Whole generations knew nothing of Africa or the world. And this lack of knowledge is being perpetuated to this day.

And how could they, for example:

- Look at the economic relations between South Africa and Madagascar when they thought Antananarivo was placed in Europe, South America or the Middle East;
- Understand Muammar Gaddafi's role in the African Union when Tripoli was located in Australia, the Far East or Europe;
- Rationalise what was happening, and what had happened, in central Africa when Bujumbura was located in the West Indies;
- Make sense of the rebel kidnappings in Indonesia and Muammar Gaddafi's involvement in the release of Callie and Monique Strydom when they put Jakarta in Europe;
- Comprehend what the US did in its "war on terror" in Afghanistan when they thought Kandahar was in Israel;
- Put into perspective the stand-off between North and South Korea on the issue of nuclear power when Seoul was thought to be in France (this after the soccer World Cup was held in South Korea and Japan last year);
- Have a sense of the "Prague spring" and its relationship to the steel grip of communism in Europe when they located Prague in Holland, Italy or England;
- Relate to the famine and starvation in Ethiopia when they identified it on the map as Spain;

A RECENT study conducted by Independent Newspapers Cape demonstrated this clearly. The two geography sections of a questionnaire set by the Journalism Department of Stellenbosch University were put to 61 university graduates and journalism students applying for journalism training positions on the group's Cape titles. The average for the first section of the questionnaire was 29% and the second part was 16.8%.

In the first section, they were asked to locate the countries in which the following cities would be found: Baghdad, Prague, Antananarivo, Jakarta, Tripoli, Kandahar, Davos, Bujumbura, Manchester and Seoul.

In the second section, they were asked to identify the following countries on a map: Ethiopia, the Democratic Republic of Congo, Algeria, Nigeria, Japan, Spain, Saudi Arabia, Afghanistan, Venezuela and Peru.

Amazingly, only 32 out of 37 accepted interns or applicants for internships managed to locate Baghdad correctly – China, Kuwait, India and Angola were given as alternative countries where the city was located – answers at a time when the war on Iraq was about to start or days after the first bombing missions had begun.

But even worse in that section was where other major cities were said to be located – and what they named some of the countries identified on the map.

Many of them would not be able to contextualise historical or present day events because of their lack of global, continental or regional geographical knowledge.

To take the president's sporting views further, how could they rationalise Australia's victory in the cricket World Cup this year when Saudi Arabia was identified as this continent.

'The demands on journalism training centres will be to train journalists for a changing world – to equip the future newsroom leaders with the necessary skills'

- Relate to their own country when Ethiopia was also identified as one of South Africa's neighbours, Namibia; and
- Understand the attempts to negotiate peace in the DRC when, according to one of the applicants, it was another of South Africa's neighbours, Zimbabwe.

POSSIBLY THE WORST OF IT IS THAT:

Japan, where nuclear bombs were used for the first time, was identified as Ireland and Jamaica; and Spain was identified as the island home of the head of the Commonwealth, England. ▶

STEPHEN WROTTESELEY was Editorial Chief of Staff, Independent Newspapers Cape. He tragically died in a road accident after he wrote this.

Journalism & Education

Training journalists for a changing world

THESE RESULTS were from applicants seeking careers in newspapers. Some, in fact, were former teachers.

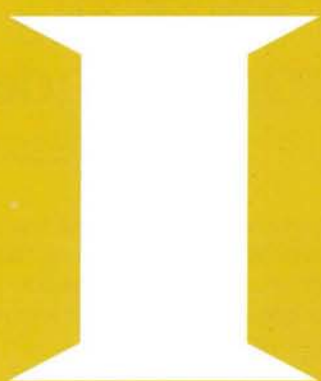
They should have had some sense of the countries and cities that make up their continent, hemisphere and world. The reality is they did not.

Hopefully primary and secondary level education will address this problem in the long term. However, in the immediate future, it is imperative that journalism training institutions look at this serious lack of knowledge.

The first 25 years of the Journalism Department at Stellenbosch demanded that it trains journalists for a transforming South Africa. Now the demands on it, and all other journalism training centres, will be to train journalists for a changing world – to equip the future newsroom leaders with the skills to put into context the momentous events happening in the global community.

NAME THE COUNTRIES IDENTIFIED	PERCENTAGE CORRECT ANSWERS & EXAMPLES OF WRONG ANSWERS
Ethiopia	14%; Iran, Egypt, Ghana, Somalia, Malawi, Kenya, Spain, Angola, Nigeria, Rwanda, Ivory Coast, Tanzania, DRC, Namibia, Libya, Tanzania, Turkey, Syria
Democratic Republic of Congo	19%; Nigeria, Mozambique, Zimbabwe, South Africa, North Africa, Zambia, Gabon, Botswana, Central African Republic
Algeria	14%; Libya, Ethiopia, Canada, Sudan, Egypt, Angola, Chad, Morocco, Nigeria
Nigeria	19%; Ghana, Iraq, Angola, Kenya, Ghana, Sierra Leone, Thiopia (presumably Ethiopia), Egypt, Mozambique, Ivory Coast, Kinshasa, Chad
Japan	27%; Ireland, Madagascar, South Korea, Sierra Leone, Jamaica, Italy, China, Indonesia
Afghanistan	14%; China, India, Pakistan, West Africa, Iraq, Madagascar, Jerusalem, Saudi Arabia, Denmark, New Delhi, Iran
Spain	16%; Egypt, DRC, Cuate (presumably Kuwait), Portugal, Asia, Europe, Greece, Mexico, France, Italy, Australia, England, Greenland, Saudi Arabia
Turkey	14%; Iraq, Australia, Israel, Egypt, Morocco, Sweden, Sudan, Eutopia (sic), Jordan
Venezuela	8%; Antananarivo, Brazil, Canada, Britain, Costa Rica, Puerto Rico, Mexico, Libya, Chile, Paraguay, Colombia, Latin America
Peru	8%; Brazil, Cuba, Venezuela, South America, Atlanta, Chile, Pakistan, America, Colombia, Argentina, London

INDEPENDENT NEWSPAPERS CAPE

Promoting excellence in journalism
by supporting excellent trainers training excellent journalists

INDEPENDENT NEWS & MEDIA (SA)

congratulates
the journalism department of the
University of Stellenbosch
on its
25th Anniversary

CAPE ARGUS

SATURDAY
WEEKEND ARGUS

SUNDAY
WEEKEND
SUNDAY ARGUS

CAPE TIMES

I Cape
Community
Newspapers

HOE KAN DIE TEKORTKOMINGE WAT IN NUUSKANTORE ONDERVIND WORD
JOERNALISTE WAT NIE BELANG STEL IN DIE NUUS VAN DIE DAG NIE,
WAT KWALIK 'N KOERANT ORDENTLIK LEES, NOULIKS WEET HOE OM TE
SPEL EN WIE SE ALGEMENE KENNIS BEROERD IS — OPGELOS WORD?
MOHAMED SHAIKH SPREEK HOM HIEROOR UIT.

Opleiding moet positiewe hardekoejawels kweek

JOERNALISTIEKE opleiding is vandag 'n brandnetelvraagstuk — meer pertinent die gehalte en kaliber opleiding wat aan geakkrediteerde instansies aangebied word en die gehalte van die produkte wat vir die bedryf gelewer word.

Verby is die dae toe administratiewe redakteurs en personeelbeamptes bloot op sterkte van 'n indrukwekkende CV, akademiese agtergrond (en instansie) en hier en daar 'n noemenswaardige portefeulje met gemoedrus 'n kandidaat na afloop van 'n onderhoud kon aanstel. Die klem het nou verskuif na praktiese vaardighede, skryf- en oordeelsvermoë, inligtingsontsluiting, veelsydigheid en die vermoë om soos 'n seekat die tentakels om meer as een storie tegelyk te slaan — sonder om afskeepwerk te doen!

Dit stel besondere eise aan die nuwe geslag joernaliste, veral die kandidate van meer teoreties georiënteerde instellings. Dis 'n feit dat 'n sterk akademiese agtergrond vir enige joernalis onmisbaar is, maar te dikwels is dit gegrond op die esoteriese wat jong mense hoegenaamd nie voorberei vir 'n wêreld waarin parate kennis, goeie oordeel, skerp waarnemingsvermoë en op-jou-voete-dink alledaagse vereistes is nie.

Joernaliste is by uitstek storievertellers. Maar om die storie te vertel, moet jy inligting ontsluit, uitkrap as dit nodig is en met logika die stukkie bymekaar voeg tot 'n geheelbeeld wat in eenvoud aan die leser oorgedra word. Dis juis waar die meeste jong joernaliste platval. Hulle koester drome van groot stories en (eendag) blitsverkopers skryf, maar het nog nie die basiese vaardighede onder die knie om op die regte plekke aan te klop, die regte vrae te vra en onsinige antwoorde met 'n goeie dosis sinisme te bevraagteken nie. Dit kan geen teksboek jou leer nie. Dis 'n ingesteldheid wat met die aanmeekaarsit van elke berig geslyp word.

Nagnuusredakteurs en subredakteurs wat daagliks die kopie van nuwelinge hanteer, kla deurentyd oor die gebrek aan hierdie een kernfaset wat konsekwent voorkom: hulle aanvaar alles op sigwaarde (veral as 'n minister of hooggeplaaste dit sê), te dikwels is die klem op wéé dit sê, pleks van wát hy/sy gesê het, ooglopende teenstrydighede in inligting word onbevraagteken gelaat, syfers wat nie strook nie word in al hul mankheid weergegee of die joernalis gee te kenne dat hy/sy in 'n doodloopstraat beland het.

Hierdie gebreke het die onafwendbare gevolg dat die gehalte van verslaggewing ernstig geknou word en dat dit in die inhoud van koerante en die breër media begin wys. Dis genoeg rede om redakteurs en mediabase slapelose nagte te besorg, want by hierdie probleem moet hulle ook nog rekening hou met ander kritiese uitdagings van die bedryf soos kostebesparing, afskaling, regstellende aksie en die handhawing van winsmarges in die aangesig van dalende sirkulasiesyfers.

Dat hierdie tekortkominge dringend aandag verg, ly geen twyfel nie, want dit raak aan die hart en wese van die joernalistiek as beroep. Maar waarteen tot elke prys gewaak moet word, is die kweek van effektiewe ja-broers (ten beste) of bedrewe skoothondjies (ten slegste).

As die joernalistiek in Suid-Afrika enigsins 'n tikkie van die eerbaarheid en aansien van die beroep wil behou (of herwin?), het dit gebiedend geword dat opleidingsinstansies en die mediabedryf meer aandag gee aan die slyp en inskerping van 'n joernalistieke ingesteldheid. Platweg gestel, dit is die kweek van positiewe hardekoejawels wat deursigtigheid en waarheid voortdurend sal toets. Daarsonder, is my vrees, is die waghond van Suid-Afrika se swaar verdiende demokrasie gedoem tot niks anders nie as 'n gediensigte troetelhond.

MOHAMED SHAIKH was tot onlangs senior assistent-redakteur van *Die Burger* en het sy honneurs- en meestersgraad aan die Departement Joernalistiek voltooi.

The Percy Qoboza bursary

The late
Percy Qoboza.

LEGENDARY journalistic icon and former *City Press* editor Percy Tshediso Peter Qoboza must be smiling in his grave.

Qoboza was such an inspiration to young upcoming black journalists that a bursary was named after him.

The Percy Qoboza bursary offered by *City Press* is an all-expenses paid bursary for promising young black journalists to acquire a post-graduate degree in journalism at the University of Stellenbosch's journalism department. The bursary gives students an opportunity to study in the only specialised journalism course in southern Africa. The degree is designed to equip students with advanced technical, management and computer skills to be ready for the media world.

Upon completion the recipient is expected to do an internship with *City Press* where he/she will practise his/her specialist skills in journalism practice, media sociology, desktop publishing, investigative reporting, Internet publishing, and science and technology reporting.

"The Percy Qoboza bursary was so named to honour one of the most inspiring journalists in our country, who fought fearlessly against apartheid," said Prof Lizette Rabe, head of the Journalism Department. The bursary scheme was the brainchild of the previous head of the department, Prof George Claassen, currently deputy editor of the Cape Town based daily, *Die Burger*. He contacted the manager of *City Press* in 1996 to discuss the possibility of establishing such a bursary scheme.

The department was last year nominated as one of only three "centres of excellence" in journalism training in South Africa and is proud to be the base of the prestigious Percy

Qoboza bursary, awarded each year to an outstanding young beginner journalist, chosen from literally hundreds of applications.

"The Stellenbosch Journalism School is looking forward to, with *City Press* as our esteemed partner, welcome future journalism students and contribute to educate and train our journalists for their careers," said Rabe.

Talented *City Press* parliamentary correspondent Mpumelelo Mkhabela is a shining example of the value of the bursary. Mkhabela continues to rise in stature as a journalist of note with his recent reporting on the political climate in Burundi. Mkhabela and three other students were generously supported by *City Press* to study for the degree, although their studies were not part of the Percy Qoboza bursary programme.

One of the four students, Christopher Motabogi, was a category winner in the prestigious 2002 Vodacom Journalist of the Year competition. Motabogi is currently working at OFM, a radio station based in Bloemfontein.

Pholokgolo Ramothwala, another student independently supported by *City Press*, is currently working for the Treatment Action Campaign.

Legatee Sphiwe Mboyane said: "It was an honour to receive a bursary named after one of the best black journalists of his time, Percy Qoboza.

"He was not only a journalist but a man with a vision to contribute to the improvement of the lives of black people. The bursary named after him encourages me to realise his vision through my pen.

"I found it valuable for my career development. It gave me an opportunity to study journalism at one of the best journalism schools in the world."

Mboyane believes that Qoboza's persistent criticism of the apartheid regime in his hard hitting column "Percy's Pitch" and his exceptional writing skills revolutionised *City Press* and allowed it to grow into the paper it is today. "He was a true legend that we should all look up to as an inspiration," said Mboyane.

The Stellenbosch University journalism department was established by Piet Cillie, the late editor of *Die Burger*. He modelled the department on the renowned Columbia School of Journalism in New York.

The first two holders of the *City Press* Percy Qoboza Bursary; Zolile Nqayi (right), in 1998, with Sphiwe Mboyane (left) in 1999.

THE STELLENBOSCH GRADUATE DEPARTMENT OF JOURNALISM AND *City Press* WITH ITS PERCY QOBOZA BURSARY SCHEME IS A WINNING COMBINATION TO EMPOWER YOUNG BLACK JOURNALISTS, WRITES
MMUSO PELESA

Percy Qoboza's **legacy** lives on in Stellenbosch

THE NEATLY renovated Edwardian Protea House on Crozier Street in Stellenbosch is miles away from Johannesburg where the *City Press* offices are, but the relationship between the two defy geographical limitations. All in honour of journalistic icon and former *City Press* editor Percy Tshediso Peter Qoboza, whose heart has long ceased to beat, but his work still lives in newsrooms all over South Africa.

Qoboza's journalistic legacy is seen in the inspiration he has left in upcoming young black journalists. A bursary named after him ensures the legacy continues to benefit young black journalists in South Africa.

The Percy Qoboza Bursary is for promising young black journalists to acquire a post-graduate degree in journalism at the University of Stellenbosch. The bursary gives students an opportunity to study at the only specialised post-graduate department of journalism in South Africa.

The pragmatic degree is designed to equip students with advanced technical, conceptual, management and computer skills to be ready for the tough media world.

Upon completion the recipients are expected to do a two year internship with *City Press* where they will apply their specialist skills in journalism practice, media sociology, word processing, investigative reporting, internet publishing, and science and technology journalism.

Legatees of this bursary have benefited *City Press* immensely as it contributes to producing quality copy. The bursary is a living proof of the fact that quality can be groomed from within rather than be recruited from outside which is often a costly process.

Former *City Press* parliamentary correspondent Zolile Nqayi was the first recipient of the bursary in 1997 and thus set a trend followed by Sphiwe Mboyane, Pule wa Sekano, Sello Tang – and yours truly.

Mboyane, an astute journalist on educational matters, says it was an honour to study through the bursary. "Qoboza was not only a journalist but a man with a vision to con-

tribute to the improvement of the lives of the black youth," says Mboyane about his hero.

"The course greatly enhanced my knowledge of the finer aspects of journalism such as ethics and libel. I was only acquainted with the elementary aspects of journalism before the scholarship," said an adroit Pule wa Sekano.

Media companies other than Naspers have also benefited

'Qoboza was not only a journalist but a man with a vision'

from this bursary as journalists like Nqayi have detoured from mainstream journalism and practice their skills in other communications professions.

Sello Tang, who continues to establish himself at *City Press*' business section, feels that this bursary is the best way to honour a man who opened gateways for young black journalists. Tang looks back at 2001 as his watershed year as he got an experience of a lifetime when he received the bursary.

The sound of a Swiss bell called Pavlov, used at the department to announce the start of lectures – and to impose punctuality and discipline – is still fresh in my ears as I was the 2002-bursary holder. It was my privilege to drink from the well of knowledge in Stellenbosch, courtesy of the Percy Qoboza bursary.

Like the Journalism Department, *City Press* has reason to celebrate as it benefited from its mutual partnership with the department through the Percy Qoboza Bursary.

MMUSO PELESA is currently doing his internship at *City Press* after obtaining his BPhil degree in April this year.

DIE SINERGISTIESE BAND TUSSEN DIE DEPARTEMENT JOERNALISTIEK EN DIE MEDIAGROEP NASPERS SEDERT DIE ONTSTAAN VAN DIE DEPARTEMENT IN 1978 WAS TOT WEDERSYDSE VOORDEEL. SOWAT 50% VAN OUD-STUDENTE WERK VIR NASPERS. DIE MEDIA24-BEURSE VIR STUDENTE UIT VOORHEEN BENADEELDE GROEPE SORG NOU NIE ALLEEN VIR DIVERSITEIT IN DIE GROEP SE NUUSKANTORE NIE, MAAR GEE OOK WELVERDIENDE GELEENTHEDE VIR DIÉ STUDENTE. DEUR CONRAD SIDEGO

Koos Bekker (links), besturende direkteur van Naspers, en prof Chris Brink (regs), US-rektor, beklink die beursfonds-ooreenkoms van R1 miljoen. By hulle staan Susan Davis, 'n voormalige B Phil-joernalistiekstudent aan die US wat nou by Sarie werk, en dr. Christa van Louw, koördineerder van diversiteit aan die US.

Sinergie lei tot uitnemendheid

DIE NASPERS-GROEP het sedert die ontstaan van die Departement van Joernalistiek aan die Universiteit van Stellenbosch 'n noue verbintenis met dié toonaangewende instelling. Verskeie van die voorste koerant-, tydskrif-, radio- en TV-joernaliste in ons land is met die bystand van Naspers en later Media24 deur dié leerskool.

Die maatskappy se jare lange verbintenis met die departement joernalistiek is 'n bewys

van sy toewyding tot die bevordering van gehalte-joernalistiek. Die groep het uit die staanspoor besef dat, aangesien hoofsaaklik Engelse joernaliste aan ander universiteite en later teknikons opgelei word, hy self sal moet uitspring om Afrikaanse joernaliste van top-gehalte vir sy eie koerante en tydskrifte te verseker.

Deur die jare is nie alleen heelparty aspirant-joernaliste met beurse gehelp nie, maar is ook ervare joernaliste van ons dagblaaie en tydskrifte aan die departement beskikbaar gestel om hul uitgebreide kennis met die studente te deel. Onder hulle tel Piet Cillie, HJ Grosskopf, George Claassen en Lizette Rabe, Bun Booyens, Herman Wasserman, Johan Retief en Tobie Wiese, laasgenoemde vier as sekonderings van Naspers na die departement as deel van die Rykie van Reenen-genootskap. Hiervolgens word 'n senior verslaggewer jaarliks op koste van Naspers in die departement geplaas as dosent. Die departement maak jaarliks ook van deeltydse dosente gebruik wat uit die praktyk kom. Voorbeelde is Claassen en Booyens van *Die Burger*, Johann van Tonder, fotoredakteur van *Die Burger*, en talle ander.

Media24 borg ook 'n jaarlikse mediatoer deur die joernalistiekstudente na Gauteng ter waarde van R40 000.

Aanvanklik is voornemende joernaliste met beurse van *Die Burger*, *Beeld* en *Volksblad* gehelp, maar later is besef dat spesifiek bruin en swart studente ook ondersteun moet word ten einde diversiteit in Media24 te bevorder. Sedert 1999 word drie beurse per jaar toegeken aan belowende Afrikaanse studente uit voorheen benadeelde gemeenskappe. In 1997 is die eerste Percy Qoboza-beurs ook ingestel wat jaarliks deur *City Press* beskikbaar gestel word om 'n uitnemende swart student as joernalis in die departement op te lei. Van die studente wat hierdie beurs verwerf het, is Zolile Nqayi, Sphiwe Mboyane, Pule wa Sekano, Sello Tang en Mmuso Pelesa.

Op hierdie manier kan Media24 'n bydrae lewer tot die uitbou van 'n meer verteenwoordigende joernalistieke korps in Suid-Afrika, asook tot groter diversiteit op die US-kampus.

Om die maatskappy se toewyding tot hierdie uitbouing verder te beklemtoon, het Media24 onlangs 'n beursfonds-ooreenkoms van R1 miljoen met die US onderteken. Die fonds sal oor 'n tydperk van ses jaar aangewend word om bruin en swart topstudente na die universiteit te lok om spesifiek die nagraadse kursusse in joernalistiek te volg.

Ná afloop van hul studie word probeer om die meeste beursothouers by verskillende koerante en tydskrifte in diens te neem. Van hulle het al verskeie gesogte pryse vir uitmuntende joernalistiek verower. Sommige het later hul vlerke gesprei en is tans toppresterders in die mediabedryf oor die wêreld heen.

Ons is baie trots daarop om met die Departement van Joernalistiek aan die US verbind te wees. Dit is 'n gesogte instelling waar joernaliste van topgehalte opgelei word. Ons het 'n leidende rol gespeel in die vestiging van die departement, en ons volgehoue ondersteuning is 'n bewys van ons toewyding tot uitmuntendheid in die joernalistiek.

CONRAD SIDEGO is hoof van korporatiewe sake by Media24.

PROFESSIONAL INTROSPECTION THROUGH SUCH PROCESSES AS THE 2002 SANEF SKILLS AUDIT HAVE IDENTIFIED THE KEY AREAS OF WEAKNESS IN OUR NEWSROOMS. YET TO BE EFFECTIVE, TRAINING HAS TO BE SEEN NOT AS AN OCCASIONAL STICKING PLASTER OVER THE WORST BOIL, BUT AS AN INTEGRAL PART OF THE NEWS PRODUCTION PROCESS, WRITES GWEN ANSELL

Training as part of the news process

THE TYPICAL newsroom scene:

Jane wasn't performing adequately as a junior reporter. So her newspaper sent her on a short course at a training institution. Jane returned fired up with enthusiasm, and was rather disappointed when the news editor who had recommended she re-train didn't even ask about the course.

Jane had been particularly excited by discussions during training around people, development and other news values that the print media could handle more fully and effectively than broadcast news. But when she tried to use that perspective in her reporting, she was back on the disciplinary mat.

"Don't give me that soft stuff," said the news editor. "Forget theory. You're in the real world now."

Much has changed in the eleven years that the IAJ has been in existence. Some things, however, have not changed.

In one of his first speeches after he founded the IAJ, my predecessor Allister Sparks regretted the reluctance of the senior news managers to admit their own need for continued education. That reluctance still prevails.

Yet many of the problems highlighted by the Sanef Audit are problems of recruitment policy, news management and the motivational climate of newsrooms. Only the most senior decision-makers can reform that context.

If it remains unchanged, the returns on investment in the training of junior journalists can never be maximised. To go back to the example (a story we have been told by ex-course participants countless times), there is no point in re-training Jane if the subs who handle her copy and the news editor who supervises her have not been re-trained as well. Keeping newsroom seniors apace with changing news styles and values is as important an investment as re-tooling the print works to stay abreast of new technology.

INCREASINGLY, the training offered at the IAJ (to print and broadcast journalists and media officers within organisations) is focusing on process as much as content. Through the consultancy services we offer, we assist in auditing the skills deficits within media organisations and planning appropriate action. The solution to a performance problem may be as complex as a year-long training programme or as simple as creating a work aid such as an up-to-date style book. It may be that one individual in a key role needs support, or that inappropriate processes or resources are holding journalists back. And because – to twist an old saw – those who can, can't necessarily teach, there is probably a need to build coaching and mentoring skills in the newsroom. All of these are areas where the IAJ can and regularly does create programmes to meet individual media house needs.

The close to 10 000 journalists we have trained so far make sure that our short courses – covering hard skills such as reporting and editing, specialist areas such as investigative and AIDS reporting and advanced topics such as newsroom management – are already well known. Our consultancy work in individual newsrooms has a lower profile, governed as it is by our clients' confidentiality requirements.

To be effective, training has to be seen not as an occasional sticking plaster over the worst boil, but as an integral part of the news production process. In its recent, lengthy *mea culpa* over the activities of a reporter who fabricated most of his stories, *The New York Times* pointed squarely at weaknesses in its news management and newsroom climate that had allowed the lies to happen.

Good organisations, not simply good reporters, create great newspapers. And experienced, practice-based training bodies like the IAJ can help.

GWEN ANSELL is executive director of the Institute for the Advancement of Journalism in Johannesburg.

Journalism Education for the 21st Century

TIRED OF RUNNING AGAINST DEADLINES?
NOT BEING ABLE TO REFLECT CRITICALLY ON YOUR PROFESSION?
DO YOU WANT TO 'SHARPEN THE SWORD'?
DO YOU NEED A NEW QUALIFICATION TO GET AHEAD?

IF YOU answer yes to all these questions, it is time to consider a mid-career journalism qualification. The Graduate Department of Journalism at the University of Stellenbosch offers a master's programme aimed at the working journalist.

The MPhil in Journalism is a two-year degree based on a "virtual classroom" system and is the only distance education course of its kind in South Africa. Students are only required to visit Stellenbosch at the beginning of their two year-programme to receive specialised training, and twice thereafter to write their examinations (end of first year and end of second year). The course is particularly popular with mid-career professionals who want to extend their qualifications and enhance their careers.

Admission requirements

Because of the multidisciplinary nature of a career in journalism, the requirement for entry is a Bachelor's degree in an appropriate area in the humanities, or any other tertiary qualification plus five years practical experience in journalism.

Entrance test and interview

All applicants must write an entrance test in September to assess their general knowledge and language skills. An interview may also be conducted with each applicant. Applicants can choose to write the test and be interviewed in either Stellenbosch or Johannesburg. It will be in students' interest to have a typing proficiency of at least 35 words per minute and be computer literate before entering the course. For more information, see <http://www.sun.ac.za/journalism/programmes.html>

Named in the Sanef Skills Audit as a "centre of excellence" in journalism training.

Course structure

The structured course consists of 3 parts:

1 The following subjects are compulsory:

- Advanced Journalism Practice in either Print or Broadcast Journalism (1st year)
- International Communication and Foreign Reporting (1st year)
- Media Sociology and Ethics (2nd year)
- the Uses of History for Journalists (2nd year)
- Students also need to prove that they have passed a language course at undergraduate level before they will be awarded their degree.

2 One of the following specialist fields:

In addition, students must select one of the following 4 subjects as their specialist field:

- Media Management
- Media Ethics
- Media Sociology (Specialisation)
- Science and Technology Journalism.

3 Research component A research component counting 25% of the final evaluation mark must also be completed. It consists of a limited thesis (mini dissertation) on any topic relating to the chosen specialist field.

Good news for alumni

You can complete the master's programme in one year, because you get one year residential recognition for your BHons/BPhil from our department. You only need to complete one elective from the two second year modules, plus your specialist module, including your mini-thesis.

'Goue Pen'-prys

Die eerste 'Goue Pen' vir 'n M-student is by vanjaar se viering van die gradeplegtigheid by die Departement Joernalistiek toegeken. Dit is die Departement se nuutste prys, en die wenner is die M-student wat die hoogste punt verwerf. Die eerste wenner is Mia Malan, 'n alumna in die BPhil-program van 1994. Sy werk tans in Nairobi waar sy aan die hoof is van 'n projek wat radiojoernaliste in vigsverslaggewing oplei.

'EDUCATION IS A COMPANION WHICH NO FUTURE CAN DEPRESS, NO CRIME CAN DESTROY, NO ENEMY CAN ALIENATE AND NO NEPOTISM CAN ENSLAVE' SAID ROPO OGUNTMEHIN. LIZMA VAN ZYL WRITES ABOUT HER EXPERIENCE OF 'SHARPENING THE SWORD' THROUGH FURTHER EDUCATION AND TRAINING

Keep the passion — by studying

LITTLE DID I know, standing in front of the Institute for the Advancement of Journalism (IAJ) building in Johannesburg in August 2000, and speaking to experienced Cape Town journalist Bun Booyens that that particular encounter would be a defining moment in my life.

I was talking to Bun about my future as a journalist. By then I had already been in the radio news industry for more than a decade: first at SABC Radio News, then as a freelance foreign correspondent for the corporation in France, whereafter I joined Kfm 94.5 where I now am one of the two news editors.

Until that day, the thought of studying further (I had a Bachelor of Arts degree from the University of Stellenbosch) had not crossed my mind, yet I was hungry for something more. I had by then already written thousands of stories, interviewed newsmakers from across the spectrum, and my work had taken me to weird and wonderful places – from a rescue expedition to a Russian research basis in the Antarctic, to more recently, the Afghan refugee camps in Pakistan. That day, in front of the IAJ building, Bun planted the seed of further learning in my mind. Bun, himself a MPhil (Journalism) graduate from this department, suggested that I enroll for that course. His exact words were: "Dit sal vir jou toegevoegde waarde gee." (It will give you added value.)

nEVER CAN I thank Bun enough. Thanks to him, I have embarked on a journey that has given me immense personal as well as professional satisfaction. Journalists run the risk of becoming jaded after having been in the industry for a long time. The hunter's instinct and the desire to uncover, to expose, to create awareness and to enlighten are crucial for this profession, yet many of us become complacent over time. We gradually lose our passion.

Journalists need to have the ability to always look at people, places and events with "fresh eyes". The world around us is forever in flux; change is constant. Journalists, being

watchdogs first and foremost, have to be aware of these changes, however subtle they may be. We can only understand, interpret and react to these changes if we are informed. Learning is therefore a necessity as it ensures growth. Without growth, no journalist will ever be able to meet the challenges they are faced with in this age of "immediacy" which often threatens journalistic integrity.

Some may argue that experience is the best taskmaster. I used to be one of them, until I took up Bun's challenge to stretch my mind. This department provides an environment within which students are stimulated, challenged and supported through the highest quality of teaching.

I fully sympathise with those who are filled with a feeling of trepidation, just considering the prospect of further studies. I can't lie. It wasn't always easy. Juggling between a full-time job and studying for a master's degree is a tricky business. Yet, the long, gruelling hours in front of the computer

'an environment within which students are stimulated, challenged and supported'

late at night can't be compared to the rewards reaped. Aristotle hit the nail on the head when he said: "The roots of education are bitter, but the fruit is sweet".

The Department of Journalism and its mentors, who so generously share their vast knowledge, have given me something nobody can ever take away. At age 35, I walk a little taller as a journalist. Not only has my career been injected with a renewed passion but I have also been armed wisely and thoroughly to rise to the challenges the sometimes harsh world of journalism presents.

However, to quote Michelangelo: "I am still learning".

LIZMA VAN ZYL is news editor at the Cape Town radio station Kfm and a MPhil Journalism graduate of the Department of Journalism, Stellenbosch.

The importance of the media CLASSROOM

ALMOST A quarter century to the year (September 1979), Rhodes University staged an important national conference on The Survival of the Press. At stake was the issue of journalism education in an apartheid society and how to educate journalism students and train them with the necessary skills to cope in such a society. Now, 24 years later, the survival of the press is again on the agenda. The issue is no longer threats from the government (though the media should always be wary of this relationship), but challenges and opportunities presented by new media, changing societal values and new student expectations. The present and a former head of the Rhodes Journalism Department, as

well as the head of the Technikon Pretoria Journalism Department discuss some of the issues facing journalism education and training. These departments, together with the Stellenbosch Journalism Department, were singled out in Sanef's 2002 South African National Journalism Skills Audit as the three top tertiary journalism departments. The audit identified the Institute for the Advancement of Journalism as well for the excellence of its career based programmes, and the executive director also offers some ideas on the future of journalism education and training in South Africa.

Taking our own cue

BY GUY BERGER

Professor and Head, Department of Journalism, Rhodes University
IT WAS THE Cold War that coloured much of our past journalism teaching about international issues. Siebert et al's *Four Theories of the Press* was our staple. They highlighted the "good guys" of freedom in the form of libertarian and social responsibility models. The "bad boys" were those casting the grim shadows of authoritarian and communist

control. South Africa, some of us crowed, had the freest press in Africa.

Others of us turned the paradigm on its head. Just as Western-backed apartheid lied about our reality, we could take it as read that the good guys would not be the USA and South Africa. And if apartheid tolerated a degree of press dissent, this was in the context of mass repression of the real opposition and of widespread media complicity with white supremacy. Further, measuring SA by the standards of Idi Amin was irrelevant when the major issue was our mammoth shortfall in terms of justice and democracy.

The *Four Theories* assumed that media systems flow from different political philosophies. In contrast, experience taught us that apartheid was not a result of irrational racism, but – just like the media – was tied to farming, mining and other class interests.

Today, our horizons are far less positioned for or against US-sourced theory and perspectives. Increasingly, our teaching takes cognisance of our internal priorities (reconstruction and redress). And our orientation is more and more integration into the African continent.

Critical scholarship needed

BY LES SWITZER

Professor Emeritus: School of Communication, University of Houston, USA. Second Head of the Rhodes Journalism Department

THE CRITICAL approach in South African journalism education will face a number of challenges in the new era:

- Thinking always in terms of power relations. Journalism students must be made aware of the awesome power of the multi-media global giants and their local counterparts and of the ways in which their power is exercised.
- Thinking critically. Critical-cultural scholars are uniquely prepared to teach students how to think critically and how

'Ons is nie naastenby gereed vir 'n moontlike ontploffing in aanvraag na joernaliste met inheemse tale as eerste taal nie'

to use traditional, professional skills more effectively by paying particularly close attention to language and its use in establishing relations of power.

- Thinking globally. Critical scholarship in America and elsewhere has done ground-breaking work in transforming our understanding of the past.
- Thinking about the margins. The distinction between mainstream culture and marginalized cultures in America is breaking down. In South Africa, the margins won the long struggle to dominate mainstream political culture, but in the process new marginalized groups were created. Will critical scholars – in the face of the ANC – take up the challenge of the new subalterns in the 21st Century?

Taal – die spilpunt van die toekoms

DEUR PEDRO DIEDERICH

Hoof: Departement Joernalistiek, Technikon Pretoria

BOGEMIDDELDE taalvermoë word internasionaal as een van die hoekstene vir goeie joernalistiek beskou.

Ons medialandskap laat nog geensins reg geskied aan die elf amptelike tale nie. By publikasies is Engels oorheersend, gevolg deur Afrikaans en dan Zulu en Xhosa. Ander tale word hoofsaaklik net op uitsaaivlak verteenwoordig. Dié toedrag van sake moet gesien word in teenstelling met die jongste (2001) sensusstatistiek wat aandui dat Zulu deur 23,8% mense as hul moedertaal beskou word; Xhosa is tweede met 17,6%, Afrikaans derde met 13,3%, Sepedi vierde met 9,4%. Engels is vyfde met 8,2%.

Engels is geïdentifiseer as Suid-Afrika se algemene kommunikasietaal – iets wat grootliks deur die politieke en opvoedkundige geskiedenis van ons land bepaal is. Daar is egter duidelike tekens dat moedertaalonderrig sterk deur die Departement van Onderwys bevorder gaan word. Joernalistieke opleiers en die bedryf sal hiervan moet kennis neem.

'n Vinnige opname onder tersiêre joernalistieke opleiers toon duidelik dat ons nie naastenby gereed is vir 'n moontlike ontploffing in aanvraag na joernaliste met inheemse tale as eerste taal/moedertaal nie, want die algemene mediaskryftaal is nog steeds byna deurgaans Engels of dan soms Afrikaans.

Met die belangstelling van die Afrikaanssprekende jeug om joernalistiek 'n loopbaan te maak, kan opgeleide Afrikaanse joernaliste dalk 'n luukse in die toekoms word wanneer dit

teen nege ander tale, naas Engels, om 'n staanplek in joernalistieke onderrig moet meeding. Tans is die werklikheid dat net Technikon Pretoria en die Universiteit van Stellenbosch volwaardige en suiwer joernalistiekprogramme aanbied met die nodige klem op Afrikaans. (Daar is ook die departemente van kommunikasie wat joernalistiek semestergewys as onderdeel van hul graadprogramme aanbied, maar die neiging is weg van suiwer joernalistiek na bedryfsjoernalistiek binne 'n korporatiewe omgewing.)

Joernalistieke opleiers sal vroegtydig die Suid-Afrikaanse taalkwessie onder die loop moet neem om nog 'n uitdaging die hoof te bied.

The need for mid-career training

BY GWEN ANSELL

Executive Director, Institute for the Advancement of Journalism, Johannesburg

THE CENTRE of the media universe is no longer the broadsheet newspaper aimed at an elite readership – if, indeed, it ever really was. Short-course training offers all journalists the chance to keep up with at least some of these dizzying changes. Short courses are not simply for the junior, the inexperienced or the recalcitrant. But both Stellenbosch and the IAJ, as quality service providers, share a concern that the courses have to be professionally conceived and run.

The flurry of editorial wings after the 2002 Sanef Skills Audit rather blurred the truth that training is a professional skill.

The first challenge facing journalism educators and trainers is to forge a new relationship with media houses, where our expertise is called on to collaborate in diagnosing and meeting real needs, rather than simply to respond when someone has spotted some disturbing surface symptoms.

The second, simply, is funding. At present, media houses pay bargain basement prices for much in-service training, subsidised by the taxpayers of South Africa, and of various European nations whose donor funding feeds training projects and training NGOs. Come mid-two-thousand, most of that donor funding will have flown off to Central Africa, or Georgia or Iraq.

If the industry doesn't acknowledge the need to invest in training – not for political correctness, but to survive in a viciously competitive marketplace – there will be considerably less of it about.

Die Skool aan Crozierstraat se bewese sukses

die DEPARTEMENT Joernalistiek aan die Universiteit van Stellenbosch is die enigste gespesialiseerde nagraadse opleidingsinstansie vir joernaliste in Suid-Afrika. Voornemende studente kan kies tussen 'n heeltydse nagraadse kursus op honneursvlak, die BPhil (Joern), 'n afstandsegebaseerde MPhil in Mediabestuur, Media-etiek, Mediasosiologie of Wetenskap- en Tegnologie-joernalistiek, asook 'n vol tesis meesters- en doktorale grade.

Die Sentrum vir Streeks- en Gemeenskapsmedia se administratiewe afdeling word ook in die departement gehuisves. Die Sentrum spesialiseer in navorsing oor die rol wat die gemeenskapsmedia in die samelewing speel. Die departement voorsien gevorderde opleiding aan joernaliste in hierdie velde, wat beroepsgerigte kursusse insluit.

Die nagraadse kursus BPhil in Joernalistiek op honneursvlak (vroeër die BHons Joern genoem) is waarskynlik die gewildste van al die kursusse wat deur die departement aangebied word. Meer as 100 aansoeke word jaarliks ontvang om hierdie heeltydse eenjaarkursus by te woon.

Die kursus is volledig tweetalig en studente kan al hulle opdragte en eksamens in Afrikaans of Engels inhandig. Studente moet egter beide tale kan verstaan, aangesien dosente Afrikaans en Engels afwisselend gebruik.

Toelatingsvereistes

Studente wat wil aansoek doen vir toelating tot die BPhil in Joernalistiek moet of in besit wees van 'n B-graad, of hulle moet in hulle finale studiejaar vir 'n Baccalaureusgraad wees. 'n Skriftelike aansoek vir toelating moet voor die einde van Augustus van die voorafgaande jaar aan die Registrateur van die Universiteit gestuur word by: Die Registrateur, Universiteitskantoor, Privaatsak XI, Matieland, 7602. Laat aansoeke kan slegs oorweeg word indien daar nog vakatures bestaan. Net 20 tot 25 studente word elke jaar tot die kursus toegelaat.

Kursussamestelling

Van studente word verwag om opdragte uit te voer, klas te loop en ander verwante joernalistieke aangeleenthede by te woon van Maandag tot Vrydag, maar dikwels ook gedurende naweke. Dit sluit onder meer die saamstel, skryf en lees van daaglikse plaaslike nuusbuletins vir MFM 92.6, Stellenbosch se eie gemeenskapsradiostasie, in.

Die volgende verpligte vakke moet geneem word:

- Joernalistiekpraktyk Nuus
- Mediabestuur
- Mediasosiologie
- Media-etiek
- Uitsaaijoernalistiek
- Wetenskap- en Tegnologie-joernalistiek
- Engels vir Joernaliste
- Rubrieke en Resensies
- Diepte-artikels
- Buitelandse Verslaggewing
- Kulturele Geletterdheid
- Fotojoernalistiek
- Rekenaarondersteunde Joernalistiek
- Bladuitleg
- Internet-joernalistiek
- Mediareg
- Navorsingsmetodologie
- Mediageskiedenis

Keuringstoets en onderhoud

Alle aansoekers moet in September 'n keuringstoets skryf wat hulle algemene kennis, taalvaardigheid, belangstellings en kulturele geletterdheid toets. 'n Individuele onderhoud word ook met elke aansoeker gevoer. Aansoekers kan self kies of hulle die keuringstoets en onderhoud op Stellenbosch of in Johannesburg wil aflê. Studente wat gekeur word vir die kursus moet 'n tikspoed van 35 woorde per minuut voor die aanvang van die kursus bereik en sal in die eerste week van die akademiese jaar hiervoor getoets word.

Duur van die kursus

Die kursus begin gewoonlik in die eerste week van Februarie en die laaste projekte en eksamens word aan die einde van November afgehandel. Hierna moet studente nog 'n praktiese internskap van minstens vier weke by 'n goedgekeurde media-instelling van hulle keuse voltooi voordat hulle grade in Maart die volgende jaar toegeken word.

In die Sanef Vaardigheidsoudit aangewys as 'n "Sentrum van Uitnemendheid" in joernalistiek-opleiding.

BE THE BEST OF WHAT YOU CAN BE, SAYS SANDILE MCHUNU AS HE REFLECTS IN A VERY PERSONAL WAY ON HIS CAREER LAUNCHED AT STELLENBOSCH AND HE ADVISES THE NEXT GENERATION

One utilized opportunity

"THERE ARE so many people out there who will never get this opportunity. So ask yourself this question, what is so special about me? Don't waste this opportunity, make the best of it."

These were the words of Mr Conrad Sidego the day I was granted a Media24 bursary to study journalism.

I took his advice – and today I am proud to say I did not waste that opportunity. But I would like to take it further, and say to the students: it is a privilege to be admitted to the Department of Journalism at Stellenbosch because it provides training that is second to none.

I believe when I graduated I was more than ready to compete with journalists who have been in the field much longer than I was. A proof of that was my promotion to the deputy editor position in less than a year at *Kick Off* magazine.

When *Kick Off* editor Richard Maguire wrote his column in our 20 January issue this year, he had this to say: "Sandile's rise has been rapid. He joined *Kick Off* as an intern towards the end of 2001, having just completed a post-graduate degree in journalism. He has shown such commitment and promise, that I have had no hesitation in elevating him to his new post little more than a year down the line."

When I look back at my last 18 months as a journalist, it is quite a remarkable achievement. But this couldn't have happened without the help I received from other people. Words fail me in passing my sincere gratitude to them. My stay at the department was made easier by the fantastic staff under Prof Lizette Rabe, who was instrumental in shaping my career. Without them I wouldn't have been where I am today.

The course itself was the best training I could have asked for. Although it was tough, challenging and there were times when one thought about quitting, I never even once doubted the skills imparted on me. As they say, "there is light at the end of the tunnel". After toiling for ten months I took my place at Touchline Media being fully prepared because the course gave me a head start in my career.

And it is an honour to join one of the fastest growing media companies in the country. Besides *Kick Off* magazine,

we have other publications like *Shape*, *Runner's World*, *Sports Illustrated*, *Golf Digest*, *Men's Health* and the new magazine *Bicycling*. The growth in the magazines provides opportunities for aspiring journalists to be part of Touchline Media.

Recently we have launched five P's that determine the culture of the company. They stand for: product, passion, people, pride and patience. It is essential that each and every person understands them fully so that it is easier to fit into the company.

Excellence is the buzz word in our field. And that excellence is rewarded accordingly. When you are prepared to work hard, you will be recognized and afforded the opportunity to grow in your career. I think my promotion is testimony to that. There are always new opportunities created by the expansion in the stable.

At *Kick Off* our motto is: "Soccer at its best." We strive to do our best, but sometimes our best is not good enough, but we never settle for anything less. It is our motto that helps us to stay ahead of our competitors.

'Although it was **tough**, challenging and there were times when one thought about quitting, **I never** even once **doubted** the skills imparted on me'

SANDILE MCHUNU is deputy editor of *Kick Off* magazine in the Touchline stable.

EEN VAN DIE POSTE IN DIE DEPARTEMENT JOERNALISTIEK – DIE SOGENAAMDE RYKIE VAN REENEN-GENOOTSAP – WORD DEUR NASPERS BEFONDS SODAT 'N JOERNALIS VAN DIÉ MAATSKAPPY VIR 'N JAAR OF TWEE HIER KOM KLASGEE. DIE HUIDIGE GENOOT, **TOBIE WIESE**, VERTEL HIER VAN SY WEDERVERINGE

Wat 'n lektor moet leer

ANVANKLIK kon ek dit nie kleinkry nie. Die lugreëling agter in die klas het gerusstellend gesjirrr dat dit 'n koele 20 grade is. Soveelso dat van die dames 'n toppie oor hul kale skouers begin trek het. Buite was dit immers konstant bo 34 soos mens in Februarie van Stellenbosch kan verwag.

Ekselw was so koel as moontlik geklee. Maar halfnege in die oggend, kort ná Pavlof se gelui, kon ek voel hoe my wange begin gloei, hoe druppels sweet agter my nek die kortste pad grond toe soek. Heerlike lente vir almal wat sit, 'n hittegolf vir die een wat staan...

Eintlik was die verklaring voor die hand liggend: ek moes tog geweet het die dae toe redakteurs-cum-professore studente ure lank kon vermaak met staaltjies uit

hul veelbewoë loopbane, terwyl hulle met swaaiende bene op die lessenaar sit, is mos – saam met daardie era van goedgelowigheid – lankal verby. Nou is dit veeltalige, drie-dimensionele, multimedia-voorleggings aan multi-kulturele, kritiese en postmoderne kliënte op pad na globaal-bruikbare veelvaardigheid.

Come on, get real!

Die goeie nuus het darem nie uitgebly nie. Dosente hoef nie meer – en kan ook nie – die hoofbron van kennis en inligting wees nie. Daar is net te veel om te weet en by die tempo waarteen dit toeneem, kan jy haas nie byhou nie. In een van sy e-briewe (let wel, nie 'n boek nie) wat 'n virtuele professor vir my stuur, skryf hy: "In making huge amounts of information accessible, technology has, to a degree, obviated the lecture, which after all came into being to impart knowledge. Now that knowledge is at everyone's fingertips, peda-

gogy has focused on how to use that knowledge."

En hoe! In die tweede helfte van die jaar, toe die meeste van die studente "al kon skryf" (soos veteraan-joernaliste graag uit die hoogte verwys na 'n beginner se pogings), het 'n student in 'n boekresensie van JM Coetzee se *Disgrace* 'n aanhaling gebruik wat dalk juis vir my oë bedoel was: "The irony does not escape him: that the one who comes to teach learns the keenest of lessons, while those who come to learn learn nothing."

Dat dit darem nie waar is van die studente nie, kan mens (teen die einde van die jaar!) feitelik aantoon. En as dit waar sou wees, is dit omdat hulle elke dag 'n handvol goue geleenthede laat verbygaan het. Want minstens twee (vir ons fundamentele) dinge laat hierdie Skool nie aan die tegnologie of die toeval oor nie: Jy moet helder en duidelik kan skryf. En die tweede gebod wat hiermee gelyk staan: Jy moet reg spel.

Dit klink na die voornemens van 'n gr. 6-onderwyser, maar dit het aan die Geleerde Inrigtings van Hoër Opvoeding skaars eienskappe geword. Hiervoor verkwalik ek ten dele van my geleerde kollegas in van die ander dissiplines. Want volgens ons studente (en jok sal hulle nie – dit is die derde gebod) word voorgaads weinig ag geslaan op formulering en geen op spelling. Dit slaan oral deur. Selfs in die rektor se CV op die US se webblad pryk 'n paar blapse.

Maar dit word oorskadu deur die uitdagings van transformasie wat mens hier in 'n kreatiewe omgewing beleef, die insiggewende lesings en voordragte van kollegas, 'n biblioteek met 601 473 boeke en 354 000 tydskrifte. Jammer daar is so min tyd vir die etensuurkonserte, kunssuitstallings, watergate en ander beskawende dinge van 'n universiteitsdorp.

Minder aangenaam was die kennismaking met die berugte plaaslike burokrasie. Dink maar aan wat alles met jou kan gebeur as jy verstrengeel raak tussen 1 446 "administratiewe en tegniese" personeel. (Dit, terloops, is 376 meer as die

Lede van die Klas van 2003 in die kantore van die Sowetan in Johannesburg tydens vanjaar se mediatoer na Gauteng. Sittend is van links Sibongile Maputi, Raylentic Simmons, Clayton Swart, Nomfundo Mbaba, Jeanette Potgieter en Lizelle van Jaarsveld.

akademiese personeel.) Ironies genoeg het hierdie mense byna my bankbalans beter laat lyk. Vroeg in Maart vanjaar verskyn R13 817,90 sonder rede in my rekening, met die Universiteit as deposant – terwyl ek nie op die US se betaalstaat is nie.

'n Bankfout? Nee, sê die bank – bel so en so en hier is die nommer. Ek is verbaas, sê So en So, dat jy my bel want ek het niks daarmee te doen nie. Maar bel vir Sus en So, en hier is die nommer. Ek is verbaas, sê Sus en So, dat jy my bel want ek het niks daarmee te doen nie. Maar ek weet Dan en Wan werk daarmee; ek gaan haar kry om jou te bel.

Vyf maande gaan verby sonder 'n woord van Dan en Wan. Of sonder dat iemand se boeke nie klop nie? Totdat dit – nie van administratiewe kant nie – opgelos word toe 'n student kom soek na haar beursgeld. Daar is nóg 'n sak om uit te skud, Meneer die Rektor!

EEN VAN die vreugdes van klasgee by die Joernalistiek-departement is dat jy in die loop van tien maande 22 mense redelik goed leer ken: die dromers en die doeners, die agterosse en die voorlopers, die geldmakers en die kruisvaarders, die voorbariges en die beskroomdes. Dit geld veral vir die Rykie van Reenen-genoot want dit is sy of haar voorreg om elke jaar die studente op 'n mediatoer na die Noorde te neem. Met 28 afsprake in 5 dae.

Verlede jaar het ek die fout gemaak om saam met hulle by dieselfde "gastehuis" tuis te gaan. Nie net kon ek nie by hulle kers vashou in die kroeg nie, maar verlede winter was die Pop Idols groot nuus en die kreatiewe Klas van 2002 het 'n donker grot onder ons blyplek ontdek wat die aangewese venue sou word vir 'n eie Idols-konsert. Met die gevolg ek moes ook deelneem. Hulle het nie geskroom om my in die

Die drie musketiers van die Departement Joernalistiek! Die Gideonsbende tydens die April-gradeplegtigheid vanjaar: vlnr Herman Wasserman, Lizette Rabe en Tobie Wiese.

eerste ronde te laat uitval nie, ten einde die integriteit en hoë standaard van die kompetisie te behou. Sulke eerlikheid moet mens waardeer. (My soete wraak was dat ek al my skaakwedstryde teen hulle gewen het.)

En dan, voor jy jou kom kry, is die laaste berig ingegeë en nagesien, die laaste *deadline* verby en kort voor lank ook die eksamen. Dan is hulle weg vir hul internskap by mediaplekke oor die land; die huis aan Crozierstraat raak aaklig stil soos 'n drukpers wat sy laaste asem uitgeblaas het...

Maar dan, saam met die somer se eerste leeubekkie begin hul berigte oral opslaan: in koerante, tydskrifte en op webblaaie. En 'n onbehoorlike trots oorval jou, saam met die vooruitsig: volgende somer sal dit koeler wees.

The South African Journal for Journalism Research

ECQUID NOVI is the South African masked, peer refereed, bi-annual research journal for journalism and media studies, and is considered to be the foremost of its kind in Africa. The journal is affiliated to the South African Communication Association (Sacomm), and also serves as publication outlet for the Media & Society Division of the African Council for Communication Education (ACCE).

Founded in 1980, the journal is accredited by the South African Department of Education for university and technician research purposes. Journalism and media-related articles, specifically dealing with globalisation, development, ethics, gender, race, digital media, as well as media analysis and news flow, are presently invited. All research methodologies are welcome, but the journal tends to focus on critical articles within the qualitative tradition with an emphasis on South Africa and Africa.

Two special numbers will be published in 2004. Vol. 25(1) will coincide with the "Media in Africa" conference in commemoration of the 25th anniversary of the Department of Journalism at the University of Stellenbosch and will contain refereed papers from this conference. Other papers with a focus on the media in Africa are also invited (deadline 2 January 2004). Vol. 25(2) will commemorate *Ecquid Novi's* 25th anniversary, and will be devoted to a critical review of journalism research in South Africa, Africa and elsewhere: past, present and future. Articles for the latter edition should reach the editor not later than 1 April 2004.

PUBLISHERS

Ecquid Novi is based in the Department of Journalism at the University of Stellenbosch (South Africa), and is published in cooperation with InnoVatio Publishers (Germany), Media Tenor (South Africa) and the Institute for Media Analysis in South Africa (Imasa).

What experts say about *Ecquid Novi*

- *Ecquid Novi* is the leading refereed publication in Africa covering the field of journalism research. - Guy Berger, Professor and Head, Department of Journalism and Media Studies, Rhodes University, Grahamstown, South Africa.
- *Ecquid Novi* is respected internationally amongst media academics, not least those within Africa. - Festus Eribo, Associate Professor and Co-ordinator, African Studies, East Carolina University, Greenville, USA.
- *Ecquid Novi* plays a significant role in promoting quality journalism research in South Africa, and making information about the South African media known to international scholars. - Gary Mersham, Professor and Head, Department of Communication Science, University of Zululand, Empangeni, South Africa.
- Located in one of the most vital and challenging centres of international and intercultural communication, *Ecquid Novi* is in a unique position to meet the intellectual and professional challenges of the field and to remain at the frontiers of knowledge and scholarship. - Hamid Mowlana, Professor and Director, International Communication Division, School of International Service, American University, Washington DC, USA, and a former President, International Association for Mass Communication Research.
- *Ecquid Novi* has clearly and strategically defined its niche within the South African academic publishing environment on journalism. *Ecquid Novi* encourages debate, especially of opposing viewpoints; attempts to interface between academics and the media industry; and rigorously referees submissions in relation to the paradigm in which they are written. - Keyan G Tomaselli, Director and Professor, Centre for Cultural and Media Studies, University of Natal, Durban, South Africa.

SPONSOR OF AN INTERNATIONAL AWARD

In 2003 *Ecquid Novi* sponsored the best paper award for international communication research within the International Communication Division, Association for Education in Journalism and Mass Communication (AEJMC).

SUBSCRIPTION

Individual annual paper copy subscription includes access to the electronic version of the journal. Institutions, e.g. libraries, also have electronic access to the journal (via Sabinet - see below), as well as to search engines for finding full articles and abstracts.

Individuals

International: US\$30.00
South Africa: R80.00

Institutions

International: US\$90.00
South Africa: R180.00

Name and title _____

Organisation _____

Mailing address _____

Email _____ Phone _____

Fax _____ Cell Phone _____

Please pay the full amount into the following account and fax the deposit slip to number +27 (0)21 808 3488. Bank: Standard Bank, Stellenbosch, South Africa. Account holder: University of Stellenbosch. Account number: 07 300 6955. Branch code: 05 06 10. Swift code: SBZAJJ

Agency subscriptions

Paper copy subscriptions

Ebsco (South Africa)

mailsa@ebsco.com

On-line subscriptions and on-line articles

Sabinet

http://journals.sabinet.co.za/ej/ejour_novi.html

African Journals OnLine

<http://www.inasp.org.uk/ajol/journals.html>

Information *Ecquid Novi* Subscription Manager

imasa@lantic.net

PIET CILLIÉ EN GERT PIENAAR. HULLE WAS BAANBREKERS IN JOERNALISTIEKE ONDERRIG, MAAR WAARSKYNLIK NIE JUIS GROOT GEESTE OP DIE GESKREWE TERREIN VAN JOERNALISTIEKE NAVORSING IN SUID-AFRIKA NIE. DIT IS AAN HUL STUDENTE EN KOLLEGAS OORGELAAT OM NEER TE SKRYF WAT HULLE OOR HUL VAK OP UNIVERSITEITSVLAK TE SÊ GEHAD HET, SKRYF **ARRIE DE BEER**

OP SY EERSTE SA joernalistieke dosente-konferensie in 1979 was Cillie die middelpunt van bespreking (soos op talle ander plekke in sy lewe). Hy het in sy lesing oor die "rol van die redakteur" taamlik kwaai te velde getrek teen akademici wat van joernalistiek iets soos sosiologie

wou maak – om aan studente "teoretiese goed te leer waarmee hulle niks (in die joernalistieke praktyk) kan doen nie, behalwe om dit later weer aan ander studente op universiteit te gaan leer". Hy het die kollegas wat hom nie geken het nie se stereotiepiese beeld van 'n a-teoretiese indringer uit die joernalistieke praktyk versterk. Hulle het hom vlak gekyk, soos later meermale sou blyk.

Teetyd word hy gevra hoe hy sy eie bydrae as 'n vorige *Burger-redakteur* sien: "Mmm..., min of meer soos een van die profete. Nou nie iemand in die eerste liga soos Jesaja of Ese-giel nie, maar eerder een van die kleineres soos Habakuk." (Nota: gaan kyk 'n bietjie onder meer na Hfst. 1:3 & 4; 2:1 & 2).

Die boodskap was implisiet, maar duidelik. As dosente en navorsers het ons elkeen (groot of klein) 'n besondere "profetiese" taak om rigting in ons vak, vir ons vakgenote en die breër samelewing aan te dui. Dit hou in dat ons op sinryke navorsingstemas fokus.

Cillie het 'n broertjie dood gehad aan wat hy as "nuttelose joernalistieke navorsing" bestempel en wat Pienaar as "sosiologiese nonsens" beskou het. Cillie kon nie glo dat 'n dosent sy tyd verwyd om deur statisties-begronde navorsing 100% korrek te "bewys" dat as dit bekend word die All Blacks gaan na Suid-Afrika kom of dat rentekoerse weer gaan styg, koerante daarvoor sal skryf en die publiek gevolglik daarvoor sal praat nie. (Daar is werklik só 'n MA-studie wat binne die kader van die salience-model gedoen is.) Cillie en Pienaar het hulle in die goeie geselskap van die Amerikaanse sosioloog C. Wright Mills bevind, wat dié soort navorsing as 'n blote "administratiewe aktiwiteit" afgemaak het.

In die apartheidsjare het hoofsaaklik Afrikaanstalige kommunikasiekundiges agter die denk- (of waan?)beeld van "objektiwiteit" in navorsing geskuil om nie hul projekte samelewingsgerig te maak soos dit aan histories-Engelstalige universiteite gebeur het nie.

Soos die bekende skrywers oor kommunikasienavorsing Joseph Dominick en Roger Wimmer dit onlangs in *Mass Communication & Society* stel: 'n Nuwe geslag massakommunikasie- (en joernalistieke) navorsers het die geleentheid om

Oor profete, sosioloë en skoenveters – joernaliste as navorsers

hul aandag op een spesifieke faset te fokus: navorsing wat relevant is. Dit is nie meer vir hulle nodig om die vorige eeu se stryd oor kwantitatiewe teenoor kwalitatiewe navorsing te stry, of om hulself te verdedig of probeer regverdig dat joernalistiek inderdaad 'n wetenskaplik-aanvaarde en navorsingswaardige vakterrein is nie.

P IENAAR HET in 1959 die eerste SA tersiêre kursus in die joernalistiek aan die Potchefstroomse Universiteit begin. As studente het ons een laat-lentemôre gedink Oom Gert het weer nie voorberei nie en nou gorrel hy sommer maar oudergewoonte. Ons het die punt misgekyk. Dit is die klein jakkalsies wat die oes verniel – of jy nou by 'n belangrike onderhoud met slordige skoene aankom, name van mense in 'n storie nie 100% korrek het nie, of die bronnelys van jou navorsingsartikel nie behoorlik versorg nie. Die eindresultaat is dieselfde – wantroue word by die ontvanger van jou boodskap geskep.

Dominick en Wimmer beklemtoon dat die huidige en volgende navorsingstydvak internetgedrewe sal wees, daarom sal klem op basiese joernalistieke vaardighede soos korrek lees en skryf en die ontwikkeling van funksionele internetgedrewe navorsingsmetodes van die allergrootse belang wees – of dit nou vir 'n formele navorsingsprojek of 'n koerantberig is.

Die kern van joernalistieke navorsing, soos alle navorsing, sal in die toekoms steeds bly om betekenisvolle vrae te vra; om die mees geskikte navorsingsmetodes te gebruik en om sinryke antwoorde op relevante navorsingsprobleme te probeer vind. Hieroor sal sosioloë en joernalistieke "profete" waarskynlik nie verskil nie.

ARRIE DE BEER, professor emeritus, is verbonde aan die Departement Joernalistiek, Universiteit van Stellenbosch.

TO BREAK THE CYCLE OF MALE DOMINATED NEWS, A NEW GENERATION OF JOURNALISTS NEEDS TO WORK ACCORDING TO 'EN-GENDERED' NEWS PRINCIPLES. BUT, AS A PREREQUISITE, WE NEED 'EN-GENDERED' DECISION-MAKING IN OUR MEDIA BOARDROOMS, WRITES LIZETTE RABE

Gender as a management issue

For the sake of the Amina's, Zena's and Melissa's of Africa

DESPITE ongoing studies, not enough progress has been made in terms of introducing gender sensitive reporting in our newsrooms. As a matter of fact, it seems that the desperate focus on the "bottom line" means that responsibility towards the biggest part of the population, namely women, is not considered at all, if one takes recent developments such as the introduction of lower end of the market tabloids into account. The media is the champion of the voiceless, the watchdog of democracy, the Fourth Estate. Yet, when it comes to criticism of media practices, the media is notoriously non-plussed. However, it urgently needs to ask itself these questions:

How can the media deepen democracy in giving attention to gender issues?

How can the media support women in their quest to be treated in a fair and just way?

How can the media report in a more gender sensitive, responsible way on the lives of women?

Women such as Amina – the Nigerian woman sentenced to death by stoning; Zena – the Swazi teenager chosen as the tenth wife by the Swazi king; and Melissa, a young girl from the Cape Flats brutally raped and murdered? And all the other Amina's, Zena's and Melissa's of our societies?

How can we as journalists address these problems

caused by gender inequalities, if we are not trained to recognise these various situations as violations of human rights, and then report accordingly?

The answer to the question of how journalists can become gender sensitive is simple, yet complex. Through training, of course. But if media management does not embrace engendered decisions, training will be to no avail.

We need a change in consciousness, and a change in coverage, as one observer remarked. A recent study found that media in all Southern African Development Community countries seem to repeatedly miss the gender angle on stories.

How big is the problem? A researcher of the Women's Media Watch wrote:

"Women and gender issues are blatantly underreported in Africa – as they are in the rest of the world. But here we're dealing with record breaking statistics of violence against women and media coverage that doesn't begin to confront the problem."

Domestic violence is the least reported crime in South Africa, reporting about rape is insufficient and poor. The media must write about women – and the violation of their rights and person – in the "first draft of history".

YET, INSTEAD of being sympathetic to women's causes, the media is contributing to the discrimination against women. Lower end of the market newspapers, complete with a page 3 girl, were recently introduced into our markets. A weekly even published an 8 page section of topless models.

What influence can this have on the already sky-rocketing incidences of women and child rape and violence against women?

Especially in Africa, women are not only treated as second class citizens, but the objectification and commodification of women as non-citizens are perpetuated undisturbed. And in too many cases, this goes unchallenged, as manifested in, amongst others, the publication of the "Sunbabe Special" supplement.

It has been said that a tabloid has no conscience. But who then is going to take responsibility for the inevitable influence such a newspaper is going to have on its readers?

Newspapers have a dual role in society – that of a commercial enterprise, but inevitably, also an institutional role. They "help create and convey... elements of culture."

Without implying censorship, the question should be asked whether South Africa's cultural context could accommodate British type tabloids and whether South Africa

This will not happen without a conscious effort. Research, media monitoring, mediation and training are essential. This will not only bring issues to the attention of the media, but also ensure that they are taken seriously. This includes "engendered" decision making in our media boardrooms.

It is accepted that the media – as many other sectors of industry – is under financial pressure, and must therefore be innovative. One can ask how the two r's of management – responsibility and respect towards audiences – were served by these media decisions.

Naturally media companies have an obligation towards its various stakeholders to innovate, to come up with new products, to expand the bottom line. This, however, should not result in what I can only call the "SS" – the "Sunbabe Special" strategy.

Men historically controlled the news, and still do. They decide what news to report on and how, and determine the content and presentation. Clearly, they are also the ones

One can ask how the **two r's** of management – responsibility and respect towards audiences – were served by media decisions such as introducing the 'p 3 girl' into our culture

has the diversity in media from which the consumer can make a choice. Therefore one should not accept that one could transplant one product and its contents – let alone context – into African culture without asking serious questions about its consequences.

The necessity of gender sensitive media management decisions is supported by numerous studies on gender. Women as stereotypes – objects to be raped, beaten, mutilated, misused as non-humans – are perpetuated daily, as can be seen in the case studies of the Gender and Media Baseline Study. And sadly, the media is not doing its civic duty to make the right decisions in the first instance, and in the second, to report accordingly.

For the media the challenge is not just to improve a few percentage points in terms of representation of women. It is not only about the number of women in the news, but the structures, cultures and values that determine newsroom practices. For example, more women as decision makers, as role-models, as non-victims; less photographs of women adorning motorcar-bonnets or posing topless.

A real transformation will ensure that women's rights – including the right to communicate – are better understood, and eventually, applied.

who make decisions about "SS" strategies.

A new generation of media managers, including and representing "minority" voices (some majorities constitute in certain contexts minorities, as women in media), must manage the media in a new way. This means a new definition of news and news values, which can be passed on in a new manner by media educators to the next generation.

The slogan for the Gender and Media Baseline Study is "Women and men should make the news."

The president of an American labour union, on the gains of blacks in the unions, said: "We have made progress, but progress is a relative thing. We are in the middle of a social revolution, and when you are dealing with the dynamics of a revolution, people will not judge where are we or where we have come from. They will judge us based on how far we still must go."

The same can be said of women in media today.

We still have a long way to go.

LIZETTE RABE is head of the post-graduate Department of Journalism at the University of Stellenbosch and is an alumnus of the first class of '78.

GEHEIM VAN DIE *Lewe Ontrafel*

WAT HOU DIE TOEKOMS IN?

Ons vier vanjaar die 50ste herdenking van Watson en Crick se ontdekking van die dubbelstruktuurmodel van die DNS-molekule. Hulle het die chemiese bestanddele van die 'geheim van die lewe', ons gene, as soortgelyk aan 'n spiraalvormige leer beskryf.

Dit was die begin van 'n opwindende nuwe fase in die verkryging van kennis oor hoe lewende dinge in mekaar steek. Wetenskaplikes kon nou verstaan hoe DNS kopieer om genetiese inligting oor te dra. Hulle kon nou ook verstaan hoe DNS kodeer om proteïene te vervaardig wat noodsaaklik is vir die voortsetting van lewe.

Duisende wetenskaplikes wêreldwyd, ook in Suid-Afrika, verken tans die terrein van moderne biotegnologie in 'n groot verskeidenheid nuwe en opwindende toepassingsvelde, soos geneeskunde, landbou, bosbou en voedseltegnologie.

Dit is nou ons verantwoordelikheid om hierdie kragtige nuwe tegnologie eties en veilig tot die grootste moontlike voordeel maar teen die kleinste moontlike risiko vir almal aan te wend.

Die Departement Wetenskap en Tegnologie het 'n "BIOTEKNOLOGIE VIR ALMAL"-program van stapel gestuur met 'n duidelike, gebalanseerde begrip van die wetenskaplike beginsels en moontlikhede van biotegnologie as oogmerk. Terselfdertyd word gespreksvoering hieroor ook aangemoedig. Lees verder hieroor op www.pub.ac.za

Stuur gerus jou vrae oor biotegnologie na speakup@pub.ac.za of faks (012) 320-7803.

**BIOTEKNOLOGIE
VIR ALMAL**

BIOTEKNOLOGIE — Voorloperwetenskap oor Lewe

WAT IS DNS?

DNS beteken

"deoksiribonukleïensuur".

Dit is 'n draadvormige molekule in die vorm van 'n dubbelspiraal. Die reëlmatige samestelling daarvan bevat die kodes wat nodig is vir die voortbestaan van lewe.

WAT IS 'N GEEN?

'n Geen is 'n stukkie DNS, wat die inligting bevat vir 'n spesifieke proteïen, soos vir die vervaardiging van insulien.

WAT IS 'N CHROMOSOOM?

Chromosome is stewige kronkels DNS, wat in alle lewende selle voorkom en beskerm word deur 'n verpakking van proteïene. Verskillende organismes se aantal chromosome verskil. Mense het bv 23 paar chromosome.

WAT IS BIOTEKNOLOGIE?

Biotegnologie is die gebruik van lewende dinge (bio-) om bruikbare werktuie en produkte (tegnologie) te skep.

WAT IS GENETIESE MANIPULASIE?

Genetiese manipulasie is die verplasing van enkelgene van een organisme na 'n ander om spesifieke eienskappe te verander. So is die geen vir menslike insulien bv in bakterieë ingeplant, wat nou menslike insulien vir diabele vervaardig.

WAT IS KLONING?

Kloning is die presiese kopiëring van gene, selle of lewende dinge - en selfs volledige organismes.

DIE MENSLIKE GENOOMPROJEK

Wetenskaplikes van oor die hele wêreld snoer tans kragte saam om die ongeveer 30 000 gene in die mens se genetiese samestelling in fyn besonderhede uiteen te sit. Dié nuwe kennis kan 'n omwenteling in die voorkoming en behandeling van genetiese afwykings tot gevolg hê.

DEPARTEMENT VAN
WETENSKAP EN TEGNOLOGIE

SOUTH AFRICA IS ONE OF THE FEW COUNTRIES IN THE WORLD WHERE ALL THE FACETS OF THE PRINT MEDIA OPERATE TOGETHER WITHIN ONE ORGANISATION. HOW DOES THE PRINT MEDIA OF SOUTH AFRICA SEE ITS FUTURE? CATHY PESTANA REFLECTS ON THE ORGANISATION AND ITS CHALLENGES

The oldest media's newest challenges

WHAT ARE the challenges that lie ahead for the different players in the print media industry?

- The greatest challenge is the literacy rate and building a culture of reading, particularly attracting young readers.
- While there are no restrictions on newsprint, the hard currency pricing of newsprint remains a major cost driver concern.
- The project of integrating readers (compared to the past where newspaper products were aimed at particular race groups) is progressing well; the democratic transition has created an environment free from civil strife and media repression.
- Newspapers should continue to increase their share of market information and make sure that they continue to cater to the information needs of readers. By sustaining and increasing readership and circulation levels newspapers should be able to attract greater advertising income and increase revenue streams.

THE PURPOSE of Print Media SA is to represent, promote, express, interact and intervene in all matters concerning the collective industry and matters of common interest to members. Representing some 530 newspaper and magazine titles in South Africa, Print Media SA is organised into three specific, focused operating bodies addressing the specific needs of the relevant industries:

- **Newspaper Association of South Africa (Nasa)**
- **Magazine Publishers' Association of South Africa**
- **Community Press Association of Southern Africa**

● **Print Media SA** is a member of a number of international akin bodies, through which relationships have been made and contacts cemented with newspaper and magazine publishers across the globe, notably:

- **World Association of Newspapers (WAN)** represents 71 national newspaper associations, individual newspaper executives in 100 nations, 13 news agencies, and nine regional press organisations. In all, the Association represents

more than 18 000 publications on the five continents.

- **Federation of Periodical Press (FIPP)** represent national magazine associations, publishing companies, suppliers to the industry, small businesses and associated organisations in more than 70 countries. FIPP represents more than 110 000 magazine titles around the globe.
- In addition to its direct affairs, **Print Media SA** houses and provides an administrative service to a number of other relevant independent industry bodies:
- **Audit Bureau of Circulations of Southern Africa (ABC)** founded in 1947, the ABC's primary function is the certification of newspaper and periodical circulation figures, exhibition attendance figures and internet activity.
- **Media Credit Consortium (MCC)** was formed by a group of media owners for the purpose of extending industry-wide credit facilities to advertising agencies and media independents.

OTHER FUNCTIONS OF THE ASSOCIATION ARE:

- lobby for, promote and by any other lawful means, further the interests of the print media industry at all levels of government including quasi-government organisations and government commissions;
- provide a forum for discussions on all print media issues which affect its members collectively;
- co-ordinate the exchange of information affecting the print media industry and the collation of data applicable thereto;
- promote, support or oppose any legislation, regulations, by-laws, bills or other governmental decisions or proposed measures which affect the interests of its members;
- keep members through its newsletters abreast of new developments within the industry, both local and internationally;
- arrange conferences, training workshops and forums where issues of concern are discussed.

Print is the power of the printed word. Authoritative, Dependable, Lasting. We will use it for the development of print media and for a better informed South African society.

CATHY PESTANA is administration manager of Print Media SA.

DIE REGERING KLA DIE DRUKMEDIA IS IN WIT HANDE. DIE MEDIA SÊ DIE REGERING WIL HÊ HY MOET SONSKYNJOERNALISTIEK BEDRYF. HOE KAN DIÉ PERSEPSIES OMGEKEER WORD, EN HOE KAN DIE NATUURLIKE SPANNING WAT TUSSEN DIE MEDIA EN REGERINGS BEHOORT TE BESTAAN, TOT KONSTRUKTIEWE GESPREK LEI? **WILLEM JORDAAN** BERIG

Op soek na 'n grondslag vir konstruktiewe GESPREK

SPANNING in die verhouding tussen regerings en die drukmedia is geen nuwe verskynsel nie, en dié verhouding in Suid-Afrika ná 1994 is nie 'n uitsondering nie.

Met die tienjarige viering van die demokrasie wat nader, is voorbeelde van dié spanning oneindig, maar sekere basiese oortuigings lê aan die wortel daarvan. Eensyds voel die drukmedia die regering is té onverdraagsaam teenoor kritiek, nie toeganklik genoeg nie, en dat die rol van die media as wag hond nie genoeg gerespekteer word nie. Wat van hom verwag word, sê die media, is om 'n soort sonskynjoernalistiek te bedryf.

Aan die ander kant beweer die regering die media is in wit hande wat nie genoegsaam verbind is tot die transformasie van die Suid-Afrikaanse samelewing nie.

Die gevolg – of só lui die argument – is dat die media ten beste nie die veelvoud van stemme in die samelewing weerspieël nie, of ten slegste dat voorvalle van rassisme algemeen in die media voorkom. In die algemeen blaas die media "slegte nuus" op, ten koste van positiewe beriggewing en redaksionele kommentaar, word gesê.

Dié botsende uitgangspunte het betrekking op media-beleid wat val binne die kader van normatiewe etiek – die vertakking van etiek wat te make het met die ontwikkeling van algemene teorieë, reëls en beginsels van morele optrede. In dié verband is dit al gemeenplaas om te sê dat die regering en die media onderskeidelik aanhangers van twee verskillende normatiewe-etiese teorieë is.

Die media is 'n aanhanger van die libertynse benadering met die volgende waardeveronderstellings in die kartering van sy eie rol:

- Vrye toegang tot staatsinligting moet gewaarborg word met enkele uitsonderings;
 - Die staat moet die minimum invloed op die media kan uitoefen;
 - Die media as "The Fourth Estate" speel die rol van die oë en ore van die samelewing – aldus die rol van wag hond;
 - Die media tree onafhanklik op in sy verspreiding van inligting vir 'n publiek wat 'n reg het om te weet;
 - Vryheid van spraak word gewaarborg, en;
 - 'n Media-onderneming is 'n kommersiële onderneming en daarom is die primêre doel winsgewendheid.
- Aan die ander kant is die regering 'n aanhanger van die ontwikkelingsbenadering met die volgende waardeveronderstellings:
- Beheer kan in sommige gevalle oor die media uitgeoefen word aangesien die reg op vryheid van spraak in sommige gevalle ondergeskik is aan ekonomiese prioriteite en ontwikkelingsbehoefes;
 - Sekere vorme van regstreekse beheer en selfs sensuur, asook nie-regstreekse beheer soos subsidies, kan aangewend word om ontwikkelingsbehoefes te vervul;
 - 'n Primêre ontwikkelingstaak is die bevordering van 'n gevoel van hoop en 'n nasionale eenheidskultuur, pleks van voortdurende kritiek en die bevrediging van eng seksionele behoeftes, en;
 - Die media is nie onafhanklik nie. Sy lede is burgers van 'n ontwikkelende samelewing en moet agente vir ontwikkeling en transformasie wees.

Ofskoon dié kategorisering in sommige opsigte handig is, is dit van bitter min waarde wanneer daar gevra word presies

hoe 'n eties verantwoordbare verhouding tussen die regering en die drukmedia moet lyk. Die vraag bly: "Wat is die regte koers wat mediabeleid in Suid-Afrika moet inslaan?"

Terwyl die soeke na moontlike antwoorde op dié vraag reeds 'n uiters komplekse aangeleentheid is, word sake verder bemoeilik deur die feit dat bestaande akademiese raamwerke en literatuur betreklik stomp werktuie bied om 'n praktykgerigte grondslag vir gesprek te bied. Die verskillende normatiewe kategorieë (soos die libertynse teorie en die ontwikkelingsteorie) wat die afgelope vyftig jaar na vore getree het, skiet feitlik sonder uitsondering tekort wanneer daar gevra word wat die verhouding tussen die regering en die media behoort te wees. Verskillende vervormings van Siebert, Petersen en Schramm se *Four Theories of the Press* (1956) het die toneel oorheers, maar telkens het die gaping tussen die abstrakte aard van die normatiewe teorie en die eise van die praktyk 'n soeke na praktiese riglyne binne 'n spesifieke konteks in die steek gelaat.

Hierbenewens word vordering in die debat gerem deur die gebrek aan konstruktiewe gesprek tussen die media en die regering. Beide kante werp alles in die stryd om hul sienings openbaar te maak en te laat geld, sonder dat daar op sistematiese grondslag na antwoorde gesoek word. Wanneer daar wel gesprek gevoer word, ry verskuilde waardeveronderstellings, ideologiese en magsmotiewe die produktiwiteit van die debat dikwels in die wiele.

TEEN DIÉ agtergrond is dit dringend nodig om tot 'n deeglike begrip te kom van die spanning tussen die regering en die drukmedia deur die teenstrydige moreel-etiese standpunte wat aan die wortel van die spanning lê, omvattend te ontleed met die oog op die identifisering van die vernaamste konflikterende waardes. Die uiteindelijke doel van só 'n ontleding is 'n deurdagte voorstel oor watter weg ingeslaan moet word. In die finale instansie is dit egter die media en die regering wat self die weg vorentoe sal karteer. Daarom moet die bogenoemde einddoel voorafgegaan word deur die ontwikkeling van 'n praktykgerigte model vir konstruktiewe gesprek.

Onderliggend aan die persepsies van en beleid oor die rol van die media lê daar sekere etiese waardes oor wat moreel goed of sleg, reg of verkeerd kan wees. Dié waardes moet in die ope gebring, gedebatteer en gekritiseer word om 'n deeglik begronde en moreel verdedigbare stel kriteria te bekom wat denke en optrede kan rig. Dié onderliggende waardes moet blootgelê word, omdat waardes dikwels blindelings aanvaar word op 'n implisiete vlak en as verborge aannames gestalte kry. Dit skep hindernisse in die kommunikasieproses wat spanning en konflik deurentyd verhoog.

Vanweë 'n "natuurlike spanning" tussen die regering en die media word waardes gewoonlik op 'n onsistematiese, gefragmenteerde en dogmatiese wyse bespreek wanneer dit hoegenaamd op die tafel kom. Slegs indien onderliggende waardes in die ope gebring word en rasioneel en sistematies geweeë word, kan daar nader beweeg word na 'n deurdagte (en eties verantwoordbare) formulering van die rol van die media in Suid-Afrika, en hoe die verhouding tussen die regering en drukmedia moet lyk.

Teen die agtergrond van die bestaande stomp werktuie bied die toegepaste etiek 'n baie nuttige metode om met nuwe oë na die debat te kyk omdat dit – anders as die normatiewe etiek – nie gerig is op die "toepas" van vae (en dikwels ideologies gedrewe) normatiewe teorieë op praktiese omstandighede nie

Bowendien moet in ag geneem word dat Suid-Afrika 'n samelewing is waar radikale verandering op verskeie vlakke aan die orde van die dag is. Die moontlikheid bestaan dus dat waardes wat in die verlede aangehang is, enersyds ontoereikend geword het gegewe nuwe uitdagings, of andersyds dat dieselfde waardes steeds geld, maar nuwe maniere bedink moet word om dié waardes binne 'n nuwe konteks te verwesenlik.

Teen die agtergrond van die bestaande stomp werktuie bied die toegepaste etiek 'n baie nuttige metode om met nuwe oë na die debat te kyk omdat dit – anders as die normatiewe etiek – nie gerig is op die "toepas" van vae (en dikwels ideologies gedrewe) normatiewe teorieë op praktiese omstandighede nie. Ofskoon normatiewe etiek nie heeltemal opsy geskuif word nie, laat die toegepaste etiek 'n veel groter klem val op hoe normatiewe teorieë betekenis verwerf ten aansien van 'n spesifieke konteks en praktiese omstandighede, vóór botsende waardes geweeë word.

Só 'n projek is van die uiterste belang omdat die huidige debat tussen die regering en die drukmedia die gevaar loop om in 'n destruktiewe magspel te ontaard, wat die toekoms van ons demokrasie 'n onguns sal bewys.

WILLEM JORDAAN is politieke beriggewer van *Die Burger* en tans 'n DPhil-student aan die Departement Joernalistiek. Sy navorsing gaan oor die verhouding tussen die regering en die drukmedia uit 'n etiese perspektief.

ENIGE BESTEKOPNAME VAN DIE PRESIDENSIËLE PERSKORPS (PPK) MOET IN HIERDIE STADIUM VOORLOPIG WEES OMDAT DIT NOG SKAARS AAN DIE GANG KON KOM. DIT SOU NIETEMIN NIE VOORTYDIG WEES NIE, WANT DIE WORDING VAN 'N NUWE LIGGAAM VERTEL DIKWELS VEEL VAN SY WASDOM, SKRYF JAN-JAN JOUBERT

die PPK nie 'n presidensiële hareem

HIERDIE ARTIKEL is by uitstek 'n tydskdokument – 'n vertelling eerder as 'n gevolgtrekking – deur iemand wat die proses meegemaak het deur sy onderhandelings-fase en tans as lid van die eerste PPK dien.

Die afgelope maande was die PPK enigsins berug in politieke en mediakringe. Uitgesproke en kwalik versweë kritiek het daarop gesinspeel dat 'n presidensiële hareem aan't ontstaan was, wat gevaar geloop het om soos bruikbare idiote die landsleiers deur klakkelose napraat in hul magshonger te sterk.

Terdeë soos mens bewus is van die noodwendige subjektiwiteit waaraan jy as deelnemer onderworpe is, sou aangevoer kon word die PPK is tans 'n skaap in wolfsklere.

In teenstelling met die bykans bloedsdandige verhouding wat kritici vrees, is die PPK in wantroue ontvang en gebore. Die wortels van die perskorps lê in 'n ontmoeting tussen medialeiers en die regering by Sun City in 2001. Die kloof tussen die regering en die media was ter sprake.

Die stigtingsdokumentasie van die PPK maak melding van "vyandigheid weens gebrekkige vertroue, weens misverstande oor mekaar se funksionering en onvoldoende kommunikasiekanale." 'n Nare staatsdienssin, maar dit vat iets van die waarheid vas.

Kort daarna het die Suid-Afrikaanse Nasionale Redakteursforum (Sanef) besluit 'n korps "senior, kundige politieke skrywers" moet daargestel word, en tydens

'n opvolgvergadering waar alle groot mediagroepes verteenwoordig is, is die fondament van die PPK gelê.

Die proses om die PPK te stig, het lank gesloer, maar het in November verlede jaar op dreef gekom. Vyf joernaliste het onderhandel met verteenwoordigers van die regering in verskeie gedaantes, waaronder die presidence, die kommunikasie- en inligtingsdiens (GCIS) en die Nasionale Intelligensie-agentskap (NIA).

Tydens die onderhandelings was dit duidelik dat die regering 'n PPK geskoei op die Withuis-perskorps voorsien, en dat mnr. Bheki Khumalo, presidensiële woordvoerder, een van die dryfvere agter die proses is. Die basiese idee is dus dat die PPK gaan waar die president gaan, en daarvoor verslag doen.

Verskeie kwelpunte het kop uitgesteek. Hiervan was die veelbesproke veiligheidsklaring vir PPK-lede die mees omstrede. Die regering wou naamlik hê dat lede van die perskorps die hoogste sekerheidsklaring moes hê. Dit was vir alle mediagroepes onaanvaarbaar weens vrese vir vervolging indien straks op staatsgeheime afgekom word. Publikasie sou gekompromitteer kon word.

'n Hele ruk lank het dit gelyk asof die klaringskwessie die perskorps sou laat ontspoor, maar ná omvattende onderhandelings en die ingryping van mnr. Mathatha Tsedu, destydse Sanef-voorsitter, het NIA toegestem dat slegs toegang tot die presidensiële straler aan hoogste klaring onderhewig sou wees.

Met die skryf van hierdie artikel het geen joernalis nog

Gekruisde lyne? Jan-Jan Joubert, presidensiële verslaggewer, en mnr. Bheki Khumalo, presidensiële woordvoerder, in druk gesprekke buite pres. Thabo Mbeki se ampswoning in Pretoria.

Foto: Sieraaj Ahmed

'In teenstelling met die bykans bloedsdandige verhouding wat kritici vrees, is die PPK in **wantroue ontvang en gebore**'

hiertoe ingestem nie. Dit beantwoord dus die knaende vraag wat almal mens vra: Nee, ek het nog nie op die straler gevlieg nie, en ek gaan waarskynlik nie. Die PPK se sekerheidsklaring is op dieselfde lae vlak as die parlementêre persgalery s'n vasgestel.

'n Verdere kwessie was wie presies tot die PPK toegelaat sou word. Suid-Afrikaanse joernaliste wat deur hul publikasies genomineer en deur die staat goedgekeur word, is lede. Voordat te veel wenkbroue oor die rol van die staat gelig word, moet mens onthou dat die teenwoordigheid van, byvoorbeeld, hoogs onstabiele of kriminele mense die president in gevaar kan stel.

Die onkoste vir reise word gedra deur die media-instelling vir wie die joernalis werk. PPK-lede eet dus nie die staat se brood nie. Die onkoste wat die staat aan gaan, is grootliks die skep van mediafasiliteite by die Uniegebou – ironies genoeg terwyl probeer word om die media uit die parlement te verdryf.

JANS ERKEN alle betrokkenes dat die PPK nog nie genoegsaam funksioneer nie, maar dit is dalk die moeite werd om te kyk na wat voorsien word.

Weeklikse inligtingssessies deur die president, sy adjunk, kabinetslede en direkteurs-generaal sal by die Uniegebou plaasvind, hoewel ons tot dusver (Julie 2003) nog net deur pres. Mbeki, adjpres. Zuma, ministers Dlamini-Zuma en Erwin, en mnr. Abdul Minty, DG van buitelandse sake, voorgelig is.

Die PPK sal waarskynlik ook oorsese besoeke deur Mbeki en ook deur besoekeende staatshoofde aan Suid-Afrika dek. 'n Voorbeeld hiervan was pres. George W. Bush se besoek, waar die regering geweer het om enigeen buite PPK-lede te akkrediteer. Die net het uiteindelik gate in gehad, maar die idee sal verfynd word.

Aangesien Mbeki so dikwels oorsee is, vereis dit van

mediamaatskappye om mooi te dink of 'n besoek nuuswaardig genoeg is om die onkoste te regverdig, so PPK-lede volg die president nie noodwendig oral nie.

Die PPK is tans in sy kinderskoene, met vele tandekryprobleme. Baie van 'n mens se tyd bestaan uit wag op die ontvou van gebeure, wat ook maar alte gereeld so gereguleerd is dat dit, in die woorde van PJ O'Rourke, "boring but important news" is.

Hoewel daar baie kritiek is op media-instansies se deelname aan die PPK, meen ek dit is 'n belowende ontwikkeling. Dr. Herman Wasserman van die Departement Joernalistiek het 'n slag oor oorlogsdekking onder die staat se vlerk geargumenteer dat dit die rol van die media is om inligting te versprei, en dat meer inligting versprei word as joernaliste gebeure dek (selfs onderworpe aan beperkings) as wanneer die joernaliste afwesig is.

Ek beskou Wasserman se uitgangspunt as rigting. Die belastingbetaler finansier die staat, dus kan die PPK namens die publiek monitor hoe die staat geld bestee. Solank die PPK krities (maar nie negatief nie) funksioneer, is daar geen sprake van die gevreesde presidensiële harem nie, maar wel van die uitbou van die demokrasie.

JAN-JAN JOUBERT is 'n alumnus van die Departement Joernalistiek. Beeld se presidensiële verslaggewer en lid van die PPK.

"SAT3/WASC/SAFE IS MORE THAN AN OPTICAL FIBRE SUBMARINE CABLE PROJECT. IT IS A SYMBOL OF HOPE AND PROGRESS FOR THE PEOPLE OF AFRICA, TANGIBLE PROOF OF THE CONTINENT'S DETERMINATION TO PLAY AN ACTIVE ROLE IN THE GLOBAL ECONOMY AND A MANIFESTATION OF TELKOM'S ABILITY TO PLAY A DEFINITIVE ROLE IN ESTABLISHING INTERNATIONAL INFRASTRUCTURE" WRITES **SIZWE NXASANA**, TELKOM CEO

Towards an information community

KNOWLEDGE IS the currency of the information community. It is a key element of economic prosperity, and together with information, it plays an indispensable role in bringing about societal change and anchoring democracy. When it comes to knowledge growth and the free flow of information, Information and Communication Technology (ICT), takes centre stage. The recent surge in uptake of the Internet, e-mail and cellular technology, increased access to satellite television and improved data communications-enabling technology is proof of a growing demand, and a strong resolve, to use ICT to further Africa's integration into the global community.

The positive developments taking place on the continent is mainly the result of governments relinquishing their grip on telecommunication monopolies, as well as joint ventures and strategic partnerships between First World corporations and developing nations that result in infrastructure modernisation and expansion.

However, despite these initiatives, equitable access to ICT is still a long way off, and the spectre of the digital divide looms ever larger. To bridge this divide, it is necessary to recognise that the issue of access lies at the very heart of the matter. Increased bandwidth and a strengthening of the communications network that spans the continent, is

therefore of primary importance. The SAT-3WASC/SAFE submarine cable meets this need.

WHY SUBMARINE CABLE?

In the public mind, international communication and satellite systems have become almost synonymous and the question "With all these satellites, why do we need submarine cable?" is often heard. To answer this, one needs to examine the properties of submarine cable.

Submarine cables offer transmission security and transmission quality that is virtually error free. The main advantage, however, is reduced propagation delay. Geostationary satellites orbit 36 000 kilometres above earth and a one-way signal travels at least 72 000km before reaching its final destination. Compared to this, a submarine cable between South Africa and Great Britain would be approximately 15 000 kilometres in length.

BUILDING A NEW SUBMARINE CABLE SYSTEM

B Telkom started developing the South Africa/Far East (SAFE) cable in June 1996. Key role-players were Telkom, Telekom Malaysia, Mauritius Telecom and France Télécom. The formal development of SAT-3/West Africa Submarine Cable (SAT-3/WASC) was initiated almost a year later in May 1997. Key role players in the project were Telkom, Angola Telecom, OPT Benin, Côte d'Ivoire Telecom, Ghana

Telecom, Camtel (Cameroon), OPT Gabon, Libtelco (Liberia), Sonatel (Senegal), Sonitel (Niger) and Togo Telecom.

The global and African operators joined forces in January 1998 to promote the two cable systems as an integrated project, thereby increasing the value and attractiveness for operators and investors. 1998 also saw India's VSNL, Nigeria's Nitel, Telefonica of Spain and Marconi of Portugal join the project as Landing Parties, making it a truly global link as it offers direct connectivity into Asia and Europe.

Telkom has the right to approximately 20% of the combined capacity on the SAT-3/WASC and SAFE systems, making the Company the largest capacity owner in these systems out of the 36 major telecommunications operators who have invested over US \$650 million in the cables.

SAT-3WASC/SAFE started carrying commercial traffic on 18 April 2002, and was officially inaugurated in Senegal on 27 May 2002.

SAT-3WASC/SAFE UNDER THE MICROSCOPE

SAT-3/WASC links Europe with South Africa (landing at Melkbosstrand) and eight other African countries on the West African coastline. SAFE continues the connection from Melkbosstrand, with landings in Mtunzini, Saint Paul (Réunion), Baie Jacotet (Mauritius), Cochin (India) and Penang (Malaysia).

From Portugal onward connectivity links sub-Saharan Africa with the Americas and Middle East, while the Malaysia landing facilitates onward communication to Australia and the Asia Pacific Rim.

It is estimated that another 25 landlocked African countries can link into the system through **terrestrial** and **satellite** facilities

The landings of the SAT-3/WASC/SAFE cable in Europe and Asia were selected to provide direct access to numerous other fibre optic submarine cables that provide access and connectivity to hundreds of global destinations across the world.

Using basic voice compression techniques, the SAT-3/WASC cable is capable of carrying almost 6 million simultaneous telephone calls. The SAFE cable also employs 2 fibre pairs, optical amplifiers and wave division multiplexing and has a design capacity of 130Gb/s. This translates to 6.3 million simultaneous telephone calls.

THE BENEFITS

SAT-3/WASC/SAFE enables a large number of West, Southern and Central African operators (French, English and Portuguese speaking countries) to obtain direct international fibre optic cable connectivity for the first time. This is ex-

tremely important as these countries relied on satellite connectivity for their international telecommunication links. The cost of this reliance has been exorbitant with up to 80% of Africa's inter-country telecommunications revenue flowing out of the continent, translating into an annual exodus of around R3 billion.

S**AT-3/WASC/SAFE** is co-owned, co-controlled and co-maintained by African, together with European, Asian and American investors. Individual participants, through their investment, own capacity on the cable, which enables them to retain the revenue they generate on the cable system. Telecommunications revenue generated by African operators will remain where it belongs – on the continent.

At the same time, the reduced costs facilitated by the system will reduce the transaction costs of doing business in Africa.

Being able to transmit more information faster and more effectively, SAT-3/WASC/SAFE will bring down the cost of telecommunications in Africa – a vital consideration for a continent which carries a higher number of developing nations than any of the world's other economic regions.

The economic implications of the system will go even further as other African countries link up with it. It is estimated that another 25 landlocked African countries can link into the system through terrestrial and satellite facilities.

Q**UITE A NUMBER** of African countries hosting landing points are already busy upgrading their links with landlocked neighbours, offering them similar benefits in terms of international connectivity and potential savings.

- SAT-3/WASC/SAFE delivers an African solution for Africa, the kind that will see the promise of NEPAD's ICT framework materialise – the doubling of Africa's teledensity, lower costs, reliable telecommunications and e-readiness.

- SAT-3/WASC/SAFE brings the power of high-speed connectivity to Africa – access to the global optic fibre network, improved quality, reduced cost, large bandwidth and more sophisticated communications. This creates opportunities for the business community to, among other things, engage in e-commerce and develop new markets.

- The dramatically expanded connectivity will facilitate job creation as it will open up opportunities for entrepreneurs. The digital technology employed in the cable system will furthermore make the delivery of social services more affordable, and applications such as telemedicine and distance education can now be offered throughout Africa in a cost-effective manner and with much greater ease and speed.

- One more thing: SAT-3/WASC/SAFE will offer new media technologies the opportunity to build more efficient systems of communications, passing knowledge and information into the hands of communities and citizens.

WHAT SHOULD THE ROLE OF COMMUNITY NEWSPAPERS BE IN OUR YOUNG DEMOCRACY? ANNE KRUGER HAS BEEN A COMMUNITY MEDIA JOURNALIST FOR MORE THAN TWENTY YEARS, AND SHE REFLECTS ON THE CHANGES SHE HAS WITNESSED OVER THESE YEARS

NO ONE'S LAPDOG WHILE BRIDGING the GAP

COMMUNITY newspapers in South Africa, as in the rest of the world, pride themselves on their local news coverage, for after all, "local is lekker", and it sells.

But in this country, producing a successful community newspaper which bridges the divides in our multi-cultural society, has not been easy and remains a complex task.

The role of the traditional community newspaper has changed drastically since South Africa's first democratic election and even long before.

In the apartheid years your average small town newspaper was owned by whites, produced by whites and written for whites.

The news was certainly local, as it ought to be, but little thought was given to the less affluent sectors of the community. The advertisers, too, concentrated on their target market: the well-to-do.

News of the rest of the community would pop up chiefly in the form of references to riots or "removals" of unwanted people.

Even sports reporting was skewed because white clubs played only against other white clubs.

As journalist of a community newspaper since 1983, I have seen the vast transformation that has taken place over the past 20 years – partly enforced by political changes, but mostly due to economic realities.

As our society has evolved, with increasing literacy and economic power in the disadvantaged community, community newspapers became multi-cultural to survive – long before political change could force them to.

The white minority could not sustain circulation growth, while advertisers realised that other sectors were becoming increasingly affluent and should be targeted.

We had to change the content of our newspapers to reflect the whole of society and thus ensure our survival.

In the Western Cape rural areas, community papers have successfully transformed themselves into multi-racial publications, chiefly because of the Afrikaans language and culture that crosses racial lines.

The experience of Western Cape community journalists thus differs from the rest of the country where many newspapers have launched separate titles for blacks, due to cultural and language differences.

The town of Paarl, about 50 km from Cape Town, has a long history of newspaper production. The provocative Afrikaanse *Di Patriot* was launched here in 1876 as an anti-British publication in the unacknowledged language, Afrikaans, and managed to build up a national subscription circulation of 7 000 newspapers in its heyday (1890).

When its editor's sentiments inexplicably became pro-British shortly before the outbreak of the Anglo-Boer War, the newspaper was doomed and it finally closed in 1905.

It was immediately succeeded by the *Paarl Post*, whose owners (having learnt a hard lesson with its previous headstrong editor) determined that the content would be "non-political".

Since then the *Paarl Post* has been a tradition in the Paarl district, following a neutral political line and concentrating on local content.

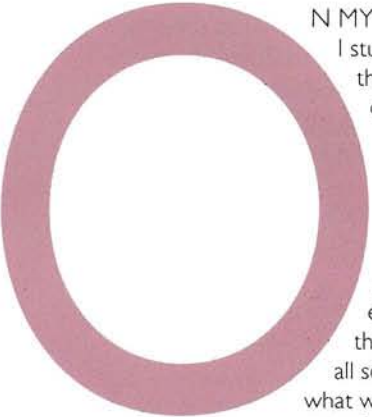
'In the Western Cape, community papers have successfully transformed themselves into multi-racial publications, chiefly because of the Afrikaans language and culture which crosses racial lines'

Although various editors at times highlighted the injustices experienced by disadvantaged people at the hands of the Apartheid government, reporting was muted due to the strict control exercised by the government and its agencies like the Security Police.

And indeed, the people against whom these atrocities were perpetrated, were not the newspaper's target market – for it was chiefly purchased by whites.

But with time, things change. The growing anger of the disadvantaged majority could no longer be suppressed, and many whites were searching their souls about the unfairness of government policies.

At the *Paarl Post* there was not only concern about the injustices in our country, but also about the biased way society was reflected in our pages.

ON MY appointment as editor in 1985 I studied the circulation figures. At that stage we sold hardly 6 000 copies per week, less than that of *Di Patriot* a century earlier!

Discussion with management led to a policy decision that a concerted effort would be made to grow our nearly stagnant circulation. Both for economic and moral reasons, the obvious route was to cover all sectors of the community – but what would the traditional readers' reaction be?

First of all we integrated the social page. When the wedding picture of a white couple was published next to that of a coloured couple, the mother of the white bride complained. But we persevered and despite many gripes from older white readers, the circulation climbed steadily.

Page layout and content became a balancing act – how many items from "the other side of the tracks" could we publish without losing our white readership completely?

By 1988 the readership had passed the 8000 mark, then stagnated once again, until 1991. The unbanning of the ANC had a marked effect on circulation, because for the first time

we could report on the activities of this organisation and its many supporters. Circulation rocketed as reporting on the disenfranchised section of the community increased, hitting 11 000 just before the 1994 election.

By 1996, with a multi-racial town council and increased municipal politicking, *Paarl Post* sold 14 000 newspapers every week (the most in any town in South Africa at that time). Today, seven years later, the circulation varies between 15 500 and 16 000 per week and it would appear as if the meteoric growth phase in the circulation is over.

But of course, while the newspaper now reflects a diverse society, the road of the editor has become an increasingly rocky one. No longer can one bask in the comfort of a homogeneous readership – you must cater for a wide spectrum of classes, tastes, interests, convictions and literacy levels.

And where previously politics could be ignored while we focused on local events, the politicians have followed us home – into our municipal councils, adding a new and often burdensome dimension to municipal reporting.

Perhaps the most sensitive problem of the community journalist is that of knowing your community too well! You know the advertiser personally, and when a customer complains about services or products advertised, you have to choose between expediency (ignoring the complaint and retaining the advertiser), publication (with rebuttal) or mediation. Fortunately the latter usually works.

And with increasing crime and corruption, the tightrope the community journalist walks, becomes ever shakier. Quite often, the people who transgress are people you have had dealings with or who move in your own social circle. They may be on the staff of your child's school or a classmate. That is why great courage and integrity is required to handle local news fairly and neutrally, irrespective of the pressures that may be experienced.

Having come a long way in bridging the divide in our communities, the community press still sleeps with one eye open, jealously guarding its independence and steadfastly refusing to be anyone's lapdog.

ANNE KRUGER is editor of the *Paarl Post* and vice-chair of the Community Media Forum.

SANLAM LEWER AL MEER AS 'N DEKADE 'N REUSE-BYDRAE TOT DIE VERBETERING VAN DIE GEHALTE VAN GEMEENSKAPSKOERANTE.

HUGO REDELINGHUYS VERTEL DIÉ SUKSESVERHAAL

Koerante ál beter danksy pryse

OR EEN van die opsiebarende verskuiwings van die afgelope anderhalf dekaade in die Suid-Afrikaanse koerantbedryf kan 'n verhandeling geskryf word. Dit het onder meer te doen met die groei en ontwikkeling van die gemeenskapspers.

Statistieke oor die aantal koerante, hul drukoplaes, advertensie-inkomste en werkerstal sal 'n deel van die verhaal vertel. 'n Ander deel kan saamgestel word uit die geskiedenis van die Sanlam-pryse vir joernalistieke uitnemendheid in die gemeenskapspers.

Dié jaarlikse kompetisie het in 1990 begin toe sowat 85 joernaliste van omtrent 40 koerante inskrywings ingestuur en 180 mense die uitslag van pryse by die Fish River Sun in die Oos-Kaap bygewoon het. Vir die tiende jaar se prysuitsdeling by die Wild Coast Sun is oor die 2 000 individuele inskrywings van 126 koerante se werknemers ontvang.

In 2002 moes die beoordelaars oor die 1 500 inskrywings van 312 joernaliste van 112 koerante deurwerk – om nie te praat van die meer as 2 400 advertensies en byna 850 foto's wat ingeskryf is nie.

Syfers soos dié vertel ook nie naastenby die volle verhaal nie. Die gehalte van die werk wat deur joernaliste, fotografe, advertensiespanne en ander werknemers van dié koerante gelewer word, het skouspelagtig verbeter. Daartoe het die Sanlam-pryse grootliks bygedra.

Prof. George Claassen, gewese hoof van die Departement Joernalistiek aan die Universiteit van Stellenbosch, het in 2002 geskryf: "Van die beste joernaliste in die land werk vandag nie vir die groot dag- en Sondagblaai nie, maar dikwels vir die dorps- en voorstedelike koerante. Die bewyse hiervoor is die wyse waarop hierdie koerante groot stories breek wat eers daarna deur die groot media opgevolg word."

Die beoordelaars – vir die veertiende jaarlikse kompetisie sal 'n paneel van 27 lede inskrywings in vyf afdelings met altesame 30 kategorieë nagaan – is deur die bank kenners van die joernalistiek en die SA perswese. Hul ervaring en insig dra by tot die aansien wat die Sanlam-pryse geniet en tot die status waarop die wenner en hul koerante aanspraak kan maak.

Die strawwe mededinging om die pryse, wat nou bykans R100 000 per jaar beloop, het klaarblyklik tot die

verbetering van die gehalte in alle kategorieë bygedra. Dit beteken beter produkte word aan lesers en adverteerders verskaf.

In vele opsigte het dié ontwikkeling ook bygedra tot die opheffing van gemeenskappe wat deur dié koerante bedien word. Daarby bied die gemeenskapspers vir talle jong mense wat nie elders in die kommunikasiebedryf 'n heenkome kry nie, 'n tuiste waarop hulle trots kan wees. Dat hulle met onderskeiding teen die werknemers van die groot dag- en weekblaai meeding, word weerspieël in die gehalte van die inskrywings wat vir die Sanlam-pryse voorgelê word.

Van die voortreflikste werk en die beoordelaars se kommentaar word opgeneem in *Sanlamgram*, 'n koerant wat onmiddellik ná elke jaar se prysuitsdeling beskikbaar gestel word. *Sanlamgram* is nie net 'n nuttige brondokument nie, maar word ook deur verskeie koerantredaksies vir opleiding aangewend. Dié publikasie en die jaarlikse foto-uitstalling benadruk die gehalte van die joernalistiek wat in dié sektor van die mediabedryf gelewer word.

Die samestelling van die redaksies en ander afdelings van gemeenskapskoerante, asook die inhoud van die publikasies, is terselfdertyd 'n weerspieëling van een van die opwindendste tydvakke in die geskiedenis van Suid-Afrika; 'n voortreflike beeld van die transformasie van die afgelope jare.

Wat voorheen 'n klompie plattelandse en streekkoerante was, het – ook danksy Sanlam – ontwikkel tot 'n bedryf van landsbelang.

Redakteurs, bestuurslui en ander verteenwoordigers van die gemeenskapspers neem voor elke prysuitsdeling deel aan 'n eendaagse kongres waarop sake van gemeenskaplike belang bespreek en belangrike besluite geneem word. Ook dié geleentheid word deur Sanlam geborg, tot voordeel van die gemeenskapspers, sy werknemers en sy lesers. Sanlam borg ook 'n reeks van vyf streekseminare vir die gemeenskapspers, wat hoofsaaklik op opleiding gemik is.

Die Sanlam-pryse vir joernalistieke uitnemendheid in die gemeenskapspers is inderdaad 'n baken in die hele mediabedryf in Suid-Afrika.

HUGO REDELINGHUYS, 'n lid van die klas van '81, is bestuurder: mediabetrekkings van Sanlam.

MFM 92.6 IS 'N VOORBEELD VAN 'N EKSCLUSIEWE STUDENTE-RADIOSTASIE WAT TOT 'N INKLUSIEWE GEMEENSKAPSRADIOSTASIE GEMORFEER HET, SKRYF GERJO HOFFMAN

Stellenbosch in stereo

EEN REUSE-VINGER wys na jou. Meteens verblind 'n skerp rooi lig jou oë. Doodse stilte heers. Jou ore suis en jy voel hoe jou hart in jou nek klop. Die keel begin jeuk en die tong raak droog. Enige joernalistiekstudent wat al die nuus op MFM 92.6, Stellenbosch se eie gemeenskapsradiostasie, gelees het, sal jou dieselfde storie vertel: die laaste sekonde voor die lees van 'n nuusbuletin is een van die langstes. Hulle sal jou ook vertel dat dit een van die min geleenthede is waar jy die pols van die media, veral nuus, sal voel. Min tydskrif- of koerantjoernaliste sal later weer dié opwindung ervaar.

Talle kenners en akademici het hulle al oor radio uitgeleat. Die meerderheid is dit eens: die doeltreffendheid waarmee radio die eenvoudigste boodskap kan oordra, is ongeëwenaar.

MFM 92.6 poog vir byna drie dekades reeds om dié doeltreffendheid uit te leef. En hulle slaag daaglik daarin.

Radio Matie het in die laat sewentigerjare begin as 'n "glorified juke box" in die ou Neelsie. Behalwe duisende Stellenbossers wat nou daaglik inskakel, word MFM 92.6 vandag ook vir die internet uitgesaai.

As voormalige stasiebestuurder van MFM 92.6 kon ek met groot genot in Taiwan sit en luister hoe jou mense oor die radio bulder. Dit is só interaktief dat jy soggens 'n e-pos na die ateljee kan stuur en jou versoek later oor die rekenaar in die Ooste in Afrikaans hoor weergalm.

Tegnologie is nie al waarmee MFM 92.6 vorentoe beweeg het nie. Opleiding, gemeenskapsontwikkeling en die opvoedkundige verantwoordelikheid van MFM 92.6 is deur die Universiteit van Stellenbosch besef.

In opleiding speel die Departement Joernalistiek 'n deurslaggewende rol. Sonder dié departement se daaglikse nuusbuletins sou MFM 92.6 sekerlik nie kon voortbestaan nie. Dié interafhanklikheid is 'n toonbeeld vir ander departemente en organisasies binne die universiteitsgemeenskap.

MFM 92.6 bied hul geriewe jaarliks aan vir die opleiding van studente van die Departement Joernalistiek. In ruil daarvoor bied die departement waardevolle nuusinhoud aan die radiostasie. Vanweë MFM 92.6 se beperkte fondse is dié soort inhoud goud werd. Plaaslike nuus is een van die redes

hoekom MFM 92.6 in 2001 sy vierjaar-uitsaailisensie bekom het.

MFM 92.6 het in 2001 sy fokus verskuif van 'n eksklusiewe studente-organisasie na 'n inklusiewe gemeenskap-sender wat na die behoeftes van die hele Stellenbosse gemeenskap omsien.

Vandag is MFM 92.6 'n baken in die versoeningsproses wat ná die 1994-verkieping in Suid-Afrika plaasgevind het. Mense van verskillende rasse, kulture, geslag, geloof en ouderdom werk saam om van Stellenbosch 'n beter plek te maak.

En dit hou regstreeks verband met MFM 92.6 se primêre doel, sy opvoedkundige verantwoordelikheid. Dit het nie lank gevat voor regeringsinstellings en ander organisasies besef het wat die opvoedkundige waarde van radio is nie.

Deesdae is die borg van opvoedkundige programme een van MFM 92.6 se grootste bronne van inkomste. MFM 92.6 is reeds só geposisioneer dat hul produksiegeriewe gebruik word om opvoedkundige programme vir ander radiostasies te maak.

MFM 92.6 is beslis, soos hulle gereeld oor die radiogolwe verklaar, "Stellenbosch in stereo".

'Die samewerking, tot wedersydse voordeel, tussen MFM en die Departement Joernalistiek is 'n toonbeeld vir ander departemente en organisasies binne die universiteitsgemeenskap'

GERJO HOFFMAN was 'n bestuurder van MFM, is 'n alumnus van die Departement Joernalistiek en tans 'n redaksielid van *Die Burger*.

DIE STUDENT IS PAS TERUG VAN VAKANSIEWERK BY 'N KOERANT, SY/HAAR EERSTE BLOOTSTELLING AAN 'N REGTE NUUSKANTOOR. EK WORD IN DIE GANG VOORGEKEER. DAAR IS 'N GLINSTERING IN DIE STUDENT SE OË, DIT LYK NA 'N KOMBINASIE VAN VERWYT EN VERLIGTING: "EK HET DIE VAKANSIE GEWERK BY KOERANT X, EN EK HET GESIEN – DAAR DAAR... BESTAAN NIE SO IETS SOOS ETIEK NIE!" HOE GEMAAK? VRA **HERMAN WASSERMAN**

Etiek?

Wat's dit?

EK MOES dit al meermale aanhoor, dié terugrapportering, met die veronderstelling – dit wat jy ons leer, is nonsens. Tydmors. Onrealisties.

Wat maak 'n mens met so 'n waarneming? Beteken dit jy het misluk in jou pogings om die noodsaak van media-etiek by studente tuis te bring? Of dat die etiek- en mediasosiologiese modules 'n onnodige onderdeel van die joernalistiekursus is? Of juis die teenoorgestelde – dat die gebrek aan etiese optrede in nuuskantore juis die noodsaak van so 'n kursus beklemtoon?

Om die vraag te kan beantwoord, moet 'n mens wye kyk, na die veranderende Suid-Afrikaanse konteks en die rol van die media daarin. In die apartheidsjare was die media onder streng regeringsbeheer. Sedert die begin van die transformasieproses in die jare negentig, het die klem verskuif van wetgewing na selfregulering.

In die nuwe demokratiese bestel word mediavryheid grondwetlik gewaarborg. Die verantwoordelikheid om te besluit oor regte of verkeerde optrede, is egter nou afgewen-

en integriteit – as jy die reëls nie respekteer nie, kan jy die spel nie speel nie. Verantwoordelike optrede is die teenprestasie wat die media moet lewer in ruil vir vryheid.

Maar die media het al dikwels so 'n slegte naam gekry dat mense nie verras is wanneer skandale soos die een rondom Jayson Blair van die *New York Times* aan die lig kom nie. Dis nie vreemd om ook onder die Suid-Afrikaanse publiek sentimente soos dié van Norman Mailer te hoor nie: "If a person is not talented enough to be a novelist, not smart enough to be a lawyer, and his hands are too shaky to perform operations, he becomes a journalist."

Terwyl die grondwetlike waarborge vir mediavryheid in Suid-Afrika as voorbeeld kan dien vir baie Afrikalande, bring hierdie vryheid ook vergrype mee. Veral wanneer die media in die eerste plek as 'n besigheid bedryf word in die vrye mark, kan die winsmotief so oorheersend word dat sosiale verantwoordelikheid agterweë bly. Die kommersiële sukses van poniekoerante het byvoorbeeld die laaste paar jaar waarskynlik menige bestuurders van ander media groen van afguns laat word. Maar die dogma van "gee die lesers net wat hulle wil hê" is op die lang duur verarmend, en media-base en joernaliste wat hul gehoor slegs as klandisie sien, vervul nie hul taak ten volle nie.

DIT IS DIE doel van die modules in media-etiek en mediasosiologie by die Departement Joernalistiek aan die US: om voornemende joernaliste krities te laat dink oor die volle implikasies van hul voorgenome beroep en die samelewing waarbinne hulle dit bedryf.

As die *status quo* nie voortdurend bevraagteken word nie, kweek ons nie joernaliste nie, maar klone wat dieselfde dink en doen as almal wat hulle voorgestaan het, hul dosente inkluis.

Dit is so dat studente soms idealisties is en dat die praktyk 'n mens soms wreed kan ontnugter. Maar waar sou die wêreld gewees het sonder hardkoppige idealiste? En wat is 'n joernalis dan indien hy of sy nie iets tot die vakgebied en die beroep wil bydra nie?

Slegs dooie visse swem saam met die stroom, lui die bufferplakker. Joernaliste wat nie probeer om 'n verskil te maak nie, is nog verder van die werklikheid verwyder as 'n akademikus in 'n ivoortoring.

HERMAN WASSERMAN het 'n DLitt van die Universiteit van Stellenbosch, is 'n oud-boekeredakteur van *Die Burger* en oud-student van die Departement Joernalistiek.

Dis 'n kwessie van geloofwaardigheid en integriteit – as jy die reëls nie respekteer nie, kan jy die spel nie speel nie

tel na die media self. Nie meer die wetboek nie, maar die media se eie gewete – wat ook deur die publiek aangespreek behoort te word deur middel van klagtemeganismes – is nou die maatstaf.

As die media dus ernstig is oor die demokratiese waardes van openheid, deursigtigheid en verantwoordelikheid waarvoor joernaliste graag politici teregwy, moet hulle self ook by daardie waardes hou. Dis 'n kwessie van geloofwaardigheid

AS DIE OU HUIS KON PRAAT! IN 'N KWARTEEU HET DAAR IN PROTEA, TUISTE VAN DIE DEPARTEMENT JOERNALISTIEK, TE VEEL GEBEUR OM OP TE NOEM. HIER EN OP DIE VOLGENDE BLAAIE IS 'N KLEIN KALEIDOSKOOP IN WOORD EN BEELD VAN ENKELE BESONDERSE MOMENTE. HERMAN BINGE HET DIÉ EERSTE VERHAAL ONTHOU

Dit het met 'n knal begin...

MY VERHOUDING met die Departement Joernalistiek op Stellenbosch het letterlik met 'n ontploffing begin. Dit het só gebeur:

Die huis aan Crozierstraat was nog nie klaar gerestoureer nie, maar Piet Cillié, pas afgetree as redakteur van *Die Burger* en oorgehaal om sy joernalistieke skool hier te begin, het reeds sy intrek in die voorste kantoor geneem.

Hy was, benewens baie ander dinge, ook 'n liefhebber van die kunste en het 'n veldtoggie geloods om skilderye bymekaar te maak om 'n kreatiewe en inspirerende atmosfeer vir die voornemende joernaliste te skep. Al sy kunstenaarsvriende (hy was self 'n Sondagskilder) het 'n vriendelike versoek om 'n skenking ontvang waaraan van hulle met graagte voldoen het.

Dit is waar ek in die prentjie kom. My ma, Ferrie Binge-Coetzee, en my stiefpa, Christo Coetzee, het ook bygedra en ek moes die skilderye help indra.

Ons het dié somersmiddag in die Desembervakansie van 1977 in die koelte van die bome langs die Drama-departement geparkeer. Ek het die kunswerke aangedra en prof. Cillié – want hy was nou nie meer 'n "meneer" nie – het dit in die leë vertrekke rondgeskuif om te kyk waar dit die beste sou lyk.

Nadat alles opgehang is, het ons rondgestaan en ons verlustig aan die effek. Dit is met 'n glasië wyn gevier wat sommer ook die dak spreekwoordelik moes natmaak. Ons was 'n gesellige groepie buite in die straat toe ons laatmiddag van mekaar afskeid neem. Hy het sy waardering vir ons moeite en die skenkings oorgedra en ons het die nuwe akademikus alles van die beste toegewens vir sy nuwe onderneming.

Die volgende oomblik het 'n geweldige ontploffing die rustige straat geruk. Vir 'n rukkie was dit onheilspellend stil.

Ons kyk nog rond om te sien waar dit vandaan kom, toe 'n man by die voordeur van die (wat ons betref) pas gebore Departement uitstorm.

Stukke van sy vel het saam met sy klere in flarde van hom afgehang. Rook het uit sy hare getrek. Op sy hakke het nog 'n man uitgehardloop gekom. Sy oorpak was aan die brand. Ons was nie seker wát nie, maar iets geweldigs moes daarbinne gebeur het. Ons was oomblikke lank verstar voordat iemand kon begin hulp verleen.

Prof. Cillié het eerste gereageer: "Bel *Die Burger*!" het hy oor die straat gebulder. As iemand nog daaroor kon twyfel: hier was duidelik 'n joernalis aan die stuur van die nuwe, brandende Departement. Hy het darem gou bygevoeg: "En bel die ambulans!"

Die volgende dag was daar inderdaad 'n beriggie in *Die Burger*. (Ek het 'n vermoede hy het dit self geskryf.) Dit het vertel dat die ontploffing veroorsaak is deur hoogs ontvlambare gasse wat vrygelaat is toe werkers wat in die dak gewerk het, dromme met gom oopgedraai het. Dit was nie die regte tyd om 'n sigaret aan te steek nie. Volgens die berig was die beseerdes gelukkig in 'n bevredigende toestand in die Stellenbosse Hospitaal.

Só het die Departement Joernalistiek letterlik met 'n knal – en nuuswaardig! – in die wêreld gekom.

Rook het uit sy hare
getrek. Op sy hakke
het nog 'n man
uitgehardloop gekom

HERMAN BINGE is 'n rolprentvervaardiger en seun van dr. Ludwig Binge wat in die veertigerjare saam met Piet Cillié in die redaksie van *Die Burger* gedien het.

Die eerste jare – 'n fotobeeld / The first years in pictures

Die professor in aksie

HEELBO: Op Dag 1 met *Só Spel Jy Korrek*; VAN LINKS: Effe kort om by te kom – maar dit verhinder nie die les in geografie nie; die tuinier (dié roosboom staan steeds voor die komvenster); en les bes, die Oorspronklike Kompulsiewe Sub.

Die oerklas soos Piet Cilliø sy eerste klas van 78 beskryf het

Die "proefkonyne" wat dié eerste jaar beleef/oorleef het, is van links Stella du Plessis, Lisl van der Spuy (later getroud met klasmaat Fanie Krige), Larry Schwartz, adv Theoniel Potgieter (tans lektor in mediareg), Roline Hepburn, Gerrie van Aarde, Denise Lloyd, Julia Page-Wood, Louise de Wet, Marlene van Eeden, Fanie Krige, prof Piet Cillié, dr Pat McMagh, mnr Eldred Green, mev Winie Rousseau, Leona Amoraal (sedert 1995 ook sekretaresse benewens haar rekenaarvaardigheidsklasse), Anita Olckers, May van der Merwe, Bruce Hopwood, Tim du Plessis, Wietske Stiglingh, Lizette Rabe (huidige departementshoof), mnr JJJ Scholtz, Deon Ebersöhn, Ulla Schüller, Hugo Truter, Elza Esterhuizen, en mnr Victor Holloway.

WIE WAS PIET CILLIÉ, DIE EERSTE PROFESSOR IN STELLENBOSCH SE NUUTGESTIGTE NAGRAADSE DEPARTEMENT JOERNALISTIEK IN 1978 – EN HOE WEEG HY OP TEEN DIE MEEDOËNLOSE GANG VAN DIE TYD EN KRITIEK TEEN HOM AS JOERNALIS, REDAKTEUR, EN UITEINDELIK, INSTRUKTEUR VAN 'N NUWE GENERASIE JOERNALISTE? TIM DU PLESSIS KYK KRITIES NA DIÉ FENOMEEN VAN SY TYD

Piet Cillié – die on-ideale professor

PROF. PIET CILLIÉ was nie die ideale professor in joernalistiek nie. Maar hy was die regte mens om die joernalistiek-departement op Stellenbosch te begin omdat hy geweet het hoe om so 'n nuwe onderneming reg neer te sit.

Ander wat ná hom gekom het, kon bou op fundamente wat goed gelê is. Hulle kon selfs aanbou omdat sy visie vir die departement ruimte daarvoor gelaat het.

Vir iemand soos ek wie se lewe van koerante aanmekaar gesit is, kon daar kwalik 'n beter Gamaliël gewees het by wie se voete 'n mens kon gaan sit.

Die professor het met 'n paar snaakse idees op Stellenbosch aangekom. Soos dat nagraadse studente gedril moes word in tik- en snelskrif. Akademiese puriste het sekerlik skeef opgekyk, maar eintlik was dit glad nie so 'n slegte idee nie.

In sy 24 jaar in die redakteurstoel het hy gesien hoeveel waardevolle tyd gaan verlore omdat joernaliste nie vinnig en akkuraat kan tik nie. Erger nog, hy moes male sonder tal gesien het hoe feitefoute gemaak word en die gehalte van verslaggewing verlaag omdat verslaggewers nie akkurate notas het nie.

Hierdie beheptheid met praktiese vaardighede het Cillié deurgevoer na ander aspekte van sy honneursklas. Hy het dit ons "vingeroefeninge" genoem. Dit was na aanleiding van iets waarin hy met groot oortuiging geglo het: jy leer nie klavier speel deur na lesings oor Beethoven of Mozart te luister nie. Jy leer speel deur jou vingeroefeninge en toonlere te doen.

So, ons het leer skryf deur te skryf. Berigte, artikels, resensies, hoofartikels, sportberigte, noem maar. Ons het vertaal dat ons blou word in die gesig. Uit Engels in Afrikaans en andersom. Hy het ons werk met 'n rooi pen gesub, asof hy nog kopie sub vir *Die Burger*. Soms het hy ook snedige opmerkings gemaak, soos redakteurs vandag nog doen.

Al die instrukteurs en gasdosente wat hy ingebring het, het dié praktiese benadering gevolg. Doen, doen en nog-maals doen.

Ook dit wat moes deurgaen as akademiese werk – die luister na die lesings oor Beethoven en Mozart – was ietwat onkonvensioneel. Ons het selde lang lyste met leeswerk gekry. Ek dink nie daar was een "voorgeskrewe" boek nie.

Ek kan ook nie onthou of ons ooit "semestertake" gehad het nie.

Maar maak geen fout nie, ons het baie akademies verkeer. Ons het talle en talle besprekingsklasse gehad oor media-kwessies en mediapraktik en selfs oor politiek. Dit was die tyd van die Inligtingskandaal en prof. Cillié se vriend, Eerste Minister John Vorster, se leierskap was besig om te versmelt.

Wanneer ons oor hierdie goed gesels het, het prof. Willie Esterhuysen van die filosofiedepartement langsaan soms oorgestap en saamgesels. Ek stel my voor dit was hoe studente eeue gelede in die eerste dae van universiteite geleer het.

'Ek stel my voor dit was hoe studente eeue gelede in die eerste dae van universiteite geleer het'

Toe hy nog 'n redakteur was, het mense selde neutraal gestaan teenoor Piet Cillié. Dit was hoofsaaklik oor sy politiek, die politiek van Afrikaner-nasionalisme. Hulle het hom of verfoei of bewonder.

Baie het gewonder of hy sy politiek/joernalistieke aktivisme sou voortsit. Hy het nie. Ek het hom op Stellenbosch beleef as 'n ruimgeestige, verdraagsame mens.

Ek onthou dat hy een van my breedspakige politieke uitsprake eendag geantwoord het met Salomo: Wees nie alte regverdig nie, en hou jou nie buitengewoon wys nie...

Soos reeds gesê, baie professore moes fronsend gekyk het na die metodiek en didaktiek van prof. Cillié. Maar hy het 'n paar skaflike joernaliste vir die praktiek gelewer.

Stellenbosch het vandag een van die land se mees voortreflike instellings vir die kweek van joernaliste omdat Piet Cillié destyds die aanhef op die regte noot ingesit het.

TIM DU PLESSIS is redakteur van *Rapport*. Hy was in 1978 in die eerste klas toe die departement begin is.

JOHANNES GROSSKOPF WAS DIE TWEDE HOOF VAN STELLENBOSCH SE NAGRAADSE JOERNALISTIEKDEPARTEMENT. WAT HET DIE GROSS-TYDPERK GROOT(S) GEMAAK? **BUN BOOYENS** ONTHOU DIE TAGTIGERJARE IN CROZIERSTRAAT

Groot tye saam met GROSS

IN 1986 het dit bolangs heel goed met Suid-Afrika gegaan. Goud het by \$420 per ons gedraai. Die winter was die natste in dekades. WP het die Curriebeker die vyfde jaar ná mekaar gewen.

Op TV het Bobby Ewing van Dallas uit die dode opgestaan. Andrew en Fergie het getrou. Op kampus kon die gekunsteldes na *A Room with a View* gaan kyk, die res van ons na *9½ Weeks*. Jy het Paul Simon se *Graceland* oral gehoor. Halley se komeet het gekom en gegaan.

Joernalistiekstudente van daardie tyd wat terugkyk, onthou gewoonlik twee dinge: 'n Goeie jaar by Crozierstraat, en dinge wat ernstig skeefloop in Suid-Afrika.

Die koerante was vol van driekamer-politiek – 'n gekibbel oor "eie sake" en "algemene sake", 'n grensgeskil tussen die Transkei en Ciskei. Cliff Saunders en Pik Botha was saans op *Netwerk*. Boetië was op die border (en sou eers veel later die bliksem in word).

Sanksies het begin byt. In die binneblaaie van die koerante het jy gelees van die "onbekende ploftoestelle", die handgranate en kleefmyne. En toe van die halssnoere.

Vir die joernalistiekklas van '86 het die jaar verrassend informeel afgeskop. By 'n geselligheid by sy huis het prof. Johannes Grosskopf op sy gebruikelike bondige manier sy vrou aan die studente voorgestel: "Dis Santie."

Een van die studente het nie mooi geluister nie, en het haar toe die res van die aand joviaal as "Antie" aangespreek.

Soos vandag, het die meeste joernalistiekstudente die eerste kwartaal onseker begin. Niemand kon skryf nie en, veel erger, niemand kon tik nie – 'n formidabele probleem, want mev. Leona Amoraal, tikkosent, was in die 20ste eeu veel strenger as vandag.

Haar daaglikse spoedtoetse is met 'n skril "Begin!" ingelui. Die gekletter van tikmasjiene het dan soos reën op 'n sinkdak losgebars. 'n Sekonde of wat later, wanneer die voorlopers die einde van die eerste reël bereik het, het mev. Amoraal hulle aangepor met 'n meer uitbundige "Gooi terug die wa! Gooi terug die wa!"

Ná presies 'n minuut het sy die stormloop met 'n ferm "Stop!" tot stilstand gebring. Skielik was alles weer stil, buiten vir so drie of vier tentatiewe tikke iewers agter in die klas, 'n wanhopige poging van iemand wat probeer nader kruip aan die slaagperk van 35 woorde per minuut.

'n Bona fide tikfout van my tydens een van hierdie spoedtoetse het destyds amper tot tugstappe gelei. Een van die sinne wat ons moes tik, het gelui: "Hy kweek vetplante op sy plaas en hou hulle in houters op sy dorpsêrf." Ek tik toe per ongeluk "hy hou holle in houters op sy dorpsêrf." My reputasie het nooit ten volle herstel nie.

Vra maar vir enige student van daardie era, rekenaars is goed en wel, maar in een opsig swakker as tikmasjiene: Jy kan nie 'n rekenaar se wa teruggooi nie.

In die 1980's het die studente se roetine om Vrydae gewentel, wanneer elk sy weeklikse kwota van drie berigte by die departementele sekretaresse, mev. Winie Rousseau, moes inhandig.

Sy het forensies boekgehou van hoeveel berigte jy agter was en het klasbywoning ewe nougeset gemonitor. Tot 'n paar van ons se ontnugtering het dit boonop geblyk dat sy nie gehuiwer het om afwesiges tuis te bel nie en bowenal 'n verrassend akkurate mediese diagnose oor die telefoon kon maak: "Nee wat, jy klink glad nie siek nie. Kom klas toe," het sy een keer aan my gesê.

In die Grosskopf-jare was die departement se beproefde resep reeds goed gevestig. "Gross" en vyf deelydse dosente het die onontbeerlike joernalistieke vaardighede sistematies (of Pavloviaans vir diegene wat nie wou hoor nie) in die twintigstuks studente ingedril en hulle dan aan die einde van die jaar as afgeronde beginnerjoernaliste na die bedryf gestuur.

Die korps dosente was uiteenlopend. Daar was die departement se twee taalhoeroes, "Dr T" en "Tripple J" –

Die eerste drie hoofde van die Departement en twee se vroue. Van links Johannes Grosskopf, met sy vrou Santie, George Claassen en sy vrou Hannatjie, en Piet Cillie.

dr. Billy Trengrove, met sy fyn sin vir humor en weergalose kennis, en die nimlike JJJ Scholtz, 'n ouwêreldse heer wat nie verheve was om onder die lukwartboom 'n sigaret van 'n student te bedel nie.

Ná Scholtz se aftrede is sy plek geneem deur prof. Johan Combrink, 'n taalfenomeen in eie reg. Ek wonder hoeveel mense het al vir my gesê hulle wens Combrink het minder gerook sodat hy langer kon leef en sy entoesiasme aan nog 'n geslag studente kon oordra.

Vir redigering was daar Andy Moth van die *Cape Times* en Dolf Els van *Die Burger* (en ek twyfel of een student in daardie dekade die departement verlaat het wat nie geweet het Franschhoek het twee h's nie).

Daar was die departementele bode, Danie Williams ("Oom Danie" vir die volgende geslag studente), wat 'n kopie Van Riebeeck-koffie kon maak wat vir Lasarus uit die dode kon wek.

EN DAN WAS daar Gross, die deurwinterde koerantman, kundig, beleefd en streng. Suid-Afrika in die vasvaljare was 'n besonder moeilike tyd om joernalistiek-studente opgewonde te maak oor hul beroep. Wanneer ek terugdink aan 1986, staan een nuusgebeurtenis uit. Nie die Challenger wat in Januarie ontplof het of die Tsjernobil-ramp in April nie, maar 12 Junie, toe PW Botha 'n noodtoestand afgekondig het wat die Suid-Afrikaanse media vir alle praktiese

doeleindes gemuilband en geblinddoek het.

Vir die aspirantjoernaliste was dit slegte nuus. Die beroep waarop jy jouself voorberei het, is as't ware afgeskaf.

Te midde van dié beroerde stand van sake het Breyten Breytenbach op die Matie-kampus kom praat, op sy eerste besoek aan Suid-Afrika ná sy tronkstraf en ballingskap.

'Niemand kon skryf nie en, veel erger, niemand kon tik nie – 'n formidabele probleem, want mev. Leona Amoraal, tikdosent, was in die 20ste eeu veel strenger as vandag'

Ek het vandag nog die kasset wat ek daardie aand in die Sanlamsaal in die Neelsie opgeneem het. "Hoe durf julle God soos 'n Casspir rondmanoeuvreer?" het Breytenbach gevra.

Op die kasset kan jy hoor hoe 'n student van verontwaardiging na sy asem snak. Die res van die 400 mense in die saal is doodstil, selfs die manskoshuis (Dagbreek, as ek reg onthou) wat 'n vrouekoshuis saamgenooi het om die spreker te kom hekel.

Vraetyd. Iemand wil weet hoe dit vir Breytenbach voel om weer terug in Suid-Afrika te wees.

Hy dink 'n rukkie. "Dit is 'n absoluut verskeurende ervaring om deur 'n land te reis wat so onuitspreklik mooi is, met sulke wonderlike mense, maar wat só blindelings aandonder na selfvernietiging."

Hy beklemtoon dié woord: a-a-a-ndônner.

Dit was die tydges waarin Stellenbosch se joernalistiek-departement in die 1980's onder die leiding van prof. Johannes Grosskopf, sy studente moes oplei.

Gross, belese en beredeneerd, se grootste bydrae was waarskynlik die manier waarop hy in hierdie uiters moeilike dekade gesorg het dat daar elke jaar 'n klein groepie ondernemende en kritiese joernaliste uit Crozierstraat na die land se nuuskantore gestuur is.

Joernaliste, so glo ek graag, wat gehelp het dat Suid-Afrika deesdae 'n land is wat allesbehalwe blindelings aanneuk na selfvernietiging.

BUN BOOYENS is assistent-redakteur van *Die Burger* en was die eerste Rykie van Reenen-genoot in die Departement Joernalistiek.

DIE DERDE DEPARTEMENTSHOOF VAN STELLENBOSCH SE JOERNALISTIEK-SKOOLO WAS GEORGE CLAASSEN, 'N LID VAN DIE ONTSTAANSREDAKSIE VAN *Beeld*, EN VOOR SY KOMS NA STELLENBOSCH, HOOF VAN PRETORIA TECHNIKON SE JOERNALISTIEK-DEPARTEMENT. MIA MALAN SKRYF OOR DIÉ ERA

George Claassen die professor for all seasons

DIS 'N Dinsdagmôre vroeg in 1994, kort ná nege. George Claassen daag voor die klas op met 'n spul tydskrifte wat hy ongeërg begin uitdeel, asof hulle deel is van 'n pak notas oor mediafilosofie of taalsuiwerheid.

Maar anders as met gewone notas, blaai almal net 'n beskaafde paar sekondes daardeur, en stuur dit dan vinnig en selfbewus aan. Daar's 'n paar ingetoë giggels, maar meesal net 'n doodse stilte terwyl studente beskroomd voor hulle uitstaar.

George het pornografiese tydskrifte klas toe gebring. *Hustlers*, *Playboys*, *Loslyf* – die hele lot. Vir die meeste van ons nie heeltemal nuut nie, maar taamlik vreemd vir 'n Dinsdagoggend-klas, nogal deur die professor self uitgedeel.

"Persvryheid", kondig prof. Claassen aan, "waaroor ons vandag gaan praat, en pornografie is deel daarvan... Vir dié van julle wat bloos, pubiese hare is deel van enigiemand se biologiese samestelling – nie een van julle behoort menings oor pornografie te lug as julle dit nog nie gesien het nie."

'n Gebaar wat deur die meeste van ons, soos Willem Kempen (vandag eindredakteur by *Sakebeeld*) dit stel, as "Regtig Retro, Waarlik Akademies en Werklik Gewaag" ervaar is. George kon 'n oningelgte student nie verdra nie; dit het ons gou geleer.

Dit het nie by pornografie gebly nie. Kort daarna het ons 'n lys boeke gekry om te resenseer – deur van Homerus tot Jane Austen, Deney's Reitz en JM Coetzee. Of jy al van hulle gehoor het of nie, elke tweede week moes jy 'n resensie inhandig, waarvan die gemerkte weergawe nie geskroom het om jou (on)ingelgte opinie pertinent op te som nie. Myne

was dikwels oningelig – ek het as spraakterapiestudent van die mediese fakulteit gekom, en was meer vertrouwd met terme soos koglea en esofagus as met driekwart van die outeurs op daai lys. Maar George het ons gemaak lees, of jy wou of nie.

"Dis die grootste fout met die moderne joernalistiek," het hy gesê. "Joernaliste lees te min, en nie wyd genoeg nie. Jy moet lees van die Bybel en die Koran tot by Darwin en Einstein, van Cervantes tot by Koos Kombuis."

Maandagoggende was dikwels skrikwekkend. Elke week was daar 'n sogenaamde kulturele geletterdheidstoets. Omdat ons algemene kennis volgens George nie naastenby op peil was nie, moes ons elke week 'n hoofstuk van 'n ensiklopedie met alfabetiese hoofstukke oor kulturele geletterdheid bestudeer, en dan 'n toets skryf, sodat hy seker was die feite het ingesink.

"Die toetse sou nie nodig gewees het nie as julle algemene kennis en historiese en holitiese perspektief op die lewe op standaard was," het hy beduie. "Dis 'n ononderhandelbare vereiste as jy 'n joernalis wil wees. Mense wat niks weet nie, hoort nie in die joernalistiek nie."

As dit nie vir dié toetse was nie, sou ek nooit geweet het Skilla en Charybdis was twee monsters wat jou tussen die duiwel en die diepblou see kon laat beland nie.

Natasja Lochner, subredakteur by *Woman's Value*, onthou die dag toe ons 'n toets oor die Griekse mitologie-hoofstuk moes oorskryf. Die hel was los omdat niemand geweet het wie of wat Skilla en Charybdis was nie. En as jy daai toets weer druip, het George gesê, en steeds nie weet hoe om die uitdrukking te gebruik nie, kry jy beslis nie graad nie. Nie by hom nie.

George het ná tien jaar as hoof van die joernalistiek-departement by Pretoria Technikon die leisels in 1994 by Johannes Grosskopf oorgeneem.

Dit was 'n "tegnologiese jaar" in die departement – die Olivetti-tikmasjiene is bitter vinnig uitgegooi en met rekenaars vervang. Die samestelling van die kursus is hersien en

verander deur nuwe modules in te stel soos mediasosiologie en -etiek, buitelandse verslaggewing en rekenaarondersteunde en finansiële joernalistiek. Snelskrif as 'n vak het teen die helfte van die jaar genadiglik saam met die Olivetti's verdwyn toe dit duidelik begin blyk het dat min van ons se snelskrifwoordskat verder as "dagga", "hamrol" en "polisiewoordvoerder" (drie woorde wat knaend in misdaadberigte voor-gekom het) gestrek het.

VIR DIE eerste keer was daar ook praktiese radiojoernalistiek as vak. Ons het in skofte begin werk om Radio Matie (nou MFM) van daaglikse nuusbuletins te voorsien. Baie het later by die SAUK of ander radiostasies gaan werk, soos Celeste Booysen (Monitor; RSG), Albertus van Wyk (SAUK-nuuskantoor en Monitor), Echbert Boezak (SAUK-sportredaksie), Thabiso Tserema (SAUK-nuuskantoor) en Chris Burgess (SAUK-nuuskantoor). Chris is ná 'n paar jaar by die SAUK vandag redakteur van *Farmer's Weekly*. Dis George se praktiese ingesteldheid wat hom in beide radio- en tydskrifjoernalistiek in staat gestel het om die "job" dadelik te kan doen, sê Chris.

George het ook die eerste kursus in wetenskap- en tegnologie-joernalistiek aan 'n universiteit of teknikon in Afrika by Stellenbosch ingestel. Hy't geglo "joernaliste se kennis van die wetenskap is verstommend min" en wou dit hersien "deur hulle ten minste 'n inleidende blootstelling aan die wêreld van moeilike vakwetenskap te gee".

Hy doseer steeds deelyds wetenskapjoernalistiek by die

"Ons het mense in redaksies nodig wat nie net in die politiek belang stel nie, maar wat ook numeries geletterd is en iets verstaan van ons fisiese en biologiese wêreld." Tans werk hy aan 'n boek oor hoe die wetenskap die gesag van die kerk aangetas het sedert Copernicus se teorie oor heliosentrisme in die 16de eeu geformuleer is.

As adjunk-redakteur by *Die Burger* werk George saam met baie van sy oud-studente. Hy't altyd vir sy studente gesê: "Die oomblik as julle graad vang, kan julle my op my naam noem... Dis hoe ons die job die beste gedoen kry."

George het ook probeer om die rasse-samestelling van die joernalistiekklasse meer verteenwoordigend van die Suid-Afrikaanse samelewing te maak. "My filosofie was dat my klasse onder geen omstandighede wit en Eurosentries sou wees nie. Ek het wel kritiek gekry van 'n wit ouer hier en daar wat hulle oningeligte kinders se afgekeurde aansoeke gesien het as diskriminasie teenoor hul bloedjies."

Frieda le Roux, 'n 1998-student, sê sy sal George se selfdisipline moeilik vergeet – nie net in die aantal werkure wat hy elke dag ingesit het nie, maar ook met algemene beginsels.

"Toe ek verjaar, het ek vir almal sulke karretjie-koekies gegee. George s'n het vir maande daarna op sy lessenaar gestaan – oor hy nie suiker eet nie (hy glo dis ongesond en eet eerder vrugte). Dié soort selfdisipline het my nogal verstom."

'n Student het onlangs teenoor hom erken dat sy ál honderd boeke op sy voorgeskrewe lys geles het. Sy reaksie:

"Ek dink die meeste van hulle is donnerse goeie joernaliste. Hulle wen wyd pryse en beurse. Maar ek bepaal nie hoe goed hulle as joernaliste gaan vaar nie. Dis nie deur my

'Mense wat niks weet nie, hoort nie in die joernalistiek nie'

department. Die klasse sluit (vanselfsprekend, in George se geval) 'n goeie dosis Darwinisme in; sy 1998-klas het die wetenskapsjoernalistiek-klasse "Darwin über alles" genoem.

Dit het baie se oë egter oopgemaak. Vir Willemien Brümmer (joernalis by *Die Burger*) het dit geleer "niks en niemand is heilig nie," en "om te dink en nie klakkeloos te glo wat ander, al is hulle ook geleerdes, sê nie."

Die soort studente wat George tot die kursus toegelaat het, het sy agting vir die wetenskap duidelik weerspieël: "Ek het probeer om 'n goeie mengsel van aansoeke uit verskillende dissiplines in die gekeurde lys in te sluit. Omdat ons elke jaar baie aansoeke uit die geesteswetenskappe, maar min uit die ekonomiese of natuurwetenskappe gekry het, het ek laasgenoemde dikwels voorkeur gegee.

toedoen nie, maar hoe hulle self die geleenthede gebruik om sukses te behaal. Ek kry soms briewe van oudstudente uit verre plekke soos Australië en Kanada waarin hulle my oor dié of daai boek vra.

"Dis dan dat ek weet ek het sukses behaal, as ek iemand kon inspireer om lief te word vir boeke wat hul lewe verryk en indirek daardeur ook dié van hul lesers, luisteraars en kykers."

MIA MALAN werk vir die Amerikaanse organisasie Internews Network in Nairobi, Kenia waar sy aan die hoof is van 'n projek wat radiojoernaliste in vigsverslaggewing oplei. Sy was 'n lid van die klas van 1994 en het etlike joernalistieke pryse vir haar werk as radio- en TV-joernalis ontvang.

Buiten studente en lektore, pryk babas en honde deur die jare ook op die klasfoto's van die Departement. Op die boonste een is die twee Amoraal-dogters (van wie Lezél, in mev Amoraal se arms, haar BPhil en MPhil in Joernalistiek behaal het) op die klasfoto van 1979, en op die onderste een, van 1982, is Ruffles, Marian Rupert se hond, op die klasfoto.

Die eerste jare – 'n fotobeeld / The first years in pictures

Die goeie ou dae toe 'n joernalis nie kon werk sonder 'n sigaret in die nabyheid nie. Larry Schwartz (heel links) en Tim du Plessis werk dat die rook so staan.

Soms kan dit gevaarlik raak in die tuin. Die balkswaaiër is Niel du Bois (klas van '79), met Pieter Marais wat nog oorweeg of hy gaan help vang.

Quinta Basson, wenner van die Goue Pen in 1987 – vir die beste diepteprojek – saam met prof Johannes Grosskopf. Dié prys is moontlik gemaak deur 'n bemaking van Rowland Hill.

Mev Winie Rousseau, sekretaresse, moeder owerste, bewaker van studentestiptelikheid, sielesorger, Stellenbosch-adel. Mev Rousseau, van die Stellenbosse Schumann-familie, was sekretaresse van 1978 tot 1994.

Mev Leona Amoraal, met die gevreesde *Pittman* voor haar. Snelskrif en Shorthand was die nemesis van die eerste klompie jare se studente – veral omdat dié antikwiteit en moderne bandopnemers nie vir hulle sin gemaak het nie. Mev Amoraal het egter tred gehou met die tyd, en tik en Olivetti's het plek gemaak vir Rekenaarondersteunde Joernalistiek (oftewel ROJ; Computer Assisted Reporting op Engels).

Rachelle Greeff (klas van '79) vang vinnig op wat in die dag se koerante staan vóór Pavlof aankondig dis tyd om die dag se nuus te gaan bespreek.

"Ladies, gentlemen, and others..." The famous Dr T – alias dr Billy Trengove – in action. He has been with the Department since 1979, and has, except for a short absence, taught the future journalists the correct usage of English in various environments ever since.

Melanie Gosling (Class of '79), award-winning reporter on the *Cape Times*, at the plaque declaring 26 Crozier Street a national monument. Melanie won the Vodacom Journalist of the Year competition in 2002 in the specialist category.

Die eerste jare – 'n fotobeeld / The first years in pictures

LINKS Die klas van 2002 voor Johnnie se kantore in Johannesburg by Boetie Eshak (regs in die voorste ry) van die *Sunday Times*. Skuins agter hom in die tweede ry is Martina Smit, die beste student van 2002.

BELOW The Class of 2001 with Callie and Monique Strydom (middle). In the back row, fifth from left, is the then Rykie van Reenen Fellow, dr Johan Retief. The Strydoms addressed the beginner-journalists on the need for empathy from journalists working with people under traumatic circumstances.

Ons tradisionele wapen

TOE prof Piet Cilliré aan die begin van 1978 die Joernalistiek-departement begin het, het hy die bekende Kaapstadse heraldikus dr Cor Pama gevra om 'n wapen te ontwerp.

Die silwer skywe in die swart skildhoof stel die toetse van 'n joernalis se tikmasjien voor (vandag natuurlik die toetse van die rekenaar-toetsbord), of, breër gesien, die tegnologie van massakommunikasie.

Die groen eikeblare aan die rande van die onderste helfte is 'n simbool vir Stellenbosch, terwyl die rooi basuin op die goue agtergrond wys dat 'n joernalis die nuus moet uitbasuin. Dit kan ook gesien word as 'n tregter (vir joernalistieke kondensasie en trefkrag).

Vir 'n leuse is prof Frans Smuts van die destydse Departement van Latyn geraadpleeg. Sy voorstel was *plane et probe*, wat vertaal kan word as "suiwer en waar" (of beproef).

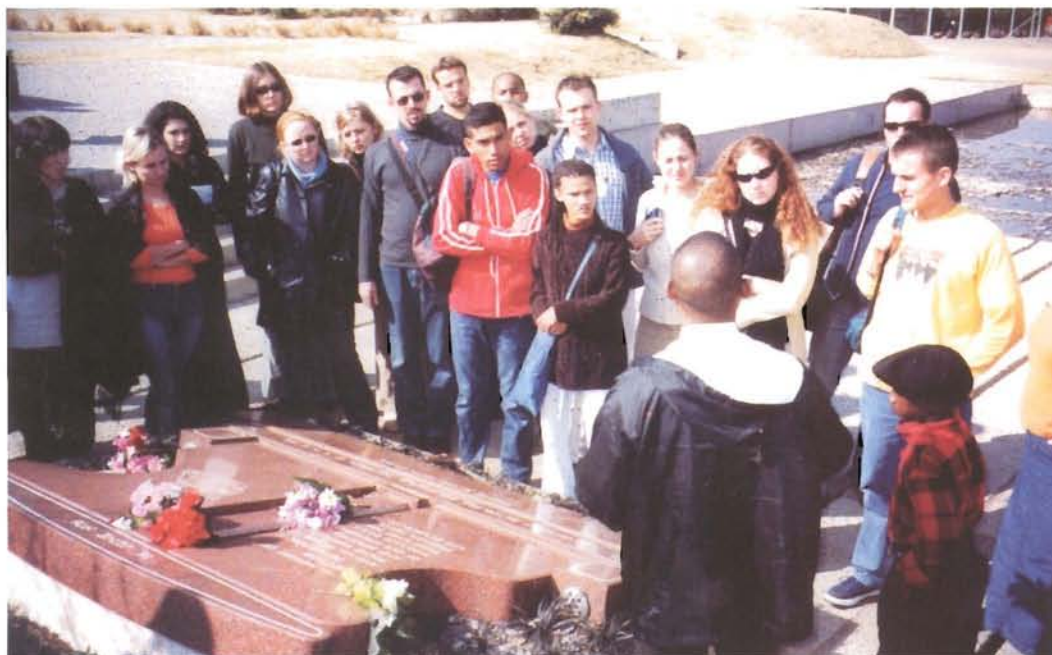
Die woorde kom uit die *Asinaria* (Komedie van die Esels), 'n komedie van die Romeinse skrywer Plautus (omstreeks 250-184 vC), wat 'n vrye verwerking van 'n ouer Griekse drama is. Die volle aanhaling lui: "Adde, et scribas vide plane et probe." Dit beteken: "Voeg dit by en maak seker dat jy dit met 'n stewige, vaste hand doen."

Sover dr Pama destyds kon vasstel, bestaan daar nie nog so 'n leuse nie. Die wapen is in Mei 1978 voltooi en is by die Staatsheraldikus geregistreer.

Nog 'n sonderlinge ervaring. Esma le Roux van 2002 se klas lê hier aan met 'n simulatie-geweër tydens die "Kapt Leopold Scholtz-dag."

Lede van die klas van 2003
by die graf van Hector
Petersen in Soweto luister
na die vertelling van 'n gids.
Regs in die geel trui staan
André Janse van Vuuren, die
klasleier.

BELOW Borrie la Grange
(class of 2002) gets into
the beat near Nelson
Mandela's house in Soweto.

Students from the Department of Journalism won the first and second prize in the *Mail & Guardian's* Student Journalist of the Year competition in 2001. Here is the then editor, Howard Barrell, with Anél Powell (second place) and Pierre du Bois (first). Anél is the editor of Cape Community Newspapers' latest title, the community paper for Central Cape Town, and Pierre is editor of the websites of the *Watford Observer*, *St Alban's Observer* and *The Harrow Times* in London.

58 **SMF** 2003

Vir 'n groen toekoms. John van Straaten van die klas van 2002 help hier om 'n boom in die departement se tuin te plant. Agter kyk Ingrid Bosch, Eunice Visagie, Susan Davis en Esma le Roux toe.

Die eerste jare – 'n fotobeeld / The first years in pictures

FOTO'S: TOBIE WIESE

In die Kaapse son

Bo geniet Danelle Heyns, Julie Maritz en Alan Cameron van die klas van 2003 die dag se nuuskonferensie op die stoep.

REGS

Marelise van der Merwe explains the vices and virtues of the page 3 girl to a perplexed Nomfundo Mbaba.

ONDER

André Janse van Vuuren, Maja Bezuidenhout en Lizelle van Jaarsveld verdiep hulle in *Die Burger*.

SIERAAJ AHMED

Waar sal ons hulp vandaan kom?

KLOKSGEWYS:

Julie Maritz, Clayton Swart, Pia Nanny, Lance Branquinho, Sbo Maputi, Maja Bezuidenhout, Desirée Christelis en Danelle Heyns aan boord van 'n duikboot in Simonstad.

26 Crazier Street

Some things always stay the same, as can be seen in this description of a typical "Crazier Street" scene, written by Alida Kotze in 1982

"**WHAT IS A** balance-of-payment deficit in Afrikaans?"

"Betalingsbalansoor-skot"

"What?"

"Be-ta-lings-ba-lans-oor-skot"

"This translation is too much. What's the time, anyway? Isn't it tea-time yet?"

This question is in the mind of every student every morning just before eleven. Tea-time is vital for survival. It gives you the strength to cope with the next session of struggling with single column headlines, of writing vocabulary tests and failing miserably, and of discussing the relations between the USA and Western Europe with special reference to the Siberian pipeline.

Tea-time gives you the chance to scuttle away to discuss your own balance-of-payment deficit with your bank manager, or to catch up with the work you should have handed in the previous week, or to launch an attack on the logquat-tree in the backyard. This tree is a formidable opponent, but, after a recent attack with chairs and brooms, it gives me great pleasure to announce that it is conquerable.

Tea-time is the perfect opportunity for a debate. Since more than two thirds of the class are female, it is no wonder that the debate is often about career vs marriage. Deanne sums up the philosophy of us feminists: "A pet and a husband are two things I do not need in my life!" Rhonette sums up the philosophy of the traditionalists: "I do not want to get up and go to work at eight every morning of my life."

The men discuss rugby (this is South Africa, after all). The discussion gets even livelier when Danie Williams joins in. I have a sneaking suspicion that he knows more than the rest of them put together.

Danie is the one responsible for the tea (ordinary or Rooibos) and coffee. Without him – and the R3 we are frequently supposed to pay but never do, much to the despair of Mrs Winie Rousseau – tea-time would not have been possible.

ALIDA KOTZE is marketing manager at MWeb and is an alumnus of the 1982 class.

DIE SKRYWER **MARITA VAN DER VYVER** MOES AL IN VREEMDE OMSTANDIGHEDEN RAAD GEE OOR HOE 'N MENS 'N SKRYWER KAN WORD. SY HET NIE EINTLIK 'N ANTWOORD NIE, SÊ SY. MAAR EEN DING WEET SY: DIE JOERNALISTIEK LÉÉR JOU SKRYF

Gaan na Crozierstraat...

HOE LEER 'N SKRYWER SKRYF?

Dis 'n vraag wat ek gereeld gevra word, en nie net deur jongmense wat eendag wil skryf nie. Vóór ek self gepubliseer het, het ek nooit gedroom dat soveel ander mense, van alle ouderdomme, dieselfde ideaal koester nie. Twee van die interessantste voorbeelde, in my persoonlike ervaring, is 'n voormalige Minister van die voormalige Nasionale Party wat sy memoirs wou skryf, en 'n tronkvoël wat 'n misdaadroman uit eie ondervinding wou skryf. Albei het my om raad genader. Albei wou weet hoe 'n skrywer nou eintlik leer skryf.

Dis dus 'n vraag waaroor ek al diep en deeglik moes nadink. Ek het tot die gevolgtrekking gekom dat daar twee antwoorde is. 'n Skrywer kan nie léér skryf nie. Of jy kan óf jy kan nie. Of jy het iets om te sê óf jy het nie. Skryf is nie 'n gawe nie, dis 'n vloek, 'n obsessie, 'n verslawing.

Skryfkursusse, slypskole, kursusse oor die pos, al hierdie moontlikhede is hoogstens hulpmiddels om jou selfvertroue op te bou, 'n paar deure oop te maak, miskien te verseker dat jy gouer publiseer as wat jy andersins sou.

Máár – en dis 'n baie belangrike maar – alle mense, skrywers inkluis, kan leer om taal beter te gebruik. Wat ons by die tweede antwoord! bring.

As jy werklik brand om te skryf, as skryf die enigste ding op aarde is wat jou nie laat voel asof jy eintlik iets anders behoort te doen nie, dan kan jy gerus 'n joernalistiek-kursus volg.

Soos die BPhil in Joernalistiek – in my tyd die BHons in Joernalistiek – wat ek amper 'n kwarteeu gelede op Stellenbosch gevolg het. Dit gaan jou nie noodwendig help om 'n roman of 'n kortverhaal te publiseer nie, maar dit gaan jou help om die basiese boumiddels van enige literêre werk – woorde en leestekens – meer doeltreffend te gebruik.

Woorde en leestekens is vir 'n skrywer wat bakstene en sement vir 'n messelaar is. Daarsonder kan jy nie klaarkom nie – maar hóé jy dit gebruik, hang van jou af. As jy op 'n traak-my-nie-agtige manier met jou taal omgaan, enige ou voorsetsel op enige ou plek indruk, nie weet wanneer om woorde los of vas te skryf nie, gaan jou roman soos 'n huis met skewe mure lyk.

Dit kan natuurlik nogtans 'n wêreldberoemde werk word, met skewe mure en al. Dink maar aan die toring van Pisa. Gróót skrywers met gróót idees mag maar taalfoute maak. En hulle doen dit ook, op gróót skaal. Vra maar vir enige redakteur by enige uitgewery.

Maar ek het ook uit eie ondervinding geleer dat redakteurs dikwels skoon beroerd van dankbaarheid word wanneer hulle 'n manuskrip kry van 'n skrywer wat die taalreëls kan toepas.

Dis wat ek amper 'n kwarteeu gelede by Piet Cillié in Crozierstraat geleer het.

Grammatika. Werkwoord aan die einde van die sin. Watter voorsetsel om waar te gebruik.

Dinge wat ek seker op skool al moes geleer het, maar waarby die gebrekkige Afrikaans-kursus van daardie jare somehow nie uitgekóm het nie. Al wat ek op skool eintlik van Afrikaanse skryfwerk geleer het, is dat dit absoluut verbode was om Engelse woorde soos somehow in 'n sin te gebruik.

Bygesê, toe ek 'n student in Crozierstraat was, was somehow steeds 'n verbode woord in die Afrikaanse joernalistiek. Selfs as jy iemand regstreeks aanhaal in 'n informele onderhoud, moes jy sy Engelse tussenwerpsels in keurige Afrikaans vertaal. Toe bars Vrye Weekblad los, 'n dekade later, en blaas 'n helse krater oop in keurige Afrikaans. Hiep, hiep, hoera.

En tog is ek dankbaar dat Piet Cillié se joernalistiek-kursus my al daardie reëls leer toepas het – selfs die verbod op Engelse woorde en anglicismes. Vandag kan ek met 'n bevryde hand aan 'n roman bou, die reëls buig soos ek wil om my eie ritme en styl te pas, want ek weet die hele affêre staan op 'n stewige fondament. Ek kén die reëls, daarom kan ek hulle soms ignoreer.

In Crozierstraat is die reëls by ons ingedril tot ons hulle snags in ons slaap kon opsê. In 'n stadium, nie op 'n stadium nie. Kos word bedien, nie mense nie. En die skaapgif-reël. Woorde wat met s, k, p, g of f eindig, het nie 'n d aan die einde nodig nie. Beheers en gematig, nie beheersd en gematigd nie. My medestudente van daardie jare sal die lys met vele voorbeelde kan aanvul.

Nog twee dinge wat ek in Crozierstraat geleer het, en waarby ek steeds daagliks baat vind (nog 'n reël: iets baat jou, of jy vind baat by iets), is om 'n woordeboek te gebruik as jy twyfel, en om aanhoudend te twyfel, nie net wat spelling betref nie. Met ander woorde om altyd dubbel seker te maak van feite, aanhaalings, syfers, jaartalle, hoe mense se name geskryf word, al daardie slaggate waarin skrywers so niksvermoedend trap.

Miskien kan ek dit alles opsom deur te sê Crozierstraat het my geleer om vrae te stel en antwoorde te soek. Dit het my nie wys gemaak nie. So maklik word wysheid immers nie verwerf nie. Maar as jy eers begin vrae stel, reis jy darem in die regte rigting. Dis 'n reis wat my van joernalistiek na fiksie gelei het, van 'werklikheid' na verbeelding, via die hele spektrum tussenin.

Dis 'n lewenslange reis. Dis omtrent al wat ek die afgelope kwarteeu geleer het.

O ja, en darem ook dat ek so nou en dan somehow in 'n Afrikaanse sin mag gebruik sonder om die taal te ondermyn.

Hiep, hiep, hoera.

MARITA VAN DER VYVER is 'n bekroonde skrywer en lid van die klas van 1979.

Foto: Sarie

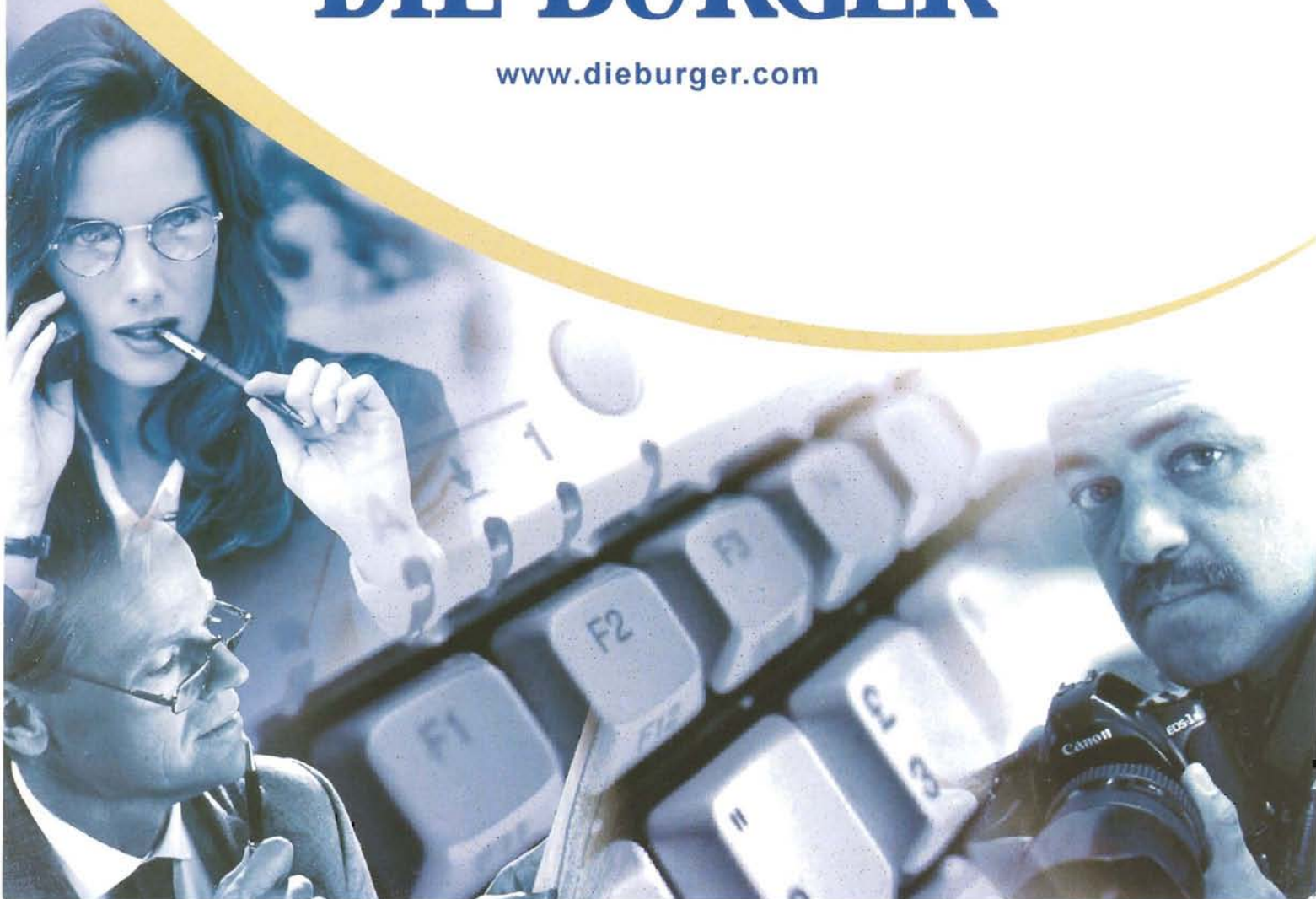
Die Burger wens die
Departement Joernalistiek
van die **Universiteit van Stellenbosch**
geluk met 25 jaar van
uitmuntende joernalistieke opleiding.

Dit is vir *Die Burger* 'n voorreg om hom
met dié departement te verbind vir volgehoue
onderrig ter bevordering van joernalistiek.

Geluk - op die volgende 25 jaar!

DIE BURGER

www.dieburger.com

touchline
media

We've got a healthy work ethic.

Touchline Media is SA's leading sports and healthy lifestyle publisher. Our award-winning titles include SA Sports Illustrated, Men's Health, Shape, Runner's World, Golf Digest, Bicycling, Kick Off (also published in Nigeria) and specialist publications Discovery and FIT (for Virgin Active). Three ancillary divisions - On Target, Touchline Photo and Touchline Online - complete the full multi-media offering of publishing excellence. www.touchline.co.za